

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΙΕΡΕΙΣ ΕΤΟΣ ΜΗ ΤΕΧΟΣ 1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1999

Περιεχόμενα

1. Ἅγιος Ἰάκωβος Ἀδελφόθεος Εὐαγγέλου Θεοδώρου.....	3-4
2. Ἐνοριακές Συνάξεις Ἐπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου.....	5-6
3. Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὲς ἀπορίες Ἰωάννου Φουντούλη.....	7
4. Μιὰ νέα Ἐνορία δημιουργεῖται Μητροπ. Ζιμπάμπουε Μακαρίου.....	8-9
5. Ὁ Ἕλληνας ὀρθόδ. ἱερέας στὴ Νεοελληνικὴ Λογοτεχνία Πρωτ. Γεωργίου Βαγιανοῦ.....	10-11
6. Ἡ σημασία τῆς Θ. Λατρείας γιὰ τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας Πρωτ. Δημητρίου Τζέρπου.....	12-15
7. Τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον π. Ἀθανασίου Καλογήρου.....	16-17
8. Φόβος καὶ ἀγάπη στὴ ζωὴ τῶν φύλων Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου.....	18-21
9. Συζητώντας γιὰ τὴν ἐπικοινωνία Ν. Βαλλιαντάτου.....	22-23
10. Φωτογραφικὰ Στιγμιότυπα	24-25
11. Ἀγάπη-αὐτογνωσία-διακονία Εὐτυχίας Γιαννουλάκη.....	26
12. Ἐκκλησία καὶ Διαδίκτυο Οἶκον. Ἀναστασίου Σαλαπάτα.....	27-29
13. Νεανικὴ Ἑστία Ἀγ. Ἀθανασίου Πολυδρόσου Ε.Δ.Θ.....	30-31
14. Ὁρθοδοξία τὸ πλήρωμα τῆς ζωῆς Πρεσβ. Γερασίμου Ζαμπέλη.....	32-33
15. Ἱερεῖς Λογοτέχνες Εὐαγγέλου Θεοδώρου.....	34-35
16. Ἡ ἀκοσμία τοῦ κόσμου Κωνστ. Π. Παπαθανασίου.....	36-37
17. Ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ ἱερέως Εὐαγγέλου Θεοδώρου.....	38-39
18. Ἅγιος Γεώργιος ὁ Χιοπολίτης Πόπης Χαλκιᾶ Στεφάνου.....	40-41
19. Τὸ Βιβλίο.....	42-43
20. Ἐπίκαιρα Μανώλη Μελινοῦ.....	44
21. Εἰδήσεις ποὺ ἐνδιαφέρουν τοὺς Ἐφημερίους Εὐαγγέλου Π. Λέκκου.....	45-47

Μηνιαῖο περιοδικὸ
γιὰ τοὺς ἱερεῖς
Ἰω. Γενναδίου 14,
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. καὶ Fax 72.18.308
<http://www.eclessia.gr>

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ
τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν
καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ.κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ
† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
† Ὁ Καισαριανῆς ΓΕΩΡΓΙΟΣ
† Ὁ Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς
ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Ὁμότ. Καθηγ. Παν/μίου Ἀθηνῶν
Τακτικὸ μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν.

ΕΠΙ ΤΗΣ ΥΛΗΣ
Εὐάγγελος Π. Λέκκος

ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΓΡΑΦΕΙΩΝ
Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Καχριμάνης

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Ἀρχιμ. Μακάριος Φιλοθέου
Κων/να Γρομποῦ - Ψαριανοῦ

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου
τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας
Προϊστάμενος· Σωκράτης Μαυρογόνατος
Τηλ. 72.10.734.

Ο ΑΓΙΟΣ ΙΑΚΩΒΟΣ

Ο ΑΔΕΛΦΟΘΕΟΣ

ΚΑΙ

Η ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

ΤΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ

ΤΟΥ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Στὰ κύρια χαρακτηριστικά τῆς προσωπογραφίας τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου, τὴν ὁποία παρουσιάσαμε σὲ προηγούμενα ἄρθρα μας, θὰ ἤμπορούσε νὰ προστεθῇ καὶ ἓνα ἄλλο, ποὺ δὲν εἶναι ὅμως ἐκ πρώτης ὄψεως αἰσθητόν. Στηριζόμενοι ὅχι στὶς ὑπάρχουσες ἱστορικὲς μαρτυρίες, ἀλλὰ κυρίως στὶς —ὁπωσδήποτε ὑπάρχουσες καὶ μὴ ἐκ πρώτης ὄψεως φανερὲς— πνευματικὲς συναρτήσεις τῶν μαρτυρημένων πληροφοριῶν γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράσι του, θὰ ἤμπορούσαμε μὲ διαισθητικὸν «ἐμπρεσσιονιστικόν» στοχασμὸν νὰ ἀνιχνεύσουμε καὶ προβάλουμε ἀκόμη ἓνα σημαντικὸ χαρακτηριστικὸ γνῶρισμα στὸ πνευματικὸ πορτραῖτο του. Μὲ ἐνορατικὴν φαντασία εἶναι δυνατόν νὰ ἀναπλάσσουμε μέσα στὸ σύνολο τῆς εἰκόνας ποὺ ἔχομε γι' αὐτόν, καὶ τὴν σημαντικὴ συμβολή του στὴν διαμόρφωσι καὶ μετάδοσι τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος. Πρόκειται γιὰ τὶς ἀφανεῖς προσπάθειές του πρὸς συγκέντρωσιν καὶ καταγραφὴν τῆς προφορικῆς εὐαγγελικῆς παραδόσεως, ποὺ περιελήφθη στὰ Εὐαγγέλια καὶ στὰ ἄλλα βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Τὸ συμπέρασμα αὐτὸ δικαιολογεῖται, ἐὰν ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν τὰ ἑξῆς:

α) Ὁ ἅγιος Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος εἶχε συγγραφικὰ ἐνδιαφέροντα, ὅπως ἀποδεικνύει ἡ Καθολικὴ Ἐπιστολή του. Ἐπομένως δὲν ἦταν δυνατόν νὰ μένῃ ἀδιάφορος γιὰ τὴν συγγραφικὴ προσπάθεια, ποὺ κατέβαλλαν μερικοὶ πρὸς καταγραφὴν τῶν χρησιμοποιουμένων στὸ κήρυγμα στοιχείων, ποὺ ἀναφέρονταν στὴ διδασκαλία καὶ στὸ σωτηριῶδες ἔργον τοῦ Κυρίου.

β) Εἶναι γνωστὸν τὸ ἱεραποστολικὸν ἐνδιαφέρον του γιὰ τὴ διάδοσι τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος τόσοι στὸς Ἰουδαίους, ὅσον καὶ στὸς Ἑθνικούς. Κατηύθυνε τὸ χριστιανικὸν ἱεραποστολικὸν ἔργον, ποὺ εἶχεν ὡς ὁρητῆριον τὰ Ἱεροσόλυμα, εἰς μίαν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποία δὲν εἶχαν ἀκόμη γραφῇ τὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης, καὶ ὁπωσδήποτε ὡς συντονιστῆς τῶν ἱεραποστολικῶν ἐξορμήσεων θὰ φρόντιζε νὰ συγκεντρωθοῦν γραπτὲς σημειώσεις τῆς προφορικῆς εὐαγγελικῆς παραδόσεως, τὴν ὁ-

ποία μετέδιδαν στὶς περιοδεῖες τους τόσοι οἱ ἀνήκοντες στὸν στενότερον καὶ εὐρύτερον κύκλον τῶν «Ἀποστόλων», ὅσον καὶ οἱ ἀποτελοῦντες τὴν τάξιν τῶν περιοδεούντων χαρισματούχων «Προφητῶν». Ὡς τονίζει ὁ Ἀπ. Παῦλος, οἱ «Ἀπόστολοι» καὶ «Προφῆται» ἦσαν τὸ θεμέλιον τῆς ζωῆς τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας (Ἐφ. γ' 20).

γ) Ὁ ἅγιος Ἰάκωβος ὡς ἀνῆκων κοινωνικῶς στὸν οἰκογενειακὸ κύκλο τοῦ Κυρίου (εἴτε ὡς υἱὸς τοῦ μνηστορος Ἰωσήφ ἐξ ἀποθανούσης γυναικὸς κατὰ τὴν επικρατοῦσα ὀρθόδοξη ἐκδοχή, εἴτε ὡς ἐξάδελφος τοῦ Κυρίου κατὰ τὴν ἀποψι ἄλλων, Δυτικῶν, γνώριζε ἀπὸ κοντὰ πολλὰς ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ, τὶς ὁποῖες ἐρμήνευσε καὶ κατενόησε πολὺ καλύτερα, ὅταν πίστευσε καὶ ἔπαυσε νὰ βλέπῃ τὶς λεπτομέρειες τῆς ζωῆς τοῦ Θεανθρώπου μὲ τοὺς παραμορφωτικοὺς φακοὺς τῆς ἀρχικῆς δυσπιστίας του. Τὶς λεπτομέρειες αὐτὲς ἔφερνε πλέον στὸν νοῦ του ὑπὸ τὴν ὀπτικὴ γωνία τῆς Ἀναστάσεως, ἡ ὁποία μὲ τὸ φῶς τῆς περιάστραψε καὶ τὴν ἰδική του ὑπαρξιν, ὅταν ὁ Ἀναστὰς Κύριος ἐνεφανίσθη καὶ εἰς αὐτόν (Α' Κορ. ιε' 7: «ᾤφθη Ἰακώβω»).

δ) Ὁ ἅγιος Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος, στὴν ἀρχὴ ὡς ἡγετικὸ στέλεχος καὶ ἀργότερα ὡς πνευματικὸς ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων ἔδρασε ἀκριβῶς στὰ χρόνια, κατὰ τὰ ὁποῖα συγκεντρώνονταν καὶ κατατάσσονταν σὲ γραπτὲς πηγὰς λεπτομέρειες τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν θαυμάτων τοῦ Ἰησοῦ, ποὺ μεταδίδονταν μὲ προφορικὰς διηγήσεις καὶ πιθανῶς γραπτὰς σημειώσεις ἐκείνων, ποὺ μπορούσαν νὰ λένε: «Ὁ ἀκηκόαμεν, ὁ ἐωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὁ ἐθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν... μαρτυροῦμεν καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν» (Α' Ἰωάν. α' 1-2). Χαρακτηριστικὴ ἦταν ἡ διακήρυξις τῶν Ἀπ. Πέτρου καὶ Ἰωάννου μπροστὰ στὸ Συνέδριον: «Οὐ δυνάμεθα ἡμεῖς, ἃ εἶδομεν καὶ ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν» (Πράξ. δ' 20).

Ἐνας ἀπὸ τοὺς αὐτόπτες καὶ αὐτηκόους ἦταν ἀκριβῶς καὶ ὁ ἅγιος Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος καὶ ἐφ' ὅσον ὅλοι —ἀκόμη καὶ οἱ κορυφαῖοι Ἀπόστο-

λοι — είχαν με σεβασμόν τὴν ἀναφορά τους σ' αὐτὸν ὡς πνευματικὸν Ἠγέτην τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων, ἦταν φυσικὸν καὶ αὐτονόητον τόσον νὰ ἀκούουν τὶς προσωπικὲς ἀναμνήσεις καὶ ἐντυπώσεις του ἐκ τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου, ὅσον καὶ νὰ παρακινοῦνται καὶ συντονίζωνται ἀπὸ αὐτὸν γιὰ τὸν καταρτισμὸ τῶν γραπτῶν πηγῶν τῆς ἑως τότε προφορικῆς παραδόσεως τοῦ περιεχομένου τῶν Εὐαγγελίων. Ὅσον περνοῦσαν τὰ χρόνια μετὰ τὴν Ἀνάστασι τοῦ Κυρίου καὶ ὅσον διευρύνονταν τοπικῶς οἱ περιοχές, στὶς ὁποῖες μεταδιδόταν τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, τόσον ἦταν φανερὴ ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπάρξεως γραπτῶν πηγῶν πρὸς περιχαράκωσιν ἰδίως τῆς Χριστολογίας καὶ πρὸς ἀποφυγὴν κακοδόξων ἀποκλίσεων. Εἶναι δυνατόν ὁ ἅγιος Ἰάκωβος νὰ μὴ ἐξιστοροῦσε ὅ,τι ἦταν γραμμένο στὴ μνήμη του; Εἶναι παράλογον νὰ δεχθούμε ὅτι ὁ πνευματικὸς συντονιστὴς τῆς Μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν δὲν ἐνεψύχωνε μὲ προσωπικὴν ἐνθάρρυνσιν καὶ ἐποπτεῖαν τὶς προσπάθειες, ποὺ εἶχαν ὡς στόχον τὸ «ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, καθὼς παρέδωκαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου» (Λουκ. α' 1-3). Ἐὰν ὅλοι οἱ αὐτόπτες καὶ αὐτήκοοι τοῦ βίου διακεκριμένων ἁγίων καὶ ἐπιφανῶν προσωπικοτήτων (λ.χ. στὸν αἰῶνα μας τοῦ ἁγίου Νεκταρίου, τοῦ π. Παΐσιου, τοῦ π. Πορφυρίου) ἔχουν ἐνδιαφέρον νὰ διασώσουν σὲ βιβλία λεπτομέρειες λόγων καὶ πράξεων τῶν ἁγίων καὶ προσωπικοτήτων αὐτῶν, πολὺ περισσότερον εἶχαν ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν καταγραφὴ λόγων καὶ πράξεων τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποῖους ὁ Ἀναστὰς Κύριος συγκλόνησε ὑπαρξιακῶς καὶ προκάλεσε τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ προσανατολισμοῦ των. Μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς — ὡς συμβαίνει σὲ παρόμοιες περιστάσεις — πρέπει νὰ ἀνέπτυξαν καὶ ἰδιαίτερες μνημοτεχνικὲς καὶ χρονογραφικὲς ἱκανότητες.

Ὁ γράφων θεωρεῖ ὡς βέβαιον, ὅτι ἐὰν οἱ Ρωμαῖοι δὲν κατέστρεφαν τὴν Ἱερουσαλὴμ τὸ ἔτος 70 μ.Χ. καὶ ἐὰν ἔτσι δὲν χάνονταν τὰ πρῶτα ἀρχεῖα τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων, ἡ σὺνθεσις ἱστορικοκριτικῆ ἢ «μορφοῖστορικῆς» (formgeschichtliche) ἔρευνα θὰ εἶχε στὴ διάθεσί της πολὺ περισσότερα ἔγγραφα τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως τοῦ θείου Ἰακώβου καὶ πολὺ περισσότερα ἐρείσματα τῶν συμπερασμάτων της. Τὰ συμπεράσματα αὐτά, ποὺ ἀναφέρονται στὴν ἐπισήμανσιν τῆς Ἱστορίας τοῦ τρόπου τῆς συντάξεως (Redaktionsgeschichte) τῶν Εὐαγγελίων καὶ τῶν λοιπῶν βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης, — κατόπιν ἐνδελεχοῦς ἀνιχνεύσεως, προσδιορισμοῦ καὶ ἀξιολογήσεως τῶν πηγῶν τῶν βιβλίων αὐτῶν καὶ κατόπιν ἐφαρμογῆς ἐκλεπτυσμένων μεθόδων πρὸς προσδιορισμὸν τῆς πρωτα-

ρχικῆς Χριστολογικῆς παραδόσεως — καθιστοῦν φανερόν ὅτι τὸ ὁποιοδήποτε φιλολογικὸ εἶδος (Genus literarium) τῶν προϋπαρχουσῶν προφορικῶν καὶ γραπτῶν παραδόσεων, εἴτε πρόκειται γιὰ πολὺ μικρὲς ἐνότητες (Formeln), εἴτε γιὰ λίγο ἐκτενέστερες ἐνότητες (Formen), εἴτε γιὰ ἀνθολόγια λόγων τοῦ Ἰησοῦ (προφητικῶν λόγων ἢ λόγων σοφίας ἢ λόγων τοῦ νόμου ἢ παρομοιώσεων καὶ παραβολῶν κ.λπ.), εἴτε γιὰ συλλογὲς διηγήσεων πράξεων τοῦ Κυρίου (θαυμάτων, παθῶν, ἐμφανίσεων τοῦ Ἀναστάντος κ.τ.λ.), εἴτε γιὰ λόγους τοῦ ποὺ ἀρχίζουν μὲ τὴ λέξι «Ἐγώ», εἴτε γιὰ ἀπανθίσματα λειτουργικῶν δοξολογιῶν καὶ ὕμνων — ὁποιαδήποτε λοιπὸν ἀπὸ τὶς φιλολογικὲς αὐτὲς μορφές, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὶς παλαιότερες καὶ πρὸ μικρές, ποὺ ἔχει θέσι στὴν ζωὴ (Sitz im Leben) τῶν πρώτων χριστιανικῶν κοινοτήτων, συνδυάζει ἁρμονικῶς τὴν ὁμολογίαν πίστεως ἢ τὸ κηρυγματικὸ μήνυμα μὲ τὴν ἀξιόπιστη ἱστορικὴ εἰδησι καὶ καθιστᾷ φανερὴ ὅχι τὴν ἀσυνέχεια (Diskontinuität, discontinuity), ἀλλὰ τὴν ἄνευ χασμάτων ὀργανικὴ συνέχεια τοῦ προπασχαλείου Ἰησοῦ καὶ τοῦ μεταπασχαλείου Χριστοῦ. Ἡ συνένωσις μερικῶν ἀπὸ τὰ μικρότερα αὐτὰ φιλολογικὰ εἶδη δημιουργεῖ τὰ 4 μεγαλύτερα φιλολογικὰ γένη τῆς Καινῆς Διαθήκης (Gattungen: Εὐαγγέλια, Πράξεις, Ἐπιστολές, Ἀποκάλυψιν).

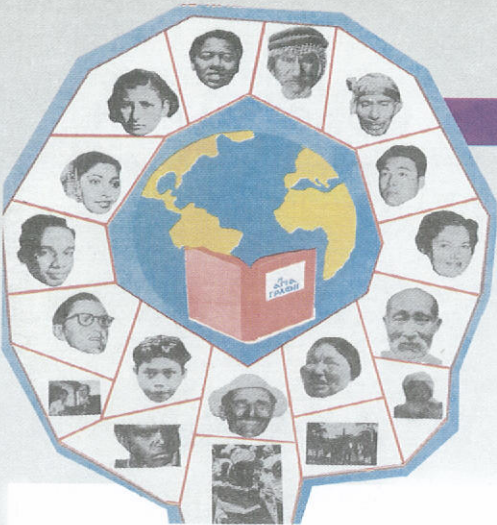
Ἐνδειξίς ὅτι ὁ ἅγιος Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος συνδέθηκε κατὰ κάποιον τρόπον μὲ τὴ διαμόρφωσιν τῆς προφορικῆς καὶ γραπτῆς παραδόσεως τοῦ περιεχομένου τῶν Εὐαγγελίων εἶναι τὸ ὅτι οἱ ἐπόμενες χριστιανικὲς γενεὲς διετήρησαν στὴ μνήμη τους ὅτι τὴ σύνδεσιν τοῦ Ἀδελφοθέου μὲ τὸ ἔργο αὐτοῦ καὶ — κατὰ τὴ συνήθειαν τῆς ἐποχῆς των — ἀπέδωσαν εἰς αὐτὸν τὴ συγγραφὴ τοῦ μεταγενεστέρου ἀποκρύφου ἔργου, τὸ ὁποῖο, γνωστὸν ὡς «Πρωτευαγγέλιον τοῦ Ἰακώβου», «ἐπήρεασε μεγάλως τὴν λατρείαν καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας». Δὲν θὰ ἦταν παράλογο νὰ ὑποθέσῃ κανεὶς, ὅτι κάποιος πρωταρχικὸς πυρὴν τοῦ βραδύτερου διαμορφωθέντος ψευδεπιγράφου «Πρωτευαγγελίου τοῦ Ἰακώβου» ἀνάγεται κατὰ κάποιον ἄμεσον ἢ ἔμμεσον τρόπον στὸν ἅγιον Ἰάκωβο τὸν Ἀδελφόθεο. Στὴ συνέχεια πρέπει νὰ ἐπισημάνωμεν μερικὰ σημεῖα τοῦ ἀποκρύφου αὐτοῦ βιβλίου.

Ὅλα τὰ λεχθέντα ὁδηγοῦν στὴ διατύπωσιν τῆς εὐχελικῆς ὑποβολῆς, κατὰ τὴν ὁποία στὶς ἐκδηλώσεις ποὺ θὰ γίνουν τὸ ἔτος 2000 καὶ λίγο ἀργότερα κατὰ τὴν εἴσοδον στὸν 21ον αἰῶνα καὶ στὴν τρίτη χριστιανικὴ χιλιετία δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῇ νὰ ἀποδοθοῦν τιμὲς καὶ στὸν ἅγιον Ἰάκωβον τὸν Ἀδελφόθεον, ὁ ὁποῖος ἀναμφιβόλως κατὰ τὶς πρώτες δεκαετίες τοῦ Χριστιανισμοῦ ἦταν ἓνας ἐκ τῶν ἀφανῶν στυλοβατῶν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

ΕΝΟΡΙΑΚΕΣ ΣΥΝΑΞΕΙΣ

ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

ΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΧΕΛΩΟΥ Κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Ίστορικά δεδομένα

Ἡ Ἀγία Γραφή, Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη, ἀποτελεῖ βασικὸ καὶ οὐσιαστικὸ στοιχεῖο τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος. Ἡ Ὁρθόδοξη θεία Λατρεία εἶναι διαποτισμένη ἀπὸ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα τῆς θείας Γραφῆς: Οἱ ὕμνοι, οἱ προσευχὲς καὶ τὰ λειτουργικὰ της κείμενα ἐμπνέονται ἀπὸ τὸν ἀποκαλυμμένο λόγο τοῦ Θεοῦ, καθὼς καὶ ἀπὸ τὰ γεγονότα τῆς ἱερῆς ἱστορίας, ὅπως αὐτὰ καταγράφονται στὰ θεόπνευστα βιβλία της. Ἐξάλλου, οἱ ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, στὰ ἱερὰ συγγράμματά τους, ἔχουν ἀποθησαυρίσει ὅλον τὸν πλοῦτο τῆς θείας Ἀποκάλυψης, ὥστε αὐτὰ νὰ ἀποτελοῦν πολὺτιμα ἐρμηνευτικὰ ὑπομνήματα τῶν θείων Γραφῶν.

Ἡ προσφορὰ τοῦ γραπτοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία γίνεται «ἐπ' ἐκκλησίαις», κατὰ τὶς λειτουργικὲς δηλαδὴ Συνάξεις τῶν πιστῶν. Ὁ τρόπος αὐτὸς προσφορᾶς τοῦ βιβλικοῦ θείου λόγου προϋποθέτει, βέβαια, πλούσια κατηχητικὴ καὶ ἀγιογραφικὴ κατάρτιση. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ὅμως τῆς ὀριστικῆς ἐπικράτησης τοῦ Νηπιοβαπτισμοῦ καὶ τῆς ἐκλείψεως τῆς τριετοῦς Μυσταγωγικῆς Κατηχήσεως ἄρχισε νὰ ἐπικρατεῖ σχετικὴ ἄγνοια τοῦ περιεχομένου τῆς ἀγιογραφικῆς θείας Ἀποκάλυψης.

Ὡστόσο, μὲ τὴν ἑναρξὴ τοῦ αἰῶνα μας, ἡ κατάσταση ἄρχισε νὰ βελτιώνεται, μὲ τὴν εἰσαγωγὴ καὶ ἐπικράτηση τοῦ λειτουργικοῦ κηρύγματος, ιδίως κατὰ τὶς Συνάξεις τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν Ἑορτῶν. Σημειωτέον, ὅτι στὴν Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, καθιερώθηκε ἐξ ἀρχῆς τὸ θεῖον κήρυγμα νὰ γίνεται στὴν καθομιλουμένη γλῶσσα. Σημαντικὴ, ἐξάλλου, ὑπῆρξε ἡ προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας μας στὸν ἐκδοτι-

κὸ τομέα μὲ τὴν ἔκδοση καὶ διάδοση τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Σήμερα οἱ ὀρθόδοξοι πιστοὶ ἔχουν τὴ δυνατότητα νὰ ἀποκοτῶν εὐχερῶς ἀντίτυπα τῶν θείων Γραφῶν. Εἶναι, μάλιστα, ἰδιαίτερα εὐχάριστο τὸ γεγονός, ὅτι στίς σύγχρονες ἐκδόσεις τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης, τὰ ἱερὰ κείμενα προσφέρονται στὸ πρωτότυπο μὲ ταυτόχρονη ἀπόδοση στὴ νεοελληνικὴ γλῶσσα.

Ἐν τῷ μεταξύ, ἡ ἀνύψωση τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀφενός, καί, ἀφετέρου, ἡ διάδοση καὶ ἐπέκταση τῆς ἐκκοσμίκευσης καθὼς καὶ τῶν συγχρόνων ρευμάτων τῆς ἀπιστίας, τοῦ ἀθεϊσμοῦ, τῶν αἱρέσεων καὶ τῶν διαφόρων θρησκευμάτων καὶ στὴ χώρα μας συνετέλεσαν ὥστε πολλοὶ Ὁρθόδοξοι νὰ νιώσουν τὴν ἀνάγκη νὰ γνωρίσουν καλύτερα καὶ βαθύτερα τὰ ἱερὰ κείμενα τῶν θεοπνευστῶν Γραφῶν. Τὴν ἀνάγκη αὕτη ἐπέτεινε ἡ ἐκπληκτικὴ δραστηριότητα διαφόρων προτεσταντικῶν κύκλων στὴ χώρα μας, κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια, οἱ ὅποιοι προσπαθοῦν νὰ προσηλυτίσουν τοὺς Ὁρθοδόξους, μὲ τὸ δέλεαρ τῆς Γραφῆς («ἐλάτε νὰ σᾶς γνωρίσουμε τὴν ἀλήθεια τῶν Γραφῶν!»).

Γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς ἐπικίνδυνης αὐτῆς κατάστασης οἱ λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ κήρυκες τοῦ θείου λόγου δὲν παύουν νὰ προτρέπουν τοὺς ὀρθοδόξους πιστοὺς νὰ διαβάσουν τὴν Ἀγία Γραφή.

Ὡστόσο, ἡ προοπτικὴ αὕτη καλύπτει μὴ μόνον πλευρὰ τοῦ ζητήματος. Διότι ὑπάρχει καὶ ἡ ἄλλη πλευρά: τὸ πῶς καὶ μὲ ποῖο τρόπο διαβάζεται καὶ προσεγγίζεται ὁ γραπτὸς λόγος τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀντίστοιχη ἐμπειρία ἀπὸ τὸν προτεσταντικὸ κόσμο εἶναι πολὺ διδακτικὴ: ἡ ἐλεύθερη καὶ χωρὶς προϋποθέσεις ἀτομικὴ με-

λέτη της 'Αγίας Γραφής ενέχει τὸν κίνδυνο τῆς παρερμηνείας καὶ τῆς δημιουργίας λαθεμένων ἀπόψεων, γιὰ βασικά καὶ οὐσιώδη θέματα τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ἐξάλλου, ἡ ὀρθόδοξη παράδοση τῆς «ἐπ' ἐκκλησίαις» παρουσίας καὶ ἐρμηνείας τῶν ἱερῶν βιβλικῶν κειμένων μαρτυρεῖ ἀκριβῶς τὴν πεποιθὴσιν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ὅτι οἱ ὀρθόδοξοι λαϊκοί, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, πρέπει νὰ προσεγγίζουσιν καὶ μελετοῦν τὶς Ἁγίες Γραφές μετὰ τὴ βοήθεια ἐμπειρῶν λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ἐμπνέονται ἀπὸ τὴν Πατερικὴ ἐρμηνευτικὴ παράδοση.

Τὴν ἀνάγκη αὕτῃ θέλησε νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἐξ ἀρχῆς ὁ νέος Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ἔδωσε ἀμέσως ἐντολὰς καὶ κατευθύνσεις γιὰ νὰ καθιερωθεῖ ὁ θεσμὸς τῶν ἐβδομαδιαίων Ἐνοριακῶν Συνάξεων Μελέτης τῆς Ἀγίας Γραφῆς (ΕΣΜΑΓ), στὶς Ἐνορίες τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Ἡ πρόσκληση αὕτῃ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου βρῆκε ὀλόθερμη ὑποδοχὴ καὶ ἀνταπόκριση, ἐκ μέρους τῶν κληρικῶν καὶ θεολόγων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Πολὺ σύντομα, ἐκατὸ περίπου κληρικοὶ καὶ θεολόγοι, ὕστερα ἀπὸ εἰδικὴ προπαίδευση, ἀνέλαβαν νὰ διευθύνουσιν τὶς ἐνοριακὰς αὐτὰς Συνάξεις. Καὶ ἤδη, ἀπὸ τὶς ἀρχὰς τοῦ νέου ἔτους 1999, ἄρχισε μετὰ ἱκανοποιητικῆς προσέλευσης πιστῶν, ἡ λειτουργία τῶν Συνάξεων αὐτῶν, σὲ ὅλες σχεδὸν τὶς Ἐνορίες τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Τρόπος λειτουργίας τῶν ΕΣΜΑΓ

Οἱ Συνάξεις γίνονται στὸ Ναὸ ἢ στὸ πνευματικὸ κέντρο τῆς Ἐνορίας. Ἡ προσέλευση εἶναι ἐλεύθερη γιὰ κάθε ἐνορίτη, σταδιακὰ ὅμως προβλέπεται οἱ Συνάξεις αὐτὰς νὰ εἶναι ὀλιγομελεῖς, τριάντα ἕως σαράντα (30-40) πρόσωπα, ὥστε νὰ ὑπάρχει δυνατότητα συζήτησης καὶ διαλόγου.

Βασικὸ στοιχεῖο τῶν ΕΣΜΑΓ εἶναι ἡ «συμμελέτη». Αὐτὸ σημαίνει, καταρχήν, ὅτι κάθε μέλος τῶν ΕΣΜΑΓ θὰ κρατᾷ στὰ χέρια του

ἓνα ἀντίτυπο τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ ὅτι θὰ ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ διατυπώνει ἐρωτήσεις, σκέψεις ἢ ἀπορίες.

Οἱ Συνάξεις εἶναι ἐβδομαδιαῖες καὶ διαρκοῦν μία μόνο ὥρα. Οἱ ὑπεύθυνοι τῶν ΕΣΜΑΓ εἶναι κυρίως Κληρικοὶ Θεολόγοι ἢ Λαϊκοὶ Θεολόγοι, ἄνδρες ἢ γυναῖκες.

Ἡ μελέτη τῆς Ἀγίας Γραφῆς πλαισιώνεται μετὰ ὕμνους καὶ προσευχὰς τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ ΕΣΜΑΓ λειτουργοῦν κατὰ τὴ διάρκεια τῆς διδασκτικῆς περιόδου τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, δηλαδὴ ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριο ἕως τὸν Μάιο τοῦ ἐπομένου ἔτους.

Θεματολόγιο τῶν ΕΣΜΑΓ

Στὶς ἐβδομαδιαῖες Συνάξεις μελετοῦνται τὰ λειτουργικά, κυρίως, ἀγιογραφικά κείμενα ποὺ περιέχονται στὶς ἱερὰς Ἀκολουθίας τῆς Ἐκκλησίας, ἱερὰ Εὐαγγέλια, Ἀποστολικά ἀναγνώσματα, Προφητείες, Ψαλμοὶ κ.ά.).

Τὸ θεματολόγιο τῶν ΕΣΜΑΓ, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ λειτουργικά ἀγιογραφικά κείμενα, θὰ προέρχεται καὶ ἀπὸ ἄλλους τομεῖς τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος, ὅπως λ.χ. ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξη εἰκονογραφία, τὴν ὕμνολογία καὶ εὐχολογία, καθὼς καὶ ἀπὸ βασικά κείμενα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ὅπως εἶναι τὸ «Σύμβολον τῆς Πίστεως» κ.λπ. Καὶ στὶς περιπτώσεις ὅμως αὐτὰς, τὰ θέματα θὰ προσεγγίζονται μετὰ βάση πάντοτε ἀντίστοιχα ἀγιογραφικά κείμενα.

Ἡ ἐτήσια διδασκτικὴ περίοδος ὑποδιαιρεῖται θεματικὰ σὲ πέντε (5) διδασκτικοὺς Κύκλους:

1ος Κύκλος: ἀπὸ 1 Ὀκτωβρίου - 10 Νοεμβρίου.

2ος Κύκλος: ἀπὸ 11 Νοεμβρίου - 6 Ἰανουαρίου.

3ος Κύκλος: ἀπὸ 7 Ἰανουαρίου μέχρι τὴν ἐναρξὴ τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς.

4ος Κύκλος: ἀπὸ Μ. Τεσσαρακοστὴ μέχρι τὴ Μ. Ἑβδομάδα, καὶ

5ος Κύκλος: ἀπὸ τὸ Πάσχα μέχρι τὴν Πεντηκοστή.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

ΤΟΥ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

(Συνέχεια από τὸ προηγούμενο τεύχος)

Δὲν μᾶς ἐπιτρέπει ὁ χώρος νὰ ἀναφερθοῦμε στὶς ἰδιαιτέρως ἀνεπτυγμένες ἐκτενεῖς δεήσεις ἄλλων λειτουργικῶν τύπων καὶ ἀρχαίων λειτουργιῶν, ὅπως τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων, τοῦ εὐαγγελιστοῦ Μάρκου τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ἰδιαιτέρως τὴν λεγόμενη λειτουργία τοῦ Κλήμεντος, ποὺ περιέχεται στὶς «Ἀποστολικὲς Διαταγές» καὶ ἀποτυπώνει τὴν πράξη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας περὶ τὸ τέλος τοῦ Δ' αἰῶνος. Πρόκειται γιὰ ἀληθινὰ μνημεῖα, ποὺ ἐκφράζουν τὸν πλοῦτο καὶ τὴν ἐφευρετικότητα τῆς ἀγάπης τῶν χριστιανῶν, ποὺ ἀγκαλιάζει ὅλες τὶς περιστάσεις, ὅλες τὶς ἀνάγκες καὶ κάθε κατηγορία καὶ τάξη ἀνθρώπων καὶ δέεται ἐκτενῶς γιὰ τὴν συναντίληψη ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ τὴν σωτηρία τους. Πρακτικότερο εἶναι νὰ ἀνθολογήσουμε μερικὲς ἀπὸ τὶς αἰτήσεις τῆς ἐκτενοῦς τῆς θείας λειτουργίας ποὺ ἀπαντοῦν σὲ βυζαντινὰ χειρόγραφα πέρα ἀπὸ τὰ γνωστὰ καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ προσθέτουν στὶς μονές «ὕπερ τῶν ἐν διακονίαις ὄντων» κ.λπ.

— «Ἐπι δεόμεθα ὑπὲρ συστάσεως καὶ εἰρήνης τῶν χριστιανῶν, ἀναρρύσεως τῶν αἰχμαλώτων, ἰάσεως τῶν ἀσθενούντων καὶ ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν κεκοιμημένων».

— «Ἐπι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ (τοῦδε), ὑγείας...».

— «Ἐπι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ (τοῦδε), κοιμήσεως...».

— «Ἐπι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ (δεῖνος) καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, ὑγείας, σωτηρίας...».

— «Ἐπι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν κατὰ σάρκα συγγενῶν ἡμῶν καὶ ἀδελφῶν καὶ τῶν ἐντειλαμένων ἡμῖν τοῖς ἀναξίοις εὐχέσθαι ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τῶν ἀγαπώντων ἡμᾶς καὶ τῶν μισούντων ἡμᾶς...».

— «Ἐπι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ περιστώτος λαοῦ καὶ

πάντων τῶν ἀδελφῶν τῶν ἐν ξενιτείᾳ καὶ ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ καὶ πνεύματι ἀκαθάρτῳ ἐνοχλούμενων καὶ ἐν θαλάσῃ πλεόντων καὶ πάντων τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, ὑγείας...».

— «Ἐπι δεόμεθα ὑπὲρ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν καὶ μακαρίας μνήμης καὶ ἀναπαύσεως πάντων τῶν προκεκοιμημένων χριστιανῶν τῶν ἐνθάδε κειμένων καὶ ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξων».

Παρόμοια αἰτήματα ἀπαντοῦν σὲ ὀρισμένα χειρόγραφα καὶ στὴν ἀκολουθία τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ, ὅπως τὰ κατωτέρω:

— «Ἐπι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν θλιβομένων καὶ ἀρρωστούντων καὶ τοῦ ἐλέους Κυρίου ἐπίδεομένων...».

— «Ἐπι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν ἐν ἀσθενείαις καμνόντων καὶ ὑπὲρ τῶν δι' εὐλόγους αἰτίας ἀπολειφθέντων...».

— «Ἐπι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν ἐν ἐξορίαις καὶ αἰχμαλωσίαις κακουχουμένων χριστιανῶν ἀδελφῶν ἡμῶν καὶ ὑπὲρ τοῦ ἱλεῶν αὐτοῖς ἐπὶ σωτηρίῳ ἀνακλήσει γενέσθαι τὸν φιλόνηρον Θεὸν ἡμῶν...».

Στὶς εἰδικὲς αἰτήσεις ὑπὲρ ζώντων καὶ τεθνεώτων, ἀλλὰ καὶ ἐνδιαμέσως σ' αὐτὲς ποὺ ὡς παράδειγμα ἀναφέραμε, παρενεβάλλοντο καὶ παρεμβάλλοντο τὰ ὀνόματα καὶ ὄχι κατὰ τὴν εἴσοδο τῶν ἁγίων. Εἶναι τόσο πλούσια καὶ τόσο ζωντανὴ ἡ παράδοσή μας, ποὺ δὲν χρειάζεται νὰ κάνουμε κακότεχνες ἐπινοήσεις γιὰ νὰ καλύψουμε κενὰ ποὺ ἐμεῖς οἱ ἴδιοι μὲ μιὰ ἐπιπολαία συμπεριφορὰ πρὸς τὰ λειτουργικὰ μας κείμενα δημιουργήσαμε. Ἡ ἐκτενὴς —τὸ ἐπαναλαμβάνουμε— καλύπτει ὅλη αὐτὴ τὴν ἀνάγκη ποὺ προσπαθοῦμε νὰ ἀναπληρώσουμε μὲ τὸ μνημόνευμα κατὰ τὴν μεγάλη εἴσοδο. Περιλαμβάνει ὅλες τὶς ἀνάγκες τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ καλύπτει ὅλα τὰ αἰτήματα τῶν πιστῶν γενικῶς, κατὰ κατηγορίες καὶ κατ' ὄνομα.

Ἀπὸ καιρὸ ὁ π. Σιλουανὸς συνεργὸς στὸ ἔργο τῆς ἱεραποστολῆς τῆς φυλῆς τῶν Κικούγιου καλοῦσε τὸν Ἐπίσκοπο νὰ ἐπισκεφθεῖ μιὰ νέα ἐνορία ποὺ δημιουργήθηκε στὴν περιοχὴ ὅπου ἐπῆγε καὶ ἐγκαταστάθηκε μὲ τὴν οἰκογένειά του. Πολλὲς φορὲς ρωτοῦν διάφοροι ποὺ ἀγαποῦν τὸ ἔργο τοῦ εὐαγγελισμοῦ πὼς ἀρχίζει μιὰ νέα ἐνορία ὀρθόδοξη ἐδῶ στὴν Ἀφρική. Τὰ γεγονότα ποὺ περιγράφονται πρὸς κάτω δίνουν ἀκριβῶς αὐτὴ τὴν εἰκόνα, ζωντανῆς νέας ἐνορίας ὀρθόδοξης, κάπου στὰ βάθη τῆς Ἀφρικανικῆς Ἡπείρου.

Δέχθηκα λοιπὸν τὴν πρόσκληση τοῦ π. Σιλουανοῦ καὶ ὅταν ἦλθε ἡ ὥρα ἐτοιμαστήκαμε γιὰ τὸ ταξίδι μας πρὸς τὴν νέα αὐτὴ περιοχὴ. Ἀνεβήκαμε τὸ περίφημο Ρίφτ Βάλλεϋ, κατεβήκαμε στὴ λίμνη Ναϊβάσια καὶ ἀνεβήκαμε πάλι 8000 πόδια περάσαμε μέσα ἀπὸ καταπράσινες βουνοπλαγιὲς γιὰ νὰ καταλήξουμε ξανὰ σὲ μιὰ ὁλοπράσινη περιοχὴ μὲ πλούσια βλάστηση σὲ χορταριὰ. Ἀπὸ μακριὰ διακρίναμε τὸν πατέρα νὰ μᾶς περιμένει μαζὶ μὲ τοὺς δικούς του. Φθάσαμε γύρω στὶς 8.30 τὸ πρωῒ. Καθαρὸς οὐρανὸς ἀλλὰ κρύο

πολύ, παγωνιά... Ἡ χαρὰ ὅλων ἦταν ἀπερίγραπτη. Δεχθήκαμε τὸν χαιρετισμὸ ὅλων καὶ χωρὶς καθυστέρηση μπήκαμε στὸ σπίτι τοῦ πατέρα Σιλουανοῦ. Ἐκεῖ στήθηκε ἡ Ἁγία Τράπεζα καὶ ἡ Προσκομιδὴ. Ὅλα ἦσαν ἔτοιμα γιὰ τὴ θεία λειτουργία. Πήραμε καιρὸ, βάλαμε τὰ ἱερά μας ἄμφια· εἴμαστε ὁ ἱερέας, ὁ διάκονος κι ἐγώ. Ἐγινε ὅλη ἡ ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου καὶ τῆς θείας Λειτουργίας στὴν τοπικὴ διάλεκτο τῶν Κικούγιου. Ἀνάμεσα στὸ ἐκκλησίασμα ἡ πρεσβυτέρα μὲ τὰ παιδιά της, ὁ Ἄλεξ —παλαιὸς γνωστὸς ἀπὸ τὴν Κιμπίρα μὲ ὅλη τὴν οἰκογένειά του—, ἡ Σαλώμη μὲ τὶς δύο της κόρες ἀπὸ τὴν γειτονιά μας καὶ μιὰ ομάδα νέων. Ὅλοι μαζὶ περὶτον τριάντα άτομα. Ἡ λειτουργία ἦταν κατανυκτικὴ. Δὲν μᾶς ἔλειψε τίποτε. Νόμιζα ὅτι λειτουργοῦσα σὲ καθεδρικὸ ναό. Τόση συμμετοχὴ, τόση κατάνυξη, τόσο εὐσεβὲς τὸ λιγοστὸ ποίμνιο... Στὸ «μετὰ φόβου» ἦλθαν καὶ κοινώνησαν ὅσοι ἦταν ὀρθόδοξοι. Στὸ τέλος ἔπρεπε νὰ πῶ δυὸ λόγια πρὸς τοὺς ἐκκλησιασθέντες. Σκέφτηκα, μιὰ καὶ οἱ πρὸ πολλοὶ ἦσαν ἀκόμα κατηχούμενοι, νὰ μιλήσω πάνω στὸν στίχο «ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν...» κ.τ.λ. Ἄνοιξα τὴν καρδιά μου καὶ τοὺς εἶπα γιὰ τὸν πλοῦτο τὸν πνευματικὸ τῆς Ὁρθοδοξίας μας, τὴν ἐλευθερίαν ποὺ τὴν χαρακτηρίζει, τὴν εὐλογία ποὺ δέχονται ὅσοι τὴν ἀκολουθοῦν... Στὸ τέλος συγχάρηκα τὸν π. Σιλουανὸ γιὰ τὴν νέα του προσπάθεια καὶ ὅλους ὅσοι τὸν βοηθοῦν καὶ στοὺς κατηχούμενους εὐχίστηκα τὸν ἄνωθεν φωτισμὸ καὶ σύντομα νὰ τοὺς δεχθοῦμε στοὺς κόλπους τῆς Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

Μετὰ τὴν θεία λειτουργία ὁ ἱερέας τῆς ὑπὸ δημιουργίας ἐνορίας ἐξέφρασε τὴν χαρὰ του γιὰ τὴν παρουσία τοῦ Ἐπισκόπου καὶ στὴ συνέχεια ὅλοι οἱ παριστάμενοι ζήτησαν νὰ τραγουδήσουν καὶ νὰ χορέψουν γιὰ τὸ χαρμόσυνο γεγονὸς τῆς ἡμέρας. Ἐνα σύντομο ρόφημα καὶ χωρὶς καθυστέρηση ὅλοι μαζὶ ἐπισκεφθήκαμε τὸ οἰκόπεδο στὸ ὁποῖο θὰ κτισθεῖ ἡ νέα ἐκκλησία. Ἐνα ὠραῖο οἰκόπεδο ποὺ βρίσκεται στὸν κεντρικὸ δρόμο τοῦ χωριοῦ· σύντομα θὰ κοσμεῖ τὴν περιοχὴ μιὰ πρόχειρη ἐκκλησία, στὴν ἀρχὴ φυσικά. Μὲ τὰ πόδια περπατήσαμε καὶ πήγαμε νὰ ἐπισκεφθοῦμε τὸ σπίτι τῶν δωρητῶν οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀβάπτιστοι καὶ δὲν ἀνήκουν σὲ καμιά ὁμολογία. Μᾶς ὑποδέχθηκε ἡ σύζυγος καὶ μᾶς ὁδήγησε σ' ἓνα μεγάλο χῶλ γιὰ νὰ καθίσουμε. Ἀμέσως κάνω μιὰ ἀστραπιαία στροφὴ καὶ μετρῶ τοὺς νέους ποὺ μᾶς ἀκολουθοῦσαν καὶ ἦταν μαζὶ μας ἀπὸ τὸ πρωῒ. Ἦταν ἀκριβῶς δώδεκα τὸν ἀριθμὸ καὶ σήμερα γιορτάσαμε τοὺς πρωτοκορυφαίους Ἀποστόλους Πέτρο καὶ Παῦλο. Δὲν ἦταν τυχαῖο αὐτὸ σκέφτηκα. Ὁ π. Σιλουανὸς διάβασε ἴσως τὴν σκέψη μου καὶ ζήτησε ἓνας - ἓνας νὰ πεῖ τὸ ὄνομά του καὶ τὸ ἐπάγγελμά του γιὰ νὰ γνωριστοῦμε καλύτερα. Αὐτὸ ἔγινε μέσα σὲ ἀτμόσφαιρα πολλῆς ἐγκαρδιότητος καὶ σεμνότητος ταυτό-

χρονα. Οί νέοι αὐτοὶ ἔδειχναν μεταξύ 20-25 χρόνων, ὄχι περισσότερο. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς ἐζήτησε τὸν λόγο ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο γιὰ νὰ μιλήσει. Ἀφοῦ ἐξέφρασε τὴν χαρὰ ἐκ μέρους ὄλων, εἰσηγήθηκε στὸν Ἐπίσκοπο ἐκείνη τὴν μέρα νὰ κάνει ἓνα μικρὸ σεμινάριο γιὰ τοὺς νέους ποὺ ἦσαν παρόντες καὶ ποὺ θὰ ἀποτελοῦσαν τὴν βάση στὴν ὑπὸ δημιουργία ἐνορία. Χωρὶς νὰ χάσει καιρὸ ὁ Ἐπίσκοπος ἀνοίξε τὴν συζήτηση μὲ μιὰ σύντομη παρουσίαση τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τὴν ὀρθόδοξη πνευματικότητα ἀλλὰ καὶ τὴν διαφορὰ μας μὲ τὶς ἄλλες ὁμολογίες. Οἱ νέοι μὲ πολλὴ προσοχὴ ἀκουσαν τὰ λόγια τοῦ Ἐπισκόπου καὶ στὴ συνέχεια ἄρχισαν νὰ πέφτουν οἱ ἐρωτήσεις καὶ τὰ σχόλια.

Ἐδῶ θὰ πρέπει νὰ πῶ ὅτι ἐξοῦσα κάτι τὸ ἀνεπανάληπτο. Ἐλεγα μέσα μου· «μὰ εἶναι δυνατό αὐτοὶ οἱ νέοι νὰ ἔχουν τόσο ζήλο καὶ τόση δίψα γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν μας —νεοφώτιστοι— νεόφυτοι ἀκόμα μὲ τόσο ἐνδιαφέρον καὶ ἐνθουσιασμό ἀνοίξαν τὴν καρδιά τους καὶ μίλησαν γιὰ ὅλα. Μὲ κοίταξαν στὰ μάτια καὶ περίμεναν ν' ἀκούσουν τὸ κάθε τι καὶ νὰ τὸ χωνέψουν. Διέκρινα τὴν λεπτότητα, τὴν ἀθωότητά τους, τὴν ἀγνή τους καρδιά, τὰ ἐσωτερικά τους αἰσθήματα πλούσια, καὶ πρὸ παντὸς τὴν ἀπόφασή τους νὰ ζήσουν χριστιανικὴ ζωὴ τώρα ποὺ γνώρισαν ἔστω τὶς πρώτες ἀλήθειές της. Ἐνας μάλιστα ἀπ' αὐτοὺς ὁ πιδ μικρὸς ζήτησε ἂν μπορούσε νὰ ἔλθει νὰ φοιτήσει στὸ Σεμινάριό μας καὶ στὴ συνέχεια νὰ γίνεи κι αὐτὸς κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἀφοῦ τελείωσε τὸ πρῶτο μέρος τοῦ Σεμιναρίου μας κλήθηκε ἡ οἰκοδέσποινα νὰ μᾶς δώσει τώρα τὴν δική της μαρτυρία. Ἀφοῦ τὴν εὐχαρίστησα γιὰ τὴν γενναιοδωρή προσφορά της, εἶπα ὅτι τὰ ὀνόματά τους θὰ μνημονεύονται ἑσσεὶ γιατί τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου θὰ δοξάζεται καὶ θὰ ὑμνεῖται στὸ οἰκόπεδο αὐτὸ ποὺ χάρισαν. Ἦταν μιὰ ἀγράμματη κυρία ἀλλὰ φωτισμένη. Μᾶς ἐξήγησε τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους πρόσφεραν τὸ οἰκόπεδο γιὰ τὸ κτίσιμο τῆς Ἐκκλησίας. «Δὲν ἀνήκουμε σὲ καμιά ἐκκλησία καὶ εἴμαστε ἀβάπτιστοι. Δὲν μᾶς συγκίνησε ποτὲ καμιά θρησκεία. Σ' ὅλη μας τὴν ζωὴ ἀσχοληθήκαμε μὲ τὴν παρουσίαν μας. Δὲν σκεφτήκαμε ποτὲ νὰ ἐνταχθοῦμε σὲ κάποια ὁμολογία. Ὅταν ὅμως ἦλθε ὁ π. Σιλουανὸς στὴν περιοχὴ μας καὶ ἐγκαταστάθηκε, τόσο ὁ σύζυγός μου ὅσο κι ἐγὼ αἰσθανθήκαμε κάτι σὰν μαγνήτη ποὺ μᾶς τραβοῦσε καὶ μιὰ φωνὴ μᾶς προέτρεπε ὅτι τώρα ἦλθε ἡ ὥρα μας νὰ βαπτισθοῦμε. Ἔτσι τώρα εἴμαστε κατηχοῦμενοι καὶ σὲ λίγο θὰ δεχθοῦμε τὸ ἅγιο βάπτισμα. Πόση ἀλλαγὴ αἰσθανόμαστε ἤδη μέσα μας δὲν μπορῶ νὰ σᾶς περιγράψω! Τώρα θὰ διακηρύττουμε πόσος μεγάλος εἶναι ὁ Θεὸς καὶ πόσα θαύματα κάνει καθημερινὰ στὴν ζωὴ μας...». Αὐτὸ ἦταν τὸ τέλος τῆς πρώτης ἐπισκεψῆς μας ποὺ ἔκλεισε σὲ μιὰ αὐτοσχέδια προσευχὴ ἀπὸ τὴν ἀναξιοτήτά μου.

Συνεχίσαμε τώρα τὴν ἐπισκεψὴ μας σ' ἓνα ἄλλο σπίτι. Ἐκεῖ μόλις καθίσαμε, ἓνας νέος ὑποβάλλει τὴν

ἐρώτηση τί εἶναι μοναχισμός. Ἐκείνη τὴν ὥρα φυσοῦσε δυνατός ἀέρας. Μερικὲς χάρτινες εἰκόνες κομοῦσαν τοὺς τοίχους τοῦ φτωχικοῦ. Μιὰ ἀπ' αὐτὲς ἦταν τοῦ Ἁγίου Σιλουανοῦ τοῦ Ἀθωνίτη ποὺ μὲ τὸ φύσημα τοῦ ἀέρα βρέθηκε στὸ πάτωμα. Τὴν ἐπῆρε ὁ νέος ἐκεῖνος καὶ τότε βρήκα τὴν εὐκαιρία νὰ μιλήσω γιὰ τὸν μοναχισμό, παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὴν ζωὴ τοῦ Ἁγίου Σιλουανοῦ, ἐνῶ στὴ συνέχεια ἦλθε ἡ ἄλλη ἐρώτηση τί εἶναι ἅγιος. Ὅλοι ἀκουγαν μὲ μεγάλη προσοχὴ τὰ λεγόμενα. Ἀφοῦ ἔγινε πάλι αὐτοσχέδια προσευχὴ ἐπισκεφθήκαμε ἀκόμα τέσσερα σπίτια. Τὸ Θεολογικὸ μας Σεμινάριο συνεχίστηκε. Καὶ λύθηκαν πολλὲς ἀπορίες. Ἦταν μπορῶ νὰ πῶ ὑψηλοῦ ἐπιπέδου, ἀφοῦ ἔγινε μεγάλη συζήτηση γιὰ τὸν πολιτισμὸ τῶν Ἀφρικανικῶν φυλῶν καὶ τὴν σχέση τους μὲ τὸν Χριστιανισμό. Τονίστηκε γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ ἡ σημασία καὶ ἡ σχέση τοῦ κάθε ντόπιου - αὐθεντικοῦ πολιτισμοῦ —χωρὶς νὰ ἀπορρίπτεται φυσικὰ— μὲ τὴν Χριστιανικὴ διδασκαλία.

Τώρα πὰ ἄρχισε νὰ πέφτει ὁ ἥλιος. Τελευταῖος σταθμὸς μας ἦταν ἐκεῖ ποὺ ξεκινήσαμε τὸ πρωὶ τὴν θεῖα λειτουργία. Ξανὰ καθίσαμε ὅλοι στὸ ἴδιο μέρος καὶ κάναμε τώρα ἓνα ἀπολογισμὸ τῆς ἡμέρας. Οἱ νέοι εἶχαν ἀκόμα διάθεση γιὰ συνέχεια. Δὲν ἤθελαν νὰ μὲ ἀφήσουν νὰ φύγω. Πρότειναν μάλιστα τὴν λύση νὰ μείνω τὸ βράδυ γιὰ νὰ συνεχίσουμε τὶς συζητήσεις μας καὶ τὴν ἐπόμενη, ποὺ ἦταν Κυριακὴ, νὰ κάνω ξανὰ τὴν θεῖα λειτουργία καὶ νὰ τοὺς πῶ περισσότερα γιὰ τὴν ὀρθόδοξη λατρεία. Δυστυχῶς δὲν μπορούσα γιατί ἔπρεπε νὰ τελῶ τὴν θεῖα λειτουργία στὴν Ναϊρόμπι. Ἀλλὰ τοὺς ὑποσχέθηκα ὅτι σύντομα θὰ τοὺς ἐπισκεφθῶ γιὰ περισσότερες μέρες, ἔτσι ὥστε νὰ μπορέσουμε νὰ συμπληρώσουμε τὸ Σεμινάριό μας! Τὰ τραγοῦδια, οἱ χοροί, τὰ ωραῖα λόγια συνεχίστηκαν μέχρι ποὺ μπήκα στὸ αὐτοκίνητο γιὰ τὸ ταξίδι τῆς ἐπιστροφῆς. Δὲν αἰσθανόμουν καμιά κόυραση. Ἀπεναντίας ἔφευγα πολὺ δυναμωμένος καὶ ἐνισχυμένος, ξέροντας τώρα ὅτι μιὰ νέα ὀρθόδοξη ἐνορία κάπου στὰ βάθη τῆς Ἀφρικῆς δημιουργεῖται καὶ στηρίζεται πάνω στὴν ὀρθὴ ὀρθόδοξη παράδοση καὶ πίστη...

Ο ΕΛΛΗΝΑΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΙΕΡΕΑΣ ΣΤΗΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἤδη διατυπώσει τὸ μήνυμα τῶν καιρῶν μὲ νέο ἦθος καὶ ὕφος: Εἶναι τὸ μήνυμα τῆς ζωτικῆς, πλέον, ἀνάγκης γιὰ πολιτιστικὴ ἀφύπνιση τοῦ σύγχρονου Ἑλλήνα· τοῦ πολίτη τῆς Ἑνωμένης Εὐρώπης. Στοιχεῖο πού, στὶς μέρες μας, α) ἐκτιμᾶται ὡς ἀπολύτως ἀναγκαῖο, γιὰ χάρη τῆς πολιτιστικῆς καὶ ἐθνικῆς μας ἐπιβίωσης καὶ ἀνέλιξης· β) εἶναι καὶ ἱστορικὸ καθήκον τῶν πολιτῶν τῆς σύγχρονης Ἑλλάδας, πού καὶ ὀφείλουν νὰ συνειδητοποιοῦν, ὅτι, ἐπι-

ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΠΡ. Κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤ. ΒΑΓΙΑΝΟΥ
ΑΝΑΠΛ. ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

τέλους, εἶναι θεματοφύλακες τοῦ ἑλληνορθόδοξου πολιτισμοῦ!

Τὸ δὲ δεδομένο τῆς ἐν λόγῳ θεματοφυλακῆς δὲν εἶναι μόνον γιὰ νὰ τὸ ἐπικαλούμεθα οἱ Ἕλληνες εὐκαιρῶς, ἀκαιρῶς. Σὲ στιγμὲς διεκδικήσεων, διεθνῶν προβολῶν ἢ ... ἐκθέσεων ἰδεῶν. Πολὺ περισσότερο εἶναι γιὰ νὰ τὸ συνειδητοποιοῦμε, γιὰ νὰ τὸ βιώνουμε, γιὰ νὰ τὸ καλλιεργοῦμε. Καὶ γιὰ νὰ τὸ ἀναδεικνύουμε. Οἱ τέσσερις αὐτὲς φάσεις - περιεχόμενα τῆς θεματοφυλακῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ δὲν ἀπόκνινται, ἀπλά, στὴν διακριτικὴ εὐχέρεια τῶν νέων Ἑλλήνων. Πολὺ περισσότερο, εἶναι καθήκον καὶ εὐθύνη τους. Κάθε ἀπεμπόλησή τους γιὰ τὸ προκείμενο μπορεῖ νὰ ὀδηγήσει ἀκόμα καὶ στὴν ἀμφισβήτηση τοῦ δικαιώματος αὐτῆς τῆς πολιτιστικῆς θεματοφυλακῆς τῶν Ἑλλήνων. Καὶ τοῦτο θὰ γινόταν μέγα κακό.

Καθήκον, λοιπόν, καὶ εὐθύνη ὅλων τῶν πολιτῶν τῆς Ἑλλάδας - μέλους τῆς Ἑνωμένης Εὐρώπης, εἶναι ἡ συνειδητοποίηση αὐτῆς τῆς πολιτικῆς εὐθύνης τους. Ἀνάμεσα στοὺς πολῖτες τῆς καὶ ὁ ἱερὸς Κλῆρος· ἔχει, καὶ αὐτός, καὶ ἴσως πρὶν ὑπογραμμισμένα αὐτός, τὸ μερίδιο τῆς συνευθύνης του. Καὶ σ' αὐτὸ τὸ μερίδιο ἀναφέρεται, ἐπίσης ἢ κυρίως, τὸ μήνυμα περὶ τοῦ

νέου ἦθους καὶ ὕφους πού χαράσσει ἡ Ἑγεία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Πόσο «νέο», ὅμως, ἢ πόσο παλαιὸ εἶναι αὐτὸ τὸ ἦθος καὶ ὕφος;

Στὸ ἐρώτημα φαίνεται νὰ δίνουν τὶς ἀπαντήσεις τους, μεταξὺ ἄλλων, καὶ οἱ δημιουργοὶ τῆς νεότερης Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας. Τὰ ἱστορικοκοινωνικὰ βιώματά τους, ἡ χρονотоπικὴ προσέγγισή τους μὲ ἱστορικὰ πρόσωπα καὶ γεγονότα, ὁ ἀρμονικὸς σύνδεσμος λόγου καὶ συναισθήματος πού τοὺς διέπει, μᾶς καλοῦν νὰ ἀναζητήσουμε τὶς θέσεις τους. Ποιὲς εἶναι; Αὐτές, εἰδικότερα, πού δίδουν μιὰ περισσότερη γνήσια ἐξεικόνιση τῆς παρουσίας τοῦ ἱερέα στὴ νεότερη Ἑλληνικὴ κοινωνία. Τοῦ πολιτιστικοῦ ἦθους καὶ ὕφους του.

Τὸ σύντομο αὐτὸ σημείωμα δίνει τὸ λόγο στὸν Ἀριστοτέλη Βαλαωρίτη. Τὸν ποιητὴ πού κατέχει κορυφαία θέση στὰ ἱστορικὰ κεφάλαια τῆς νεότερης Ἑλλάδας· καὶ στὴ λογοτεχνικὴ δημιουργία τῆς. Πού ἔνωσε «στὰ σπλάχνα χαλασμό» γιὰ τὴν πατρίδα καὶ γιὰ τὴν πολύτιμη συνεισφορά τῆς στὸν πολιτισμό. Πού εἶδε τὸν Ἕλληνα Ὁρθόδοξο ἱερέα ντυμένο τὴν ἀπέρριπτη στολὴ τοῦ λευίτη, πού, χωρὶς κανένα ἐλιτισμό, εἶναι, ἀπὸ θέση καὶ παράδοση ὁ ἐν γένει πνευματικὸς τοῦ λαοῦ. Ὁ ἐμπνευστὴς καὶ ἐνσαρκωτὴς τῆς ἐθνικῆς καὶ πολιτιστικῆς συντήρησης τοῦ Ἑλληνισμοῦ στοὺς αἰῶνες.

Ὁ Βαλαωρίτης ἔχει, καὶ αὐτός, ριγήσει μπροστὰ στὴν ἀτίμητη αὐτοθυσίᾳ τοῦ γνήσιου Ἑλλήνα Ὁρθόδοξου ἱερέα. Ὁ ἱερέας πού εἶναι ταυτόχρονα ὁ λαϊκὸς λευίτης καὶ ὁ δάσκαλος τοῦ Γένους. Ὁ μελετητὴς τοῦ θείου καὶ τοῦ ἀνθρώπινου λόγου. Ὁ φορέας καὶ κήρυκας ἀρχῶν καὶ ἰδανικῶν τῆς ἰδέας «Ἑλλήνας καὶ Ὁρθόδοξος». Τὸ ρίγος του γίνεται περισσότερο ὄρα-τὸ στὸ πρόσωπο καὶ τὴν ἱστορικὴ παρουσία τοῦ θρυλικοῦ ἱερομόναχου Σαμουήλ.

Ἄς θυμίσουμε, λοιπόν, λίγο τὰ δεδομένα τῆς αὐτοθυσίας τοῦ «καλόγερου Σαμουήλ». Νὰ δοῦμε μὲ τὸ μάτι τοῦ Βαλαωρίτη τὴν ἐρμηνεία τῶν λεπτομερειῶν τῆς αὐτοθυσίας τοῦ Σαμουήλ. Νὰ ἀξιολογήσουμε τὸ λόγο καὶ τὸ συναίσθημα τοῦ λογοτέχνη γιὰ τὸ ἱστορικὸ γεγονὸς τοῦ ὁλοκαυτώματος τοῦ ἱερέα ἐκείνου· ἂς διαλεχθοῦμε μὲ τοὺς στίχους τῆς «Δέησης τοῦ Σαμουήλ»

Θεμέλιο καὶ ὑπόστρωμα τῆς «δέησης» τοῦ ἱερέα εἶναι ἡ ἀφοσίωσή του στὴν Ὁρθοδοξία· νοούμενη ὡς θρησκευτικὴ πίστη καὶ ὡς φορέας τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ. «Σ' ἐδόυλεψα πιστὰ σαράντα χρόνια» ὁ καλόγερος, ὁ ἱερέας, βιώνει· καὶ ὁ ποιητὴς ὑπογραμμίζει. Στὴν οὐσία τῆς, ἡ φράση εἶναι δηλωτικὴ ἰσότητας ἀφιέρωσης στὸ τιμώμενο ὕψιστο πολιτιστικὸ ἰδεώδες. Τίμια δῆλωση καὶ ἀληθινή. Καὶ πάνω τῆς στηρίζονται ἡ «δέηση» τοῦ ἱερέα Σαμουήλ. Ταυτό-

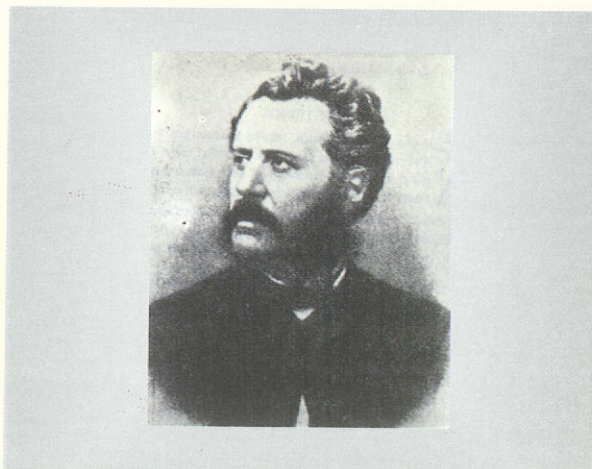
χρονα καὶ μιὰ ὑποδήλωση παραπόνου καὶ αἰτήματος.

Ἡ πλήρης ἀφοσίωση τοῦ Ἑλληνα Ὁρθόδοξου ἱερέα εἶναι ἔργο «ψυχῆς»: «Σ' ἐσένα ... ἔδωκα τὴν ψυχὴ μου». Ζωηρότατο τὸ συναίσθημά του, δὲν ἔχει δισταγμὸ νὰ ἀφιερῶθεϊ ὁλοκληρωτικὰ καὶ ἰσόβια στὸ Χριστό. Καὶ ἀφιερώνεται· σὲ Αὐτὸν καὶ στὸ «Σοῦλι». Ταυτόχρονα καὶ παράλληλα, «ψυχὴ» καὶ «Σοῦλι»· ἡ πατρίδα, («τὸ Σοῦλι μου»). Ὁ ἱερέας Σαμουὴλ κατακλύζεται ἀπὸ Χριστὸ καὶ «Σοῦλι». Στὸν ψυχισμό τοῦ ἱερέα ἡ πατρίδα εἶναι ἔννοια πολλαπλῶς περιεκτικὴ. Συνέχει τὸν ἑλληνορθόδοξο πολιτισμό, ἔτσι ὅπως, στὸ πέρασμά του, ραφιναρίστηκε ἀπὸ τὴν κρησάρα τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου. Καὶ ὅπως βιώνεται γιὰ αἰῶνες, τώρα.

Ὁ Σαμουὴλ περιγράφεται ἀπὸ τὸν Βαλαωρίτη κλεισμένος μὲ ἐλάχιστους ἄλλους κληρικούς στὸ Κοῦγγι. Ὁ Ἀλῆ - Πασᾶς ἔχει διώξει τοὺς Σουλιάτες ἀπὸ τὰ ἱερὰ βράχια τοὺς (Δεκέμβριος 1803). Μόνοι ἀντιστέκονται ὁ Σαμουὴλ καὶ οἱ συν-καλόγεροί του. Μέγα τὸ δίλημμα: ἢ νὰ παραδοθεῖ καὶ αὐτὸς ἢ νὰ λειτουργήσει στὰ ὄρια τῶν προτύπων του· καὶ αὐτός. Σύμφωνα μὲ τὰ ὕψιστα πολιτιστικὰ ἰδεώδη τοῦ Γένους, τὰ ἑλληνορθόδοξα: «Ἐλευθερία ἢ θάνατος»· πίστη - πατρίδα· Χριστὸς καὶ «Σοῦλι». «Κι ὅταν οἱ Τούρκοι πλησίασαν, ἔβαλε φωτιά στὴν μαρουταποθήκη γιὰ νὰ σκοτωθοῦν». «Ἀποθανέτω ἡ ψυχὴ μου...»!

«Πατέρα μου... μοῦ δίνεις καταφρόνια». Τὸ παράπονο τοῦ Σαμουὴλ ἡχεῖ βαρὺ. Ἡ ἀφιέρωσή του στὴν Ὁρθοδοξία καὶ τὰ πολιτιστικὰ στοιχεῖα τῆς ὑπῆρξε καὶ πιστὴ καὶ ἰσόβια. Καὶ τώρα δίκαια ζητεῖ μιὰ ἀναγνώριση καὶ μιὰ δικαίωση τῶν θυσιῶν του. Στὴν κρίση του ἡ τίμια ἀφιέρωσή του κράταγε τὴν περίοπτη θέση τοῦ παύλειου: «τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα· ἄρα ἐπικείται μοι ὁ τῆς δόξης στέφανος». Ἀντ' αὐτοῦ τί γευόταν; Τὴν ἔσχατη πίκρα· τὴν ἀπώλεια τοῦ Σουλίου του. «Τὸ Σοῦλι μου τ' ἀγκάλιασα στὸν κόσμον γιὰ παιδί μου.../ Τώρα τὸ Σοῦλι τῷχασα.../ Ἡρθ' ἡ στερνὴ μου μέρα».

Ὁ ποιητὴς ἀντικρίζει τὸν Σαμουὴλ στὸ δέσιμο τῆς ἀπώλειας πατρίδας καὶ ζωῆς. Μιὰ τέτοια ἀπώλεια εἶναι κάτι ποὺ θὰ ἀποτελοῦσε νομοτέλεια γιὰ τὸν Σαμουὴλ: «θάρθω σ' ἐσὲ πατέρα». Διατυπώνει παράπονο, ἀλλὰ καὶ πεποίθηση καὶ ἀπόφαση· μὲ μέτωπο τὰ θεολογικὰ «ἔσχατα». Ὁ Ἑλληνας ἱερέας θυσιάζεται γιὰ πίστη, καὶ γίνεται ὁμολογητής. Θυσιάζεται γιὰ πατρίδα καὶ γίνεται ἅγιος τοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ ἅγιος εἶναι πνευματικὸς ἄνθρωπος· καὶ ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος ἰδρύεται εὐθύς, ὅταν στὸν ψυχισμό του συλλειτουργήσουν ἡ πίστη καὶ ὁ πολιτισμός. Συνεπῶς, ἀγιότητα καὶ πολιτισμὸς συνυπάρχουν συνειδητοποιημένα ἀπὸ τὸν Ἑλληνα κληρικό. Αὐτὸ εἶναι ποὺ μᾶς

διδάσκει, καὶ μᾶς πείθει, μὲ τὴν καθαρότητα τῆς κρίσης του, ὁ ποιητὴς.

«Πατέρα... γενοῦ σ' ἐμᾶς πατρίδα,/ ἄλλη δὲν ἔχω ἐλπίδα». Ἡ πίστη τοῦ ἱερέα στὸ Χριστὸ εἶναι ὅ,τι συνοδεύει καὶ τὴν πίστη του στὴν αἰώνια ἀλήθεια τῶν ἀξιών, «ἀγιότητα» καὶ «πολιτισμός». Στὴν ἀθανασία τῶν ἀξιών τούτων ἐνυπάρχει ἡ αἰωνιότητα τῆς «πατρίδας». Γιὰ τὸν Σαμουὴλ, ὅμως, ἡ «πατρίδα» καθόλου δὲν ἔχει ἐθνικιστικὴ ἢ σωβινιστικὴ διάσταση. Παραμένει στὰ ἐπίπεδα ποὺ ἐξηγήθηκαν παραπάνω· στὴν ἀγιότητα καὶ τὸν πολιτισμό. Πρόκειται γιὰ τὴν ἀδιαμφισβήτητη παραδοσιακὴ συνείδηση τοῦ Ἑλληνα Ὁρθόδοξου ἱερέα στὶς σαφεῖς ἐκτιμήσεις τοῦ ποιητῆ.

Ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης ἔχει μείνει στὴ νεότερη Ἑλληνικὴ Λογοτεχνία καὶ Ἱστορία, ὡς ὁ «ιεροψάλτης ἰδεώδους τινὸς Ἑλλάδος». Συνέθετε ποιήματα ποὺ καταξιώθηκαν μὲ τὴν ἀξιολόγηση τοῦ «ἐξαίρετου», ἔχοντας καίριο στόχο νὰ προβάλλει ἀφενδὸς μὲν τὶς ὑπέρτατες κοινωνικὲς ἀξίες τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἀφετέρου δὲ τὶς μεγάλες μορφὲς Ἑλλήνων, ποὺ τὶς ἐνσάρκωσαν μέχρι θανάτου, ὡς προσωπικὰ ἰδεώδη τους. Στὶς μορφὲς αὐτὲς ὁ ποιητὴς ἔχει ἐντάξει περίοπτα τὸν Σαμουὴλ, στὸν πολιτιστικὸ συνδυασμὸ του μὲ τὸν ταπεινὸ, ἀλλὰ συνειδητὸ Ἑλληνα καὶ Ὁρθόδοξο ἱερέα.

Οἱ ἐκτιμήσεις, λοιπόν, ποὺ κάνει ὁ ποιητὴς στοὺς στίχους ποὺ ἀποπειραθήκαμε νὰ ἀναλύσουμε, ἐπιτρέπουν ἓνα συμπέρασμα: Ὁ «Σαμουὴλ» τοῦ Βαλαωρίτη εἶναι, στὴ συνείδησή του, αὐτὸς ὁ Ἑλληνας Ὁρθόδοξος κληρικός· ὁ διαποτισμένος ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ καὶ τὸ Ὁρθόδοξο ἰδεώδες. Ὁ συνειδητοποιημένος λαϊκὸς ἡγέτης, ποὺ ἀγαπᾷ τὸ «Σοῦλι» του, (τὴν «πατρίδα»), ὄχι γιατί ἔχει ὅ,τι «ἔχει», ἀλλὰ γιατί εἶναι ὅ,τι «εἶναι». Αὐτὸς εἶναι ὁ ἱερέας «Σαμουὴλ» τοῦ νεότερου Ἑλληνα λογοτέχνη, τοῦ Ἀριστοτέλη Βαλαωρίτη. Ὁ Ἑλληνας Ὁρθόδοξος ἱερέας· ὁ φορέας καὶ ὁ δάσκαλος τῆς ἀγιότητος καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΜΑΣ ΣΗΜΕΡΑ

ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΠΡ. κ. **ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΖΕΡΠΟΥ**, ΔΡ. Θ.

1. Ἐὰν ὑπάρχει κάτι γιὰ τὸ ὁποῖο μπορεῖ νὰ καυχᾶται ἰδιαίτερα ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας σήμερα αὐτὸ εἶναι ὁ πλοῦτος τῆς λειτουργικῆς τῆς ζωῆς, ὅπως αὐτὸς αἰσθητοποιεῖται στὴ μεγαλοπρέπεια τῶν βυζαντινῶν ναῶν καὶ στὸ κάλλος τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, ποὺ τελοῦνται μέσα σ' αὐτούς. Διότι οἱ ναοὶ μας δὲν εἶναι μόνο μνημεῖα εὐσέβειας καὶ πολιτισμοῦ τῶν κατοίκων κάθε περιοχῆς. Εἶναι κυρίως οἱ ἱεροὶ ἐκεῖνοι χώροι στοὺς ὁποίους συνάγεται «ἐπὶ τὸ αὐτό» ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ, ἡ Ἐκκλησία, γιὰ τὴν τέλεση τῶν ἱερῶν λειτουργικῶν ἀκολουθιῶν καὶ ἰδιαίτερα τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ποὺ εἶναι τὸ κατεξοχὴν μυστήριό τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμο. Μὲ τὴν ἔννοια αὐτὴ οἱ ναοὶ μας εἶναι τὰ πνευματικὰ κέντρα, γύρω ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὁργανώνεται ὁλόκληρη ἡ ζωὴ τῆς κάθε τοπικῆς Ἐκκλησίας. Γιαυτὸ καὶ ὁ πιστὸς ὀρθόδοξος λαὸς ἀρέσκεται νὰ ὀνομάζει τοὺς ναοὺς του ἐκκλησίες. Αὐτὴ δ' ἀκριβῶς ἡ ὀρθόδοξη αἴσθηση ὅτι ἡ θεία λατρεία ἀποτελεῖ τὸ κέντρο τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ζωῆς ἐξηγεῖ καὶ τὴν ξεχωριστὴ ἀγάπη ποὺ τρέφει ὁ πιστὸς λαὸς πρὸς ὅ,τι ἔχει σχέση μ' αὐτήν. Δικαιολογεῖ δὲ ἀπόλυτα καὶ τὸν χαρακτηρισμὸ, ποὺ ἀπέδωσαν παλαιότερα διαπρεπεῖς ξένοι μελετητὲς στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας, ὅτι ἀποτελεῖ τὴν κατεξοχὴν «λειτουργικὴ» Ἐκκλησία¹.

1. Βλ. D. O. ROUSSEAU, Histoire du mouvement liturgique, Paris, Cerf, 1945, σ. 188.

Δὲν ἀπολείπουν ὅμως σήμερα καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ λατρεία κατέχει δυσανάλογη πρὸς τὴ φύση τῆς θέσης μέσα στὴν πνευματικὴ ζωὴ τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας². Θεωροῦν, δηλαδή, ὅτι ὅλη αὐτὴ ἡ υπερβολικὴ ἀγάπη πρὸς τὴ λειτουργικὴ ζωὴ ὁδηγεῖ τὴν Ἐκκλησία σὲ μιὰ αὐτάρεσκη ἐνασχόληση μὲ τὸν ἑαυτὸ της καὶ ἀποπροσανατολίζει τοὺς ὀρθόδοξους πιστοὺς, τόσο ὡς ἄτομα, ὅσο καὶ ὡς ἐκκλησιαστικὸ σύνο-

2. Πρβλ. Ε. Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ, Τὸ παρόλογον τῶν ἀντιρρήσεων καὶ ἐνοστάσεων ἐναντίον τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Ἐφημέριος, 1966, σ. 33-35, 65-67.

λο, από την ευθύνη που έχουν για την αντιμετώπιση των μεγάλων προβλημάτων του σύγχρονου κόσμου. Να πάψει, λένουν, ή Έκκλησία να όμφαλοσκοπεί και να αρχίσει να ασχολείται περισσότερο με τους πεινασμένους και τους άδικουμένους, να δείξει το κοινωνικό της πρόσωπο και να ανταποκριθεί περισσότερο στις προκλήσεις της σύγχρονης εποχής. Πρόκειται για την ίδια κατηγορία που απηύθυναν παλαιότερα κατά της Όρθόδοξης Έκκλησίας και επίσημοι εκπρόσωποι του προτεσταντικού κόσμου ό-τι, δηλαδή, όλη ή ζωτικότητα της Όρθοδοξίας έξαντλείται στην κατά τὰ άλλα ύπέροχη λατρεία της και ότι ή Έκκλησία αυτή σέ τελική ανάλυση δέν είναι τίποτε άλλο παρὰ μιὰ «κοινωνία λατρείας»³.

2. Δέν υπάρχει άμφιβολία ότι μιὰ άβασάνιστη παραδοχή της άνωτέρω κριτικής θα άδικούσε κατάφωρα την Έκκλησία μας, άφ' ένός μέν διότι άγνοεί τὸ πολύπλευρο κοινωνικό έργο, τὸ όποίο άνέκαθεν έπιτελεί, και στὸ όποίο επιδίδεται με έντυπωσιακή έμφαση τὰ τελευταία χρόνια. Και άφ' έτέρου διότι διολισθαίνει πρὸς τὸν πειρασμό τοῦ Ιούδα, που στὸ όνομα της δῆθεν φιλανθρωπίας, κατέκρινε την εὐσέβεια της πόρνης που άλειψε με μύρο τὸν Κύριο (Ματθ. 26, 6-13).

Όμως μέσα σ' ένα πνεῦμα οίκοδομητικής αὐτοκριτικής θα πρέπει νὰ όμολογήσουμε ότι υπάρχουν πράγματι μέσα στη λειτουργική μας ζωή και όρισμένα στοιχεία, που δικαιολογούν ως ένα σημείο την παραπάνω καταγραφείσα ένσταση. Άρκει πρὸς τοῦτο νὰ υπενθυμίσουμε ότι από έγκριτους όρθόδοξους λειτουργιολόγους γίνεται σήμερα λόγος για λειτουργική κρίση, της οποίας

3. Βλ. Δ. Σ. ΜΠΑΛΑΝΟΣ, *Είναι ή Όρθόδοξος Έλληνική Έκκλησία μόνον κοινωνία λατρείας;* Έν Αθήναις 1904. Πρωτ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΜΕΜΑΝ, *Η Έκκλησία προσευχομένη. Είσαγωγή στη Λειτουργική Θεολογία* (Μετάφραση από τὰ άγγλικά π. Δημήτριος Β. Τζέροπος). Άκρίτας, Αθήνα 1991, σ. 33-35. Πρωτ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΣ, *Η θεολογική μαρτυρία της έκκλησιαστικής λατρείας*. Άρμός. Αθήνα 1996, σ. 22. Πρβλ. ADOLF ADAM, *Erneuerte Liturgie. Eine Orientierung über den Gottesdienst heute*. Herder, Freiburg, 1972, σ. 15-16.

τὸ έστιακό σημείο προσδιορίζεται στὸν λανθασμένο τρόπο με τὸν όποίο κατανοεΐται και χρησιμοποιεΐται συχνὰ ή θεία λατρεία⁴.

Τὸ πρόβλημα δέν είναι καινούργιο, αλλά παλαιὸ και άνάγει τις άρχές του στοὺς σκληροὺς πνευματικούς άγώνες, που κατέβαλαν οί μεγάλοι πατέρες και διδάσκαλοι της Έκκλησίας για νὰ προσδιορίσουν με βάση τη διδασκαλία της Αγίας Γραφής τη φύση και τὸν χαρακτήρα της χριστιανικής λατρείας. Στην προσπάθειά τους δέ αυτή έπρεπε νὰ αντιπαλαίσουν πρὸς άλλες παλαιές σχετικές αντιλήψεις, με τις όποίες ή-ταν έθισμένοι τόσο οί έξ Ιουδαίων, όσο και οί έξ έθνῶν προερχόμενοι χριστιανοί και πρὸς τις όποίες παλινδρομοῦν, όταν τὸ εὔνοούν οί συνθήκες, οί χριστιανοί όλων τῶν εποχῶν. Δύο δέ είναι οί μεγάλες αλήθειες που προέκνησαν από τη θεολογική αὐτή μελέτη της χριστιανικής λατρείας και οί όποίες έξακολουθοῦν άπαραιμείωτα νὰ ισχύουν και σήμερα:

Πρῶτον ότι από την πρώτη στιγμή της έξαγγελίας του τὸ χριστιανικό κήρυγμα κηρύχτηκε στὸν κόσμο ως μιὰ σώζουσα πίστη και όχι ως μιὰ σώζουσα λατρεία. Αὐτὸ ση-

4. Βλ. ιδιαίτερα Πρωτ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΜΕΜΑΝ, *μν. έργ.*, σ. 32.

μαίνει ότι θεμέλιο και ἀκρογωνιαίος λίθος πάνω στον οποίο στηρίζεται ολόκληρο το μυστήριο της σωτηρίας του κόσμου είναι αυτή καθαυτή ή πίστη στον εκ νεκρών αναστάνα Κύριο. Κατά την προσφυή διατύπωση του π. Σμέμαν⁵, *Εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγγήγερται, ματαία ἡ πίστις ὑμῶν...* (Α' Κορ. 15,17), ἄρα μάταιη καὶ ἡ λατρεία. Κάθε ἄλλη προσέγγιση στο θέμα της σχέσης πίστεως καὶ λατρείας θὰ σήμαινε διολίσθηση πρὸς ὅ,τι ἀνάλογο συνέβαινε μὲ τὰ ἐθνικὰ μυστήρια, ὅπου λυτρωτικὴ σημασία ἐθεωρεῖτο ὅτι εἶχε αὐτὴ καθαυτὴ ἡ τελετουργικὴ ἀναπαράσταση καὶ ὄχι ἡ πραγματικότητα τοῦ ἀναπαριστανώμενου μύθου⁶.

Καὶ δεύτερο ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἱδρυσεν τὴν Ἐκκλησίαν ὡς μιὰ κοινωνία ἀνθρώπων, ποὺ ἔχει ὡς ἀποκλειστικὸ σκοπὸ τὴν τέλεση τῆς Θείας Λατρείας. Ἀλλ' ἱδρυσεν τὴν Ἐκκλησίαν ὡς ταμιοῦχο τῆς θείας χάριτος, γιὰ νὰ ἀναθέσει σ' Αὐτὴν τὸ ἔργο τῆς ἐν ἁγίῳ Πνεύματι πρόσληψης καὶ σωτηρίας τοῦ κόσμου. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ τέλεση τῆς Θείας Λατρείας δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ αὐτοσκοπός, διότι ἔτσι ὁδηγούμαστε σ' ἓναν στεῖρο λειτουργικὸ τυπικισμό, ἀνάλογο πρὸς αὐτὸν τῆς ἰουδαϊκῆς συναγωγῆς, ποὺ μὲ τόση σφοδρότητα καταδίκασαν οἱ προφῆτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἀντίθετα ἡ χριστιανικὴ λατρεία εἶναι «λογικὴ» (Ρωμ. 12,1), δηλαδὴ πνευματικὴ, ποὺ αἰσθητοποιεῖται σὲ τελετουργικοὺς τύπους καὶ ὑλικά σύμβολα ἐξαιτίας τῆς ἀνθρώπινης σωματικότητας. Νομιμοποιεῖται δὲ μόνο ὡς ἔκφραση καὶ φανέρωση τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας, ὡς κύρια, δηλαδή, μορφοποιὸς δύναμη καὶ ἄριστο μέσο πραγμάτωσης τοῦ σωστικοῦ ἔργου τῆς στον κόσμο⁷. Αὐτὸς δ' ἀκριβῶς εἶναι ὁ χαρακτήρας ποὺ προσέδωσε στὴν χριστιανι-

κὴ λατρεία ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, ὅταν τὴ νύχτα τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου παρέδωσε τοὺς Ἀποστόλους τὸ μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Καὶ μ' αὐτὴν τὴν ἴδια ἔννοια ἐβίωσαν τὴν κλάση τοῦ ἄρτου καὶ οἱ πρῶτες χριστιανικὲς κοινότητες, ποὺ ἀποτελοῦν σταθερὸ σημεῖο ἀναφορᾶς γιὰ τὴ λειτουργικὴ ζωὴ τῶν χριστιανῶν ὅλων τῶν ἐποχῶν.

3. Κάτω ἀπὸ τίς προϋποθέσεις αὐτὲς ἡ Θεία Λατρεία ἀποδεικνύεται ὁ πιὸ ἱερὸς θεσμὸς τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ἐπέδειξε διαχρονικὰ μοναδικὴ δύναμη ἀντοχῆς καὶ μάλιστα σὲ δύσκολες ἐποχές, ὅπως οἱ διωγμοὶ καὶ οἱ αἱρέσεις στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία, ἡ τουρκοκρατία καὶ τὰ κουμουνιστικὰ καθεστῶτα στὶς μετέπειτα περιόδους. Κάθε δὲ προσπάθεια γιὰ τὴν ἀπόκτηση καὶ σήμερα μιᾶς ὑγιούς καὶ εὐρωστῆς λειτουργικῆς ζωῆς θὰ σήμαινε αὐτόματα ἀναγέννηση καὶ ολόκληρου τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μας βίου γιὰ τοὺς ἐξῆς λόγους:

α) Εἶναι γνωστὸ ὅτι στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία ὁ κανόνας τῆς προσευχῆς ἦταν κανόνας τῆς πίστεως⁸. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὄχι μόνο τὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ οἱ πρῶτες ὁμολογίες πίστεως (μὲ τὴ μορφὴ τῶν εὐχαριστιακῶν ἀναφορῶν καὶ τῶν βαπτισματικῶν συμβόλων) διαμορφώθηκαν μέσα στὴν ἀτμόσφαιρα τῆς λειτουργούσας Ἐκκλησίας. Ἀλλ' ὅτι ἡ λατρεία ὑπῆρξε καθοριστικὸς παράγων στὴ διαμόρφωση καὶ τοῦ ἡθους, ὡς ἔκφρασης τοῦ δόγματος τῆς Ἐκκλησίας. Μὲ τὴ διπλὴ αὐτὴ ἔννοια μιὰ ζωντανὴ λατρεία θὰ μπορούσε νὰ ἀποδειχθεῖ καὶ σήμερα ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἀποτελεσματικὰ μέσα, ποὺ ἔχει στὴ διάθεσή της ἡ Ἐκκλησία, τόσο στὴν ἐμπέδωση τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως καὶ στὴν ἀντιμετώπιση τῶν πάσης φύσεως κακοδοξιῶν, ὅσο καὶ στὴ διαμόρφωση μιᾶς γνήσια ὀρθόδοξης πνευματικότητας, κύρια ἔκφραση τῆς ὁ-

5. Μν. ἔργ., σ. 124.

6. Γιὰ τὴ σχέση ἐθνικῶν καὶ χριστιανικῶν μυστηρίων βλ. ἰδιαίτερα Ε. Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ, *Μαθήματα Λειτουργικῆς*, τ. Α'. Ἐκδόσεις τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἐν Ἀθῆναις 1975, σ. 320-325. Πρωτ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΜΕΜΑΝ, μν. ἔργ., σ. 120-127.

7. Πρβλ. Πρωτ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΣ, μν. ἔργ., σ. 22.

8. Γιὰ τὴ δογματικὴ σημασία τῶν λειτουργικῶν κειμένων τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας βλ. ἰδιαίτερα ΧΑΝΣ - ΠΙΟΑΚΕΙΜ ΣΟΥΛΤΣ, *Ἡ βυζαντινὴ λειτουργία. Μαρτυρία πίστεως καὶ συμβολικὴ ἔκφραση* (Ἀπόδοση ἀπὸ τὰ γερμανικά π. Δημήτριος Β. Τζέρπος). Ἀκρίτας, Ἀθήνα 1998, σ. 44-49.

ποίας ἀποτελεῖ ἡ λειτουργικὴ εὐσέβεια⁹. Ἄς μὴν ξεχνᾶμε ὅτι τὴ μεγαλύτερη φθορὰ στὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας ἐπιφέρουν σήμε-
ρα ἡ ἐκκοσμίκευση καὶ οἱ κάθε ἄλλου εἶ-
δους πνευματικότητες, ποὺ κατακλύζουν τὸν
τελευταῖο καιρὸ τὸν τόπο μας.

β) Μιὰ ὑγιὲς ἀντίληψη γιὰ τὴ Θεία Λα-
τρεία ἀποτελεῖ βασικὴ προϋπόθεση καὶ γιὰ
τὴ σωστὴ λειτουργία ὅλων τῶν ἄλλων ἐκ-
κλησιαστικῶν θεσμῶν καὶ ἀξιωμάτων¹⁰. Διό-
τι ἡ χάρις τῆς ἱερωσύνης μὲ τὴν ὁποία ἐκ-
φράζεται ἐν Χριστῷ ἡ πατρικὴ ἀγάπη τοῦ
Θεοῦ γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου εἶναι χά-
ρις λειτουργικὴ. Κατὰ συνέπεια ὁ ἱερεὺς
καὶ ὁ ἐπίσκοπος εἶναι καὶ πρέπει νὰ αἰσθάν-
ονται ὡς λειτουργοὶ καὶ ἱερουργοὶ ὄχι μό-
νο ὅταν ἐπιτελοῦν τὰ τῆς θείας λατρείας,
ἀλλὰ καὶ ὅταν κηρύττουν τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ,
διοικοῦν, ἢ ἀσκοῦν τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης.
Ταυτόχρονα ἡ ἐνεργοποίηση τῆς συνειδητῆς
συμμετοχῆς τοῦ λαοῦ στὰ δρώμενα τῆς
θείας λατρείας ὄχι μόνο δημιουργεῖ ἀξεπέ-
ραστο ἀνάχωμα κατὰ τῆς κληρικοκρατίας,
ποὺ πάντοτε ἐλλοχεύει, ἀλλ' ἀναδεικνύει
τὴν συνυπευθυνότητα καὶ ὅλων τῶν ἄλλων
μελῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, χαλ-
κεύοντας ἔτσι τὴν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἐνό-
τητα του¹¹, ποὺ ἀποτελεῖ δόγμα πίστεως καὶ
μεῖζον ποιμαντικὸ αἶτημα τοῦ καιροῦ μας.

γ) Τέλος μιὰ ὑγιὲς ἀντίληψη γιὰ τὴ θεία
λατρεία σημαίνει καὶ ὑγιὴ σχέση τῆς Ἐκ-
κλησίας πρὸς τὸν κόσμο μέσα στὸν ὁποῖο
ζοῦμε. Ὁ κόσμος βγήκε ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ

Θεοῦ καλὸς λίαν, ἡ δὲ ὑποταγὴ τοῦ στὴ
φθορὰ εἶναι καρπὸς τῆς ἀνθρώπινης ἀμαρ-
τίας. Ὅταν, λοιπόν, ἡ λειτουργικὴ ζωὴ δὲν
ἀποτελεῖ μιὰ ἐσωστρεφεῖς φυγὴ ἀπὸ τὸν κό-
σμο καὶ τὰ προβλήματα του, ἀλλὰ χωρὶς ἔμ-
πνευσης γιὰ μιὰ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητι-
κὴ κίνησις πρὸς αὐτόν, τότε τὰ αἰτήματα
τῶν λειτουργικῶν μας προσευχῶν γιὰ τὰ
μεῖζονα προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας, ὅπως
π.χ. ἡ εἰρήνη, ἡ κοινωνικὴ δικαιοσύνη καὶ ἡ
προστασία τοῦ περιβάλλοντος, γίνονται κα-
θημερινὲς ὑπομνήσεις γιὰ ἔμπρακτὴ δράση
πρὸς μεταμόρφωσίν του σὲ εἰκόνα τῆς ἐρχό-
μενης βασιλείας. Μέσα ἀπ' αὐτὴ τὴ λει-
τουργικὴ - εὐχαριστιακὴ προοπτικὴ¹² ὁ ἐν
Χριστῷ ἀνακαινισμένος κόσμος μᾶς ἀποκα-
λύπτεται ὡς δῶρο τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ
πρὸς τὸν ἄνθρωπο. Τὸν ὁποῖο ὁ ἄνθρωπος
ἔχει καθήκον νὰ ἀντιπροσφέρει στὸν μὲν ἄ-
νενδεὲ Θεὸ ὡς *θυσία αἰνέσεως* (Ἐβρ.
13,15), στὸν δὲ πλησίον ὡς δῶρο φιλαδελ-
φίας. Ἔτσι τὸ καθήκον τῆς ἀγάπης πρὸς
τὸν πλησίον γίνεται τόσο αὐτονόητο, ὅσο
καὶ ἡ δοξολογία τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Ἡ
δὲ κάθετη διάστασις τῆς ἐκκλησιαστικῆς λα-
τρείας, ὡς εὐχαριστίας καὶ δοξολογίας
πρὸς τὸν ποιητὴ τοῦ παντός, συναντᾶται καὶ
συμπληρώνεται μὲ τὴν ὀριζόντια διάστασίν
της, ὡς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον, σὲ μιὰ
σταυρικὴ ὁλοκλήρωση.

12. Ἀξιολογούμενη γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ ἡ μελέτη τοῦ Ι. Δ.
ΖΗΖΟΥΛΙΑ (Μητροπολίτης Περγάμου), *Ἡ εὐχαριστιακὴ
θεώρησις τοῦ κόσμου καὶ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος*. Χριστια-
νικὸν Συμπόσιον, τεύχ. Α', Ἀθήναι 1967, σ. 183-190.

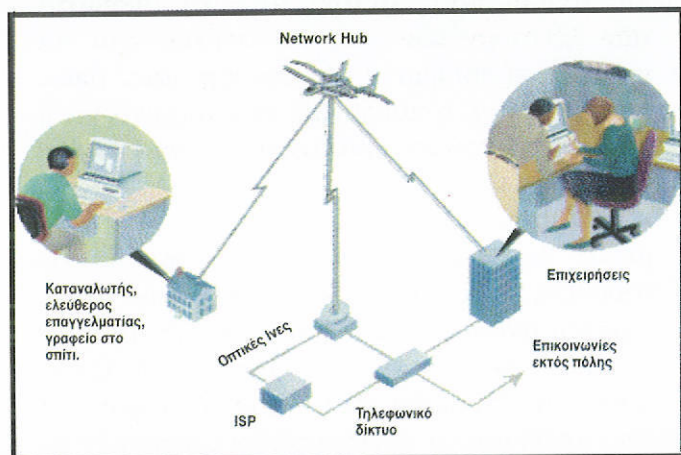
9. Γιὰ τὴ σημασία τῆς λειτουργικῆς εὐσέβειας βλ. ιδιαι-
τερα: ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ Α. ΨΑΡΙΑΝΟΣ (Μητροπολίτης Σεβρίων
καὶ Κοζάνης), *Ἡ λειτουργοῦσα Ἐκκλησία τὸ κέντρον τῆς
Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας*. (Πολυγραφημένη ἔκδοσις εἰσήγη-
σης στὴ Β' θεολογικὴ συνάντησις τῆς Κοζάνης), Κοζάνη
1967. Πρωτ. ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΡΔΑΜΑΚΗΣ, *Ὁρθόδοξη πνευ-
ματικότητα. Ἡ αὐθεντικότητα τοῦ ἀνθρώπου ἡθους*: Ἀκρι-
τας, Ἀθήνα 1993 (β' ἐκδ.), σ. 181-185.

10. Γιὰ τὴ λειτουργικὴ δόμησις τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλη-
σίας καὶ τὸν ἀνάλογο χαρακτῆρα τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀξιω-
μάτων βλ. συνοπτικὰ Πρωτ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΜΕΤΑΛΛΗ-
ΝΟΣ, μν. ἔργ., σ. 203-206.

11. Εἶναι ἀντιπροσωπευτικὴ ἐδῶ ἡ διατύπωσις τῆς εὐχῆς
τῆς ἀναφορᾶς τοῦ Μ. Βασιλείου: *Ἡμᾶς δὲ πάντας... ἐνώ-
σαις ἀλλήλοις εἰς ἑνὸς Πνεύματος ἁγίου κοινωνίαν...*

Τήν διακονίαν σου...πληροφόρησον

ΤΟΥ Π. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ
ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ Ι. Ν. ΑΓΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Π. ΦΑΛΗΡΟΥ

Ἡ πληροφορική γενικά, τὸ Ἴντερνέτ (Διαδίκτυο), ἡ ψηφιακὴ τεχνολογία μὲ τὶς ἀτελείωτες δυνατότητες, ἡ κινητὴ τηλεφωνία, ἡ δορυφορικὴ ἐπικοινωνία, ἡ μετάδοση δεδομένων σὲ μεγάλες ταχύτητες μέσω ὀπτικῶν ἰνῶν, εἶναι γεγονός.

Ὁ κόσμος ὁλόκληρος ἔγινε μιὰ γειτονιά

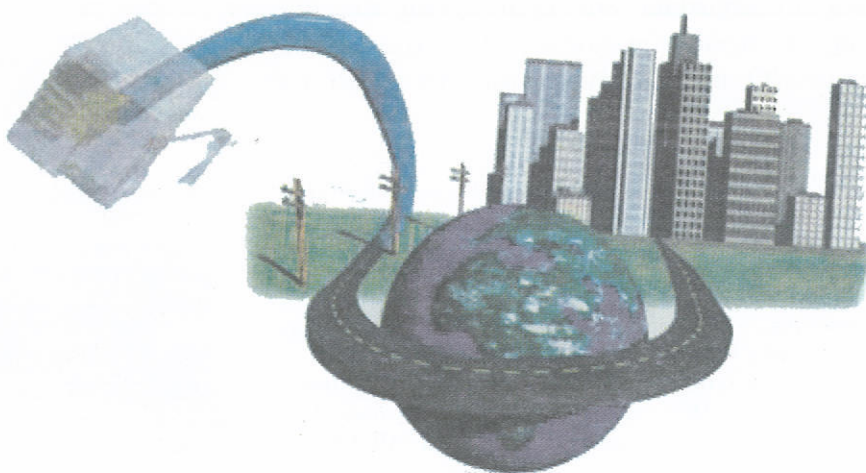
Ἄν κάποιος ἔχει ἓνα ἠλεκτρονικὸ ὑπολογιστὴ, μιὰ ὀθόνη, μιὰ κάμερα καὶ ἓνα τηλέφωνο, μπορεῖ νὰ ἔχει ἐπικοινωνία μὲ φωνή, μὲ κείμενο, μὲ εἰκόνα, μὲ ἦχο ἢ μὲ ὅλα μαζί, μὲ ὅποιονδήποτε ἄνθρωπο σὲ ὅποιοδήποτε σημεῖο τοῦ πλανήτη.

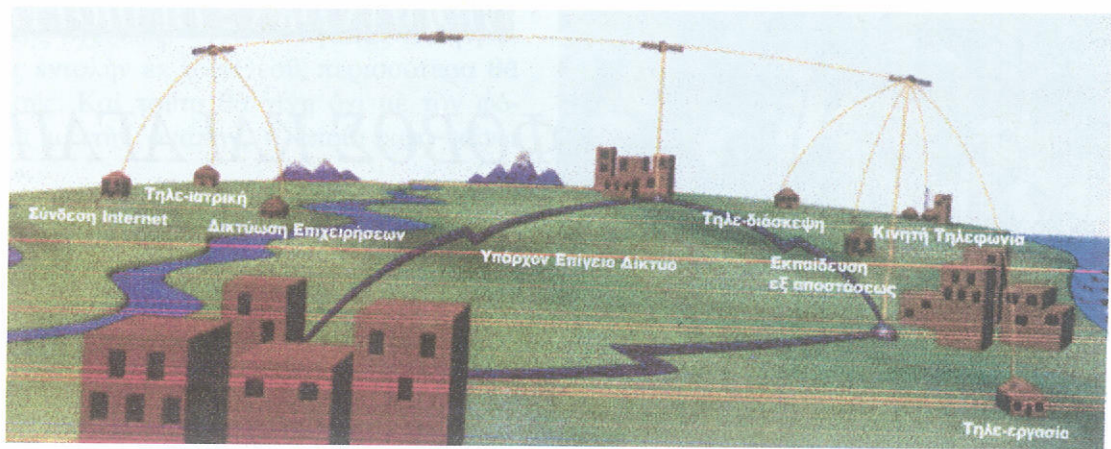
Ἡ ἐπόμενη φωτογραφία μᾶς βοηθάει νὰ κατανοήσουμε πολὺ ἀναλυτικὰ ὅλες αὐτὲς τὶς δυνατότητες.

Ἕνας ἄνθρωπος σήμερα ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ βρίσκεται στὸ σπίτι του καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ ἐργάζεται. Νὰ μιλάει μὲ τὸ κινητὸ σὲ κάποιον ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ χρησιμοποιήσει συμβατὸ τηλέφωνο. Νὰ σπουδάζει σὲ κάποιο πανεπιστήμιο στὸ ἐξωτερικὸ. Νὰ πραγματοποιεῖ συζητήσεις καὶ συνδιασκέψεις ἀπὸ μακριά. Νὰ παίρνει ὁδηγίες ἀπὸ τὸν θεράποντα ἰατρὸ ποὺ βρίσκεται σὲ ἄλλη ἥπειρο. Νὰ παρακολουθεῖ τὶς ἐπιχειρήσεις του καὶ νὰ βλέπει τὰ ἀποτελέσματα στὴν ὀθόνη του. Νὰ συνδέεται στὸ Ἴντερνέτ (Διαδίκτυο) καὶ νὰ σερφάρεi στὸν ὠκεανὸ τῶν πληροφοριῶν μὲ τὴ δυνατότητα νὰ βρίσκει ὅποια πληροφορία θέλει γιὰ ὅποιοδήποτε θέμα.

Ἀκόμη μπορεῖ καὶ ὁ ἴδιος νὰ δίνει τὶς δικές του πληροφορίες μὲ τὰ δικά του μέσα.

Μὲ μιὰ μικρὴ κάμερα

μπορούν και να τὸν βλέπουν και νὰ τοὺς μιλάει ὁ ἴδιος ζωντανά.

Μπορεῖ και νὰ μεταφράζει ταυτοχρόνως τὰ κείμενά του σὲ ὅλες τὶς γλώσσες τοῦ κόσμου και κάθε πολίτη κάθε χώρας νὰ διαβάζει στὴ μητρικὴ του γλώσσα αὐτὸ ποὺ τὸν ἐνδιαφέρει.

Σ' αὐτὴ τὴν πραγματικότητα καλοῦνται νὰ ζήσουν και οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί.

Βέβαια τὰ δύο τελευταῖα χρόνια και ἡ δική μας Ἐκκλησία και οἱ ποιμένες της δὲν εἶναι ἀμέτοχοι, γίνεται προσπάθεια, ἀλλὰ χρειάζεται συλλογικὴ και δυναμικὴ παρουσία, γιατί ἐκτὸς ἀπὸ τὸν κλασικὸ τρόπο Ποιμαντικῆς δημιουργεῖται και ἓνας ἄλλος.

Ἕνας ἄλλος ἄμβωνας, τὸν ὁποῖο οἱ ποιμένες

ἄλλων θρησκειῶν, τῶν ἄλλων ὁμολογιῶν, ἀλλὰ και τῶν αἵρετικῶν τὸν χρησιμοποιοῦν κατὰ κόρον.

Εἶναι χιλιάδες οἱ διευθύνσεις στὸ Ἰντερνέτ με θέματα πίστεως και ποιμαντικῆς.

Χωρὶς νὰ καταργήσουμε τὰ παραδεδομένα, μπορούμε νὰ προσελκύσουμε τοὺς ἀνθρώπους κυρίως μικρῶν ἡλικιῶν ποὺ ἔχουν τὴ μεγαλύτερη δυνατότητα πρόσβασης στὸ χῶρο. Τουλάχιστον οἱ νεότεροι κληρικοὶ και οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἀσχολοῦνται με τὰ θέματα τῆς πίστεως και διδάσκουν τοὺς χριστιανούς θὰ πρέπει νὰ ἀνησυχήσουν και νὰ προσαρμοστοῦν στὴν σημερινὴ πραγματικότητα.

Πιστεύουμε, ὅτι με τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ θὰ μᾶς δοθεῖ ἡ δυνατότητα σὲ ἐπόμενα τεύχη νὰ ἀναφερθοῦμε διεξοδικότερα και ἀναλυτικότερα στὰ θέματα αὐτὰ και νὰ σᾶς ἀπαντήσουμε σὲ τυχόν ἀπορίες ἢ νὰ σᾶς δώσουμε πληροφορίες ποὺ θὰ σᾶς βοηθήσουν νὰ γνωρίσετε τὸ ἀντικείμενο καλύτερα.

άντιμετωπίσει τὸν ἴδιο του τὸν ἑαυτὸ ἔτσι ὅπως τὸν γνωρίζει πολὺ καλά. Φόβοι νὰ φανερώσει τὸ ἀληθινὸ του πρόσωπο καὶ νὰ μὴν ὑποκρίνεται κάτω ἀπὸ ἓνα ὀδυνηρὸ προσωπεῖο. Φοβᾶται ὁμως ὅτι ἔτσι ὅπως θὰ φανερωθεῖ δὲν θὰ γίνεῖ παραδεκτός. Ἄλλῃ ἐντύπωση εἶχε δώσει μέχρι τώρα. Ἡ παραδοχὴ του ἀπὸ τὸν ἄλλο εἶχε στηριχθεῖ σὲ ψεύτικα σημάδια ἢ καὶ στολίδια, εἶχε γοητεύσει, πῶς θ' ἀπο-γοητεύσει; Ὁ ἄλλος, ὁ σύντροφός μου εἶναι ἔτοιμος καὶ δυνατὸς νὰ σηκώσει τὸ ἀπο-καλυπτόμενο νέο πρόσωπο καὶ τοὺς δικούς του φόβους μπροστὰ στὸ διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ μέχρι τώρα γνωστὸ ποὺ τοῦ φανερώνεται; Ἐδῶ ἀρχίζει νὰ διαφαίνεται μία διαλεκτικὴ τῶν φόβων.

Δύο παραδείγματα

Θυμᾶμαι μὲ ὀδύνη, πέρσι τὸ Πάσχα, ὅταν πῆρα κάποιον τηλεφώνημα ἀπὸ πολὺ φιλικὸ μου πρόσωπο ποὺ ἀναχωροῦσε γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ γιὰ νὰ πάει νὰ συναντήσῃ τὴν γυναῖκα του ποὺ ἐργαζόταν ἐκεῖ καὶ ν' ἀναζητήσῃ καὶ ὁ ἴδιος δουλειά. Ἡ σχέση τους καὶ λόγω ἐξωτερικῶν συνθηκῶν καὶ λόγω τῆς προσωπικῆς τους κατάστασης ἦταν δύσκολη γι' αὐτὸ εἶχε κριθεῖ ἀναγκαῖα κάποια ἀπόσταση γιὰ ἓνα διάστημα. Ἐφευγε ἀφῆνοντας πολλὰς ἐκκρεμότητες πίσω του ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα. Μ' ἐντυπωσίασε αὐτὸ ποὺ μοῦ εἶπε στὸ τηλεφώνημα παραλάσσοντας τὸ γνωστὸ ἐπιτάφιο ἐπίγραμμα τοῦ Καζαντζάκη: «Φεύγω τώρα. Δὲν ἐλπίζω τίποτα, φοβοῦμαι τὰ πάντα». Καὶ ὁ φίλος διατύπωνε μ' αὐτὸν τὸν τρόπο τὴν δική του κατάσταση. Ἄλλ' αὐτὴν τὴν κατάσταση τὴν μετέφερε κάποιον ἄλλου, στὴν γυναῖκα του, σὲ μιὰ ξένη πόλη, ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ τὸν συμμαζέψῃ καὶ νὰ συνθέσῃ τὸν σκορπισμένο του ἑαυτό. Δὲν ξέρω τί ἔγινε ἐκεῖ. Πῶς καὶ ἂν τὸν ὑποδέχτηκε καὶ ἂν τοῦ εἶπε ὅπως ὁ ποιητής: «Μίλησέ μου' ἀλλὰ μίλησέ μου γιὰ δάκρυα» ἢ δὲν τοῦ εἶπε τίποτα. Ἐγὼ δὲν ἔμαθα, δὲν θέλησα μᾶλλον νὰ ρωτήσω. Ὁ φίλος ἐπέστρεψε, ἐπέστρεψε ἐμπλακεὶς σὲ βιοτικὰς μέριμνες. Σκέπτεται ὁμως ν' ἀναχωρήσῃ καὶ πάλι.

* * *

Στὴ συνέχεια, ἐπιτρέψτε μου νὰ ἀναφέρω ἓνα ἀνάλογο περιστατικόν, μιὰν ἄλλῃ συνάντηση ὅπου ὁ ἄνδρας, φοβισμένος ἀπὸ τὴν ἐγκατάλειψή του ἀπὸ ὅλους τοὺς συντρόφους του ἐπιστρέφει μηχανικὰ χωρὶς νὰ πολυξέρει τί τὸν ὠθεῖ σ' αὐτό, μπροστὰ στὸ σπῆτι τῆς πρώτης του γυναί-

κας, ποὺ εἶχε παντρευτεῖ στὰ 1937 ὅταν αὐτὴ ἐτοιμαζόταν ν' ἀκολουθήσῃ τὸν μοναχικὸ βίον καὶ ποὺ τὴν εἶχε ἐγκαταλείψει στὰ 1945 ἅμα τῇ ἐπιστροφῇ του ἀπὸ τὴν ἐκτόπισή του στὴν Ἀλγερία, δηλαδὴ πρὶν ἀπὸ 25 χρόνια.

Εἶναι 6 Φεβρουαρίου τοῦ 1970. Στὸ Παρίσι γίνεται τὸ 19ο συνέδριον τοῦ Κ.Κ.Γ. Ὁ Roger Garaudy, γιατί γι' αὐτὸν πρόκειται, ἐπίλεκτο μέλος τοῦ κόμματος καὶ μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου ἐδῶ καὶ 12 χρόνια, ζητᾷ ἐπίμονα νὰ παρέρμει. Ἦδη τὸν ἔχουν χαρακτηρίσει ὡς ἀποστάτη. Ποῦ τὰ ἄλλα χρόνια ποὺ τὸν ἐκλιπαροῦσαν μὲ ἐνθουσιασμὸ οἱ σύντροφοι νὰ μιλήσῃ. Σήμερα ἀνεβαίνει τὰ σκαλοπάτια σὲ ἄκρα τοῦ τάφου σιγῇ καὶ παγωμάρα. Τὶς τελευταῖες του λέξεις ἀκολούθησε μία τρομακτικὴ σιωπὴ. Τὸ σῶμα του εἶναι βαρὺ σὰν γρανίτης καὶ εἶχε τὴν ἐντύπωση ὅτι ἔπεσε σ' ἓνα βαθὺ πηγάδι πηγαίνοντας νὰ καθίσει στὸ μέσο τῶν 2.000 συντρόφων του ποὺ μέχρι χθὲς ἦταν φίλοι του. Ὅταν ἔληξε ἡ συνεδρίαση ὅλοι τὸν παραμερίζουν σὰν νὰ ἦταν λεπρός. Κανεὶς δὲν τόλμησε νὰ σταθεῖ στὸ πλευρό του. Πλήθος δημοσιογράφων τὸν ἀκολουθεῖ. Βάνει μπροστὰ τὸ αὐτοκίνητό του χωρὶς νὰ ξέρει ποῦ πηγαίνει καὶ γιὰ πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ του τοῦ ὀρεχταὶ ὁ πειρασμὸς ν' αὐτοκτονήσῃ. Οἱ φωτογράφοι κυριολεκτικὰ τὸν κυνηγοῦν. Μετὰ ἀπὸ μιὰ ὥρα καταφέρνει νὰ τοὺς ξεφύγῃ. Ὅταν πιά ἤμουν βέβαιος ὅτι δὲν μὲ ἀκολουθοῦσε κανεὶς διερωτήθηκα ποῦ νὰ πηγαῖνα: δὲν ἤθελα νὰ γυρίσω στὸ σπῆτι μου, νὰ μεταφέρω αὐτὴν τὴν συντριπτικὴ λύπη στὰ παιδιά μου, σ' ὅλη μου τὴν οἰκογένεια. Ἦταν σχεδὸν δύο ἢ ὥρα τὸ ἀπόγευμα. Μηχανικὰ ξαναπαίρνω τὸν δρόμο καὶ χωρὶς νὰ πολυξέρω τί μὲ ὠθοῦσε βρέθηκα μπροστὰ στὸ σπῆτι τῆς πρώτης μου γυναίκας.

Ἀνεβαίνω τὶς σκάλες σὰν ὑπνοβάτης. Μόλις ποὺ χτύπησα, ἡ πόρτα ἀνοίξε σὰ νὰ μὲ περιμένει· νὰ μὲ τὸ χέρι στὸ χερούλι. Διακρίνω ἓνα τραπέζι στρωμένο μὲ δύο σερβίτσια, καὶ συνειδητοποιῶ ξαφνικὰ μὲ βδελυγμία τὴν ὑπερβολὴ τῆς ἐνέργειάς μου. Κάνω πίσω ἓνα βῆμα.

— Συγγνώμη, ἴσως περιμένεις κάποιον;

— Naί, περίμενα κάποιον, ἐσένα. Ἄκουσα πρὶν λίγο τὴν παρέρμβασή σου ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο. Κι αὐτὴν τὴν θανατερὴ σιωπὴ ποὺ ἀκολούθησε. Ἦμουν βέβαιη ὅτι δὲν μποροῦσες νὰ πᾶς ἄλλου, παρὰ νὰ ἔλθεις μόνο ἐδῶ. Μπῆς μέσα καὶ ρίξε μιὰ ματιά· πιστεύω νὰ μὴν ἔχω ξεχάσει τὸ κρασί ποὺ ἀγαποῦσες ἐδῶ καὶ 25 χρό-

νια οὔτε καὶ τὸ σικαλένιο ψωμί. Γευματίσαμε σιωπηλοί.

Ἀτένιζα δύο ἀντίγραφα πινάκων ποὺ εἶχα ζωγραφίσει 33 χρόνια πρὶν, στὰ πρῶτα ἔτη τοῦ γάμου μας γιὰ νὰ θυμίζω ἀφελῶς τοὺς δύο πόλους τῶν βίων μας, ἀντιθέτων καὶ συμπληρωματικῶν: τὸν Χριστὸ τῆς ὁδύνης καὶ τοῦ ἀνοιγματος πρὸς τὸ Θεὸ τοῦ Matthias Grünewald καὶ στὸ πλάι του τὸν Ἡρακλῆ τοξότη τοῦ Bourdelle τεντωμένο ὅπως τὸ τόξο του πρὸς τὴν ἀνθρώπινη ἀποτελεσματικότητά καὶ δύναμη. Χωρὶς ἀμφιβολία αὐτὸ ἦταν ποὺ μὲ εἶχε ὠθήσει χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζω μέχρις αὐτὴν τὴν πόρτα: ἡ σκοτεινὴ ἀνίκητη βεβαιότητα, ὅτι ὁ σοσιαλισμὸς εἶχε ἀνάγκη γιὰ νὰ εἶναι ὁ ἑαυτὸς του, αὐτὴ τὴν θεϊκὴ διάσταση τοῦ ἀνθρώπου.

Ὅταν ἔφυγα μιὰ ὥρα μετὰ, ἔχοντας ἀσπασθεῖ τὸ μέτωπο αὐτῆς τῆς γυναίκας, ὅλα ἦσαν μεταμορφωμένα: τὸ θαῦμα τῆς ἀγάπης ποὺ ἀποκαλύπτεται σὲ μιὰ τέτοια ἀναμονή, ἡ γεμάτη μυστήριο κατανόηση γι' αὐτὸ ποὺ συμβαίνει στὴ στροφὴ τῆς ζωῆς τοῦ ἄλλου στὴ συναντησή του μὲ τὸ πεπρωμένο, ἦταν ὁ θρίαμβος τῆς ζωῆς πάνω στὸ θάνατο. Τὸ ὅτι αὐτὸ μπορούσε νὰ ὑπάρξει σ' ἓναν μόνο ἄνθρωπο ἦταν ἱκανὸ γιὰ νὰ ἐξαγοράσει τίς ἐγκαταλείψεις πολλῶν ἄλλων, ἔστω κι ἂν αὐτοὶ ἦταν χιλιάδες. Ἦταν ἀκόμα δυνατὸ νὰ ζήσει κάποιος.

Εἶναι ἡ ἀγάπη...

Ἐμεῖς, μετὰ τριάντα σχεδὸν ἔτη ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ μεσημεριανὸ περιστατικὸ φρονοῦμε ὅτι μόνο ἔτσι μπορεῖ νὰ προχωρήσει ἡ ζωὴ καὶ νὰ ξεπεράσει τοὺς φόβους τῶν φύλων μέσα στὴν ἀγάπη. Μιὰ τέτοια ἀγάπη τροchioδρομεῖ τὸν σεβασμὸ ποὺ μπορεῖ νὰ ἐρμηνευτεῖ καὶ ὡς διάκριση τοῦ πρακτεοῦ στὴν ἀνάλογη περίπτωσι. Τότε ὁ σύζυγος ἢ ἡ σύζυγος δὲν φοβᾶται ν' ἀνοίχτει στὸν σύντροφό του. Ἡ ἀγάπη τοῦ ἄλλου τὸν ὠθεῖ σὲ μιὰ ἄνεση συζητήσεως, ποὺ ξεπερνάει τὴν κρυψίνοια καὶ ἐκθέτει τὸ πρόβλημά του ἔτσι ὅπως τὸ ἀντιλαμβάνεσαι. Προτείνει στὸν ἄλλο αὐτὸ ποὺ θέλει νὰ εἶναι διαθέσιμος νὰ δώσει, καὶ ζητάει ἀπὸ ἐκεῖνον αὐτὸ ποὺ ἐπιθυμεῖ νὰ τοῦ δοθεῖ. Δὲν ἀπαιτεῖ ὁ ἄλλος, ἀπὸ μόνος τους, νὰ γίνεῖ μάντης τῶν σκέψεων καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν του. Ἀκολουθεῖ αὐτὸ ποὺ ὁ Ἀβᾶς Ἡσαΐας, διάσημος ἀσκητῆς τοῦ Δ' αἰῶνα ποὺ ἐμόνασε στὴ Σκήτη, συμβουλεύει: «*Ἐὰν θέλῃς νὰ λάβῃς κάτι καὶ τὸ ἔχεις ἀνάγκη νὰ μὴ γογγύσῃς κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου, μὲ τὴν σκέψι διατί δὲν ἐκατάλαβε*

νὰ μοῦ τὸ δώσῃ μόνος του, ἀλλὰ εἰπέ, ἀνοικτά, μὲ ἀπλότητα· σὲ παρακαλῶ, δός μου αὐτὸ τὸ πράγμα, διότι ἔχω ἀνάγκη· διότι αὐτὴ εἶναι ἡ ἀγία ἀγνεία στὴν καρδιά· διότι ἐὰν δὲν εἰπῇς, ἀλλὰ γογγύσῃς καὶ μεμφθῇς μὲ τὴν καρδιά σου, ἔχεις τὸ κρεῖμα».

Προϋπόθεση ὅμως γιὰ ὅλα τὰ πιὸ πάνω εἶναι ἡ ἀγάπη. Ἀφήνοντας κατὰ μέρος τοὺς φόβους, καὶ προχωρώντας μὲ σεβασμὸ στὶς σχέσεις τῶν δύο φύλων ὡς ἀπευθυνθοῦμε στὴν ἀγάπη καὶ ὡς ἐπικαλεσθοῦμε τὴν βοήθειά της χρησιμοποιώντας τὰ σεμνὰ λόγια ἐνὸς μεγάλου

δεξιότητι τῶν κλιμακώσεων, τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος:

«Ἀπάγγελον ἡμῖν, ὦ καλὴ ἐν ἀρεταῖς, ποὺ ποιμαίνεις τὰ πρόβατά σου, ποὺ κατασκηνοῖς ἐν μεσημβρίᾳ; φώτισον ἡμᾶς, πότισον ἡμᾶς, ὁδήγησον ἡμᾶς, χειραγωγήσον ἡμᾶς, ἐπειδὴ λοιπὸν ἀναβαίνειν πρὸς σὲ βουλόμεθα. Σὺ γὰρ δεσπόζεις πάντων».

ΣΥΖΗΤΩΝΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΤΟΥ Κ. Ν. ΒΑΛΛΙΑΝΑΤΟΥ
ΔΡ. ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Ἡ ἐποχή μας, στὸ γύρισμα ἐνὸς ἀκόμῃ αἰῶνα, χαρακτηρίζεται ὡς ἐποχή τῆς ἐπικοινωνίας. Εἶναι αἰσθητὴ πλέον ἡ ὁλοένα αὐξανόμενη ταχύτητα ποὺ διακρίνει τὶς ἐξελίξεις, μὲ τὴν κατάργηση τῶν ἀποστάσεων, τὸν παλλαπλασιασμό τῶν δυνατοτήτων «ἐπικοινωνίας».

Βάζουμε τὴ λέξη σὲ εἰσαγωγικά, γιὰ νὰ τονίσουμε τὴν παρεξήγηση ποὺ συχνὰ μᾶς διαφεύγει. Μπορεῖ τὰ μέσα ἐπικοινωνίας νὰ κάνουν τὴν ἐπαφὴ τῶν ἀνθρώπων ὁλοένα εὐκολότερη, ὅμως καὶ πρὶν ἀπὸ αὐτά, οἱ ἄνθρωποι ἐπικοινωνοῦσαν. Αὐτὸ μάλιστα ποὺ ὀνομάζουμε σήμερα ἐπικοινωνία, ἀποτελεῖ ὑποσύνολο τῆς ἐπικοινωνίας, ὅπως τὴ ζοῦσαν οἱ πρόγονοί μας, πρὶν τὴν ἐπανάσταση τῶν νέων δυνατοτήτων. Ἀξίζει, λοιπόν, νὰ ἀναζητήσουμε τὴ σημασία, τοὺς τρόπους καὶ τὶς μεθόδους ἐπικοινωνίας στὶς ρίζες τῆς, ὥστε νὰ σταθοῦμε μὲ κριτικὴ διάθεση ἀπέναντι στὶς σύγχρονες ἐπικοινωνιακὲς πρακτικὲς, ὅχι γιὰ νὰ ἀπορρίψουμε καὶ νὰ κατακρίνουμε ἀπὸ ἀπόσταση, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἀποφασίσουμε μὲ περισκευή, πῶς θὰ χρησιμοποιήσουμε μὲ τὸν καλύτερο τρόπο τὶς δυνατότητες ποὺ μᾶς προσφέρει ἡ ἐποχὴ μας.

Διάσταση λόγου καὶ εἰκόνας;

Αἰῶνες τώρα, ἰδιαίτερα στὶς θεολογικὲς διαμάχες ποὺ κατέληξαν στὸ χωρισμὸ τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας σὲ ὁμολογίες καὶ δόγματα, γίνεται ἡ μάχη ἀνάμεσα στὸ λόγο καὶ τὴν εἰκόνα, μιὰ πάλη γιὰ τὴν ἐπικράτηση τῆς λειτουργίας τοῦ νοῦ πάνω ἀπὸ τὴ λειτουργία τῶν αἰσθήσεων. Ἦταν ἴσως τὸ ἀόρατο τοῦ νοῦ, ποὺ τὸ πλησίαζε περισσότερο πρὸς τὸ ἀόρατο τοῦ Θεοῦ. Ἡ προτίμηση αὐτὴ εἶχε συχνὰ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν κατασκευή περιγραφῶν τοῦ Θεοῦ μὲ σχήματα καὶ συστήματα ποὺ θὰ ὀδηγοῦσαν σ' Αὐτόν, προϋποθέτοντας τὴν ἄρνηση τοῦ κόσμου. Ἔτσι ἡ θεολογία, στὴν ἐξέλιξη κάποιων ἀπὸ τὶς ἐκκλησίες στὴν Εὐρώπη, ἀφαίρεσε ἀπὸ τὴν εἰκόνα τὴ θεμελιώδη συμμετοχὴ τῆς στὴν ἐκκλησιαστικὴ πράξη. Στὴν ρωμαιοκαθολικὴ ἔκφραση, ἡ εἰκόνα θεωρήθηκε διακόσμηση καὶ ἀπέκτησε τὴν ἀπόσταση ποὺ κρίθηκε πῶς ταιριάζει ἀνάμεσα στὸ γήινο καὶ στὴν ὑπέρβασή του. Στὴν προτεσταντικὴ ἔκφρασή τῆς ἀντικατέστησε τὸ θυσιαστήριο μὲ ἄμβωνα, ἔκανε μονόχρωμη τὴν εἰκονογραφικὴ ἀποτύπωση τῆς ἀλήθειας στοὺς τοίχους

τῶν ναῶν, κατάργησε τὴν ποικιλία τῶν γραμμῶν στὴν ἀρχιτεκτονικὴ. Ἡ ἀλήθεια ἔγινε μονοσήμαντη, ταυτίστηκε μὲ τὸν νοῦ, τὴ σκέψη καὶ τὸ ἀόρατο. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ πράξη ἀπομονώθηκε στὴν ἔλλογη παρουσία τοῦ Θεοῦ, τὸ «κατ' εἰκόνα» περιορίστηκε σὲ μονοδιάστατη νοητικὴ λειτουργία. Ἡ λατρευτικὴ ζωὴ, ἔπαυσε νὰ προσφέρει «τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν» καὶ ἔγινε «ἐξήγηση τῶν σῶν». Ἡ παραβολὴ ἀπὸ παράδειγμα περιορίστηκε σὲ ἐπιχείρημα. Σὲ πολλὲς ἀπὸ τὶς σύγχρονες θρησκευτικὲς ἐκφράσεις, ἐπικοινωνία μὲ τὸ Θεὸ σημαίνει ἐγκλεισμὸ στὸν ἑαυτὸ μας. Δὲν εἶναι σπάνιο ἡ στάση τῆς προσευχῆς νὰ ἀπαιτεῖ ἀκίνησία, κλειστὰ τὰ μάτια, σιωπηλὸ στόμα, συγκέντρωση στὸν νοῦ, ἀναχώρηση ἀπὸ τὸν αἰσθητὸ κόσμο.

Ἡ θρησκευτικὴ ἔκφραση τοῦ λόγου, σχεδὸν εἰκονοκλαστικά, βοήθησε καὶ συμμετείχε στὴν ἐξέλιξη τῆς ἀποτύπωσής του. Δὲν εἶναι τυχαῖο ποὺ οἱ ἐκκλησίες ἐνδιαφέρθηκαν γιὰ τὴν χρῆση τῆς τυπογραφίας, εὐθὺς μετὰ τὴν ἀνακάλυψή της. Μέχρι σήμερα μάλιστα, ὁ ἔντυπος τρόπος ἐπικοινωνίας θεωρεῖται ἀπαραίτητος στὶς ἐκκλησιαστικὲς δραστηριότητες. Στὴν ἐκκλησιαστικὴ τοῦ χρῆση ὁ ἔντυπος λόγος ὀδηγοῦσε τὴ φαντασία σὲ συγκεκριμένους εἰκονικὲς ἐκφράσεις ποὺ περιέγραφαν τὸ μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ ἀντιθετικὰ μὲ τὴν ἀνθρώπινη φθαρτότητα, μεγαλώνοντας τὸ χάσμα ἀνάμεσα στὸν κόσμο τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν κόσμο τῶν ἀνθρώπων. Στὴν «κοσμικὴ» τῆς ὅμως χρῆση ἡ διάδοση τοῦ ἔντυπου βιβλίου καὶ στὴν ἐξέλιξή της ἡ ἐπανάσταση τοῦ ραδιοφώνου, ἔφεραν στὸ προσκήνιο εἰκόνες ποὺ ἦταν ζωντανὲς καὶ ὁμορφες, ἀγνοώντας τὸ Θεό, ἀφήνοντάς τον «ἐν τοῖς οὐρανοῖς», ἀπρόσωπο πατέρα, ἀνώτερη δύναμη. Ἡ διάσταση νοῦ καὶ εἰκόνας ὀδήγησε σὲ διαζύγιο. Κάθε διωσάμενο μέλος θεώρησε τὸν ἑαυτὸ του αὐθύπαρξο καὶ αὐτάρκη.

Εἰκονικὲς πραγματικότητες

Ἡ ἐπανάσταση τῆς τηλε-όρασης, κατέκλεισε τὸν κόσμο μὲ εἰκόνες. Μὲ τὴν ἴδια ἀνισόρροπη τάση ὅμως, ποὺ δὲν διακρίνεται ἀπὸ τὸ μέτρο, ἔτεινε νὰ ἀντικαταστήσει μὲ τὴν ὄραση ἀκόμα καὶ αὐτὴ τὴ λειτουργία τοῦ νοῦ. Ἔτσι, ἡ ἀνάγκη γιὰ ἐπικοινωνία τείνει νὰ ἀρχίζει καὶ νὰ τελειώνει σὲ εἰκονικὲς πραγματικότητες.

Ὁ ὁρὸς αὐτὸς δὲν περιέχει μόνο τὶς πλασματικὲς,

κατασκευασμένες και ανύπαρκτες εικόνες. Ός εικονική πραγματικότητα θα πρέπει να νοείται και η ψευδαίσθηση του πραγματικού που δημιουργείται από τον κατακλυσμό του νου με πληροφορίες, με το άλλοθι της ενημέρωσης. Η εικονική πραγματικότητα, όσο μαζικά κι αν είναι τα μέσα επικοινωνίας, έχει ως αποδέκτη τον μοναχικό θεατή. Το παρουσιαζόμενο θέαμα τον άγγιζει στην ασφάλεια της καθιστής του θέσης στο οικείο του περιβάλλον. Εκεί, δεν γνωρίζει, αλλά πληροφορείται και μάλιστα από ανθρώπους που ή επανάληψη της εικόνας τους δίνει την ψευδαίσθηση της οικειότητας. Τα τηλεοπτικά πρόσωπα, οι πολιτικοί και θρησκευτικοί ηγέτες, οι παρουσιαστές, οι ήθοιοι, όσο κι αν είναι γνωστοί, παραμένουν απελπιστικά άγνωστοι. Άλλα και το διάστημα, οι ήπειροι, τα κράτη, οι γειονιές του κόσμου μπορεί να γίνονται οικεία, βρίσκονται όμως εξίσου μακριά, αφού απλώς αποτελούν σκηνικό, στο επίπεδο της πληροφορίας, χωρίς έμπειρία και γνώση. Αυτή η πραγματικότητα γίνεται εικονική, γιατί φυλακίζει τον νου στην όραση, κάνει τον αποδέκτη της απλό δέκτη, χωρίς προσωπική ανάμιξη. Οι εικόνες ενημερώνουν, αλλά δεν ασκούν την σκέψη, την κρίση, δεν γίνονται πεδίο άσκησης της γνώσης, του λόγου, της έκφρασης. Παίρνουν τη θέση τους στο ανθρώπινο μυαλό δίπλα σε άλλες εικόνες, ακατέργαστα και άκριτα. Η πείνα για ενημέρωση δεν κορένεται (σβήνει), αφού η τροφή θυσιάζεται απεπτη στο βωμό της ποσότητας.

Μεταβολισμός των εικόνων

Στην επανάσταση της εικόνας, η Έκκλησία στέκεται ακόμη αναποφάσιστη. Ίσως γιατί η κρατούσα τάση των σύγχρονων επικοινωνιακών μέσων σκοτίζει τη σημασία της ίδιας της επικοινωνίας. Συχνά η έννοια της επικοινωνίας με τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας, έπειδή, λόγω της φύσης και της χρήσης τους, είναι σήμερα φθηνά, εύελικτα, εύχρηστα και προσοδοφόρα και άρα πολύ διαδεδομένα. Λησμονούμε όμως πως η επικοινωνία δεν ταυτίζεται με τα μέσα της, τα οποία μάλιστα δεν αγιάζονται από τον σκοπό. Παραγνωρίζουμε πως τα μέσα αυτά απευθύνονται στη μάζα, όρο που δεν αναγνωρίζει απαραίτητα την προσωπικότητα, την ιδιαιτερότητα ή τον χαρακτήρα του κάθε αποδέκτη.

Η Έκκλησία ανιχνεύει το ρόλο της σ' αυτή την επικοινωνία, γιατί η πληροφορία, όπως τηλεμεταδίδεται είναι απρόσωπη, ενώ η εκκλησιαστική πληροφορία είναι προσωπική. Οι σύγχρονες τεχνικές καταργούν τα όρια των ανθρώπινων επικοινωνιακών σχέσεων, ενώ οι εκκλησιαστικές σχέσεις λειτουργούν σε έν-οριακή βάση. Οι συγγένειες γίνονται έπιλεκτικές όταν βασίζονται στην εικονική έξαρση, ενώ οι εκκλησιαστικές συγγένειες στηρίζονται στη μετοχή στο κοινό ποτήριο.

Όμως πρέπει να θυμίσουμε ότι στην Όρθόδοξη

Έκκλησία δεν έλειψαν οι εικόνες. Η σημασία τους σε κάθε όρθόδοξο ναό θα πρέπει να μάς προτρέψει για την όρθη χρήση κάθε εικόνας. Στην εικονογραφική παράδοση της εκκλησίας μας οι εικόνες δεν αποτυπώνουν μόνο τις έγκόσμιες καταστάσεις, ούτε μόνο το θεϊκό μεγαλείο. Ίστορούν τον φωτισμό της κτίσης όσο πλησιάζει στον Κτίστη του. Ίσορροπούν, εκφράζοντας τη συγγένεια του δημιουργήματος με το σύνολο της δημιουργίας, ως δοξολογία στο Δημιουργό. Η όρθόδοξη εικόνα δεν παρουσιάζει την αντίθεση του τώρα με το μέλλον, αλλά φωτίζει το νυν με τον φωτισμό του αιώνιου.

Αν ή πορεία της σωτηρίας που απεργάζεται η εκκλησία, μάς προετοιμάζει την αναχώρησή μας για έναν άλλο κόσμο, άσχετο με αυτόν που ζούμε, τότε η επικοινωνία δεν έχει λόγο ύπαρξης. Το ταξίδι όσο κι αν είναι μαζικό, είναι ατομικό. Αν όμως η ζωή της εκκλησίας είναι προσπάθεια φωτισμού του κόσμου με το φως του Θεού, αν έχει ως έργο τη φανέρωση της αλήθειας του Θεού σε τόπο και χρόνο, το πέραςμα του κόσμου από τη φθορά στην άφθαρσία, από το σκοτάδι στο φως, τότε η επικοινωνία γίνεται απαραίτητο εργαλείο της έλπιδοφόρας προσπάθειας να ένωθούν τα διεστώτα.

Έκκλησία και επικοινωνία

Στη μακραίωνη πορεία της η εκκλησία μας ποτέ δεν αντιμετώπισε ό,τι νέο, ό,τι καινούργιο, ως αντίπαλο δέος. Ένστερνίσθηκε τους κάθε φορά σύγχρονους τρόπους έκφρασης δοξάζοντας το Θεό για τις δυνατότητες του δημιουργήματός Του. Αν, λοιπόν, κατορθώσουμε και σήμερα να ξεπεράσουμε τους φόβους που προκαλεί κάθε άμεση χρήση της τεχνολογίας, θα διακρίνουμε κι εκεί πρόσφορους τρόπους εκκλησιαστικής επικοινωνίας. Αν σκύψουμε με προσοχή στις αρχές της επικοινωνίας όπως εφαρμόστηκαν στην εκκλησιαστική ιστορία, θα διαπιστώσουμε πως δεν ένοχοποιούνται τα μέσα, αλλά η άδιαφορία γι' αυτά. Η έμπειρία της εκκλησίας μας ήταν πάντοτε επικοινωνιακή όπως φαίνεται σε κάθε ναό, στην αρχιτεκτονική του, την αγιογραφία του, την ύμνολογία του, τη κάθε λατρευτική του έκφραση. Λόγος και εικόνα, πράξη και έκφραση, παραδίδουν την αλήθεια της πίστεως με τρόπους ξεκάθαρους και κατανοητούς.

Το επικοινωνιακό ύλικό είναι πλούσιο, ή ανάγκη επικοινωνίας έναργής. Η σύνδεσή τους δεν θα συνδέσει μόνο την έκφραση της αλήθειας με τα σύγχρονα μέσα, αλλά θα άποσοβήσει τον κίνδυνο να αντικατασταθεί ή θεανθρώπινη «κοινωνία» της εκκλησίας με τρέχουσες έπι-κοινωνιακές καταχρήσεις. Η έποχή μας δεν κινδυνεύει από την τεχνολογική έξαρση, αλλά από την εικονολατρία που προκαλεί ή άκριτη χρήση της. Το ένδιαφέρον της Έκκλησίας μπορεί να άποτρέψει και αυτή την «αίρεση».

Κάλαντα για την Πρωτοχρονιά, έψάλλησαν στὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπο κ. Χριστόδουλο ἀπὸ Σύλλογο τῆς Καρύστου

Δοξολογία στὴν Ἱ. Μ. προεξάρχοντος

Κοπή τῆς πρωτοχρονιάτικης πίτας ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο στὴν Αἴθουσα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας γιὰ τοὺς ὑπαλλήλους τῆς Ἱ. Συνόδου

Στιγμιότυπο ἀπὸ τὴν τελετὴ τῆς κοπῆς τῆς πίτας στὴν Ἱ. Σύνοδο

Στιγμιότυπα

Κατά την Πρωτοχρονιά
Αρχιεπισκόπου

Κοπή τῆς πρωτοχρονιάτικης πίτας ἀπὸ τὸν Μακ. Ἀρχιεπί-
σκοπο στὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος
στὸν Πειραιᾶ κατὰ τὴν ἑορτὴ
τῶν Θεοφανείων ρίπτει τὸν σταυρὸ
στὴ θάλασσα

Στιγμιότυπο ἀπὸ τὴν τελετὴ τοῦ
Μεγάλου Ἀγασμοῦ στὴν Ἀγία
Τριάδα Πειραιῶς (6 Ἰαν.)

ΑΓΑΠΗ, ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ, ΔΙΑΚΟΝΙΑ

ΤΗΣ Κ. ΕΥΤΥΧΙΑΣ ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ-ΘΕΟΛΟΓΟΥ

Ἀνάγκη γιὰ διακονία

Εἶναι πολὺ ὁμορφο ὅσο καὶ θαυμαστὸ νὰ μποροῦν οἱ οἱ ἄνθρωποι νὰ ἐπικοινωνοῦν στὴν ἴδια γλώσσα. Εἶναι ἀνάγκη ἀνθρώπινη νὰ ὑπερβούμε τις διαφορὲς ἢ πιὸ ἀπλὰ νὰ παραμερίσουμε τις ἰδιομορφίες μας καὶ νὰ βροῦμε τὴν ἀρχή μας. Τὴν κοινὴ ἀρχή ποῦ, ναι μὲν βρίσκεται μέσα μας, τὴν ἀγνοοῦμε ὅμως, δὲν τῆς δίνουμε τὴ θέση ποῦ τῆς ἀνήκει. Θεωροῦμε πὼς ἐνηλικιωθήκαμε ὥστε νὰ μὴ χρειάζομαστε τὴν Πατρικὴ παρουσία.

Γι' αὐτὴ τὴν ἀρχὴ ὑπάρχει ἢ ὄχι, καὶ ἡ ἀνησυχία μας: πόσο εἶναι κοντά μας καὶ πόσο ἐμεῖς τὴν ἔχουμε θέσει σὲ προτεραιότητα στὶς ἀναζητήσεις μας; Πόσα στοιχεῖα ἀπὸ ὅσα ἐκδηλώνονται, ἐξωτερικά, εἶναι ἀναγκαῖο νὰ παραμεριστοῦν καὶ νὰ ἀναδειχθοῦν τὰ πιὸ βαθιά; Αὐτὰ ποῦ βρίσκονται πλησιέστερα στὴν θεία ἀρχή. Φθάνουμε, λοιπόν, σὲ μιὰ πορεία ζωῆς ἢ ὅποια ἔχει ταυτόχρονα δύο, πολὺ σημαντικὲς, κατευθύνσεις: Ἡ μιὰ πρὸς τὸν ἑαυτό μας καὶ ἡ ἄλλη πρὸς τὸν πλησίον.

Καὶ τις δύο κατευθύνσεις τις συναντοῦμε ὡς προτροπὴ ζωῆς, στὰ λόγια καὶ στὶς πράξεις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐκεῖνο τὸ «ἀγάπα τὸν πλησίον ὡς σ' ἑαυτόν» καὶ τὸ «ἀγαπάτε ἀλλήλους», δίνει ὅλη τὴν πορεία. Ὃπου σταθοῦμε καὶ ὅπου ζήσουμε, ἑαυτὸς καὶ συνάνθρωπος συναντιῶνται. Καλλιεργώντας τὸν ἑαυτό μας βρίσκεται ὁ ἀδελφὸς ὡς πλησίον, ὡς συνάνθρωπος. Διακονώντας ὁ καθένας μας τὸν ἑαυτό του καὶ τὸν (συν-ἑαυτό) ἀδελφὸ του μειώνει τις κοινωνικὲς ἐλλείψεις. Συγχρόνως τὸ κενὸ μεταξὺ τῶν ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων ἐλαχιστοποιεῖται καὶ ἡ προσέγγιση «ἀλλήλων» εἶναι εὐκολότερη.

Πὼς θὰ φθάσουμε στὴν διακονία τοῦ ἀδελφοῦ

Ἀπαραίτητο νὰ μετακινήθοῦμε ἀπὸ τὴ θέση μας πρὸς τὴν κατεύθυνση ποῦ βρίσκεται ὁ «πλησίον». Αὐτὸς μπορεῖ νὰ εἶναι μιὰ ἀνθρώπινη ὑπαρξη, ἓνα ἔθνος ἢ φυλὴ διαφορετικὴ ἀπὸ τὴ δική μας. Τὸ παρελθὸν τῆς διακονίας γίνεται γνωστὸ μὲ

τὴν παράδοση. Σήμερα ποῦ ὁ πιὸ ἀπομακρυσμένος γίνεται, σχεδὸν κυριολεκτικά, «πλησίον», μὲ τις διαφορὲς μορφὲς ἐπικοινωνίας, μετακινήσεων καὶ μὲ τὰ ἐπιτεύγματα τῆς τεχνολογίας, Internet κ.λπ., ξεχασμένοι πολιτισμοὶ φθάνουν στὰ σπίτια μας. Ἄγνωστες μέχρι τώρα πατρίδες μὲ ἀξιόλογους πολιτισμοὺς ἔρχονται νὰ ἀνταγωνιστοῦν τοὺς δικούς μας. Οἱ ἐπιστῆμες προχωροῦν καὶ ἔχουν κάτι νὰ προσφέρουν στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Λόγια καὶ ιδέες ἀνταλλάσσονται ἀπὸ ἄκρη ἕως ἄκρη τῆς γῆς μὲ ἐλπίδα προσεγγίσεως τῆς μιᾶς ιδέας πρὸς τὴν ἄλλη. Διακινεῖται ὅτι ὁ ἀνθρώπινος νοῦς μπορεῖ νὰ ἀνταλλάξει διὰ τοῦ γραπτοῦ λόγου.

Τί γίνεται ὅμως μὲ τις ἀνάγκες τοῦ ποῦ χρῆζονται βοήθειας ἀπὸ κοντά; Πὼς μπορεῖ νὰ διαμορφωθεῖ ἡ σύγχρονη διακονία; Πὼς μέσα στὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα τῶν ἐκατομμυρίων κατοίκων μπορεῖ νὰ καλυφθοῦν ἀνάγκες βιοτικὲς, ἰατροφαρμακευτικὲς, καλαισθητικὲς;

Στοὺς πιστοὺς τῆς Ἐκκλησίας μας παρατηρεῖται κάποια δυσκολία στὸ νὰ ἀποδεχθοῦν κάτι καινούργιο ποῦ δὲν ἔχει νὰ κάνει μὲ θέματα δόγματος, ἀλλὰ προσπάθειας γιὰ σύγχρονη ἔκφραση τῆς μιᾶς Ἀλήθειας. Σκεπτόμενοι ὅτι οὔτε ἓνα πουλὶ δὲν πιάνεται στὴν παγίδα ἂν ὁ Θεὸς δὲν θέλει, μπορούμε νὰ καταλογίσουμε ὅτι ὑπάρχει Θεία Θέληση σὲ ὅσα οἱ ἐπιστῆμες ἀποκαλύπτουν. Ἔτσι, τις ἀποκαλύψεις τους, καθὼς καὶ τὴν ἐμπειρία τους ἂς δεχτεῖ ἡ Ἐκκλησία γιὰ νὰ τὴν κάνει δική της.

Τὸ πρῶτο μέλημα εἶναι ἡ ἀνάπτυξη τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Κρίσεως (Ματθ. 25,31-45). Καὶ γιὰ νὰ γίνῃ πιὸ κατανοητὸ στὶς ἡμέρες μας καί, ἐπίσης, προσαρμόσιμο στὴ ζωὴ τοῦ σήμερα χρειάζεται συνταίριασμα τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου μὲ τις προτροπὲς τῶν ἐπιστημῶν, τῆς τεχνολογίας καὶ τῆς ἐμπειρίας συλλόγων σὲ δράση. Ἀπαραίτητη ἡ θετικὴ προσέγγισή μας πρὸς ὅ,τι λανθασμένα βγάλαμε ἀπὸ τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Θεωρεῖται καλοσυνάτη ἢ τακτικὴ τῆς καλύψεως τῶν προνοιακῶν ἀναγκῶν, χωρὶς τὴν ἀλλοίωση τοῦ δόγματος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΝ. Κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Δ. ΣΑΛΑΠΑΤΑ

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Στην σύγχρονη εποχή, με την μεγάλη ανάπτυξη της τεχνολογίας και των επιστημών, ο άνθρωπος (και ως εκ τούτου και η Έκκλησία), απέκτησε πολλές και ποικίλες δυνατότητες διάδοσης των ιδιαίτερων μηνυμάτων και πληροφοριών που κατέχει.

Είναι όπωσδήποτε γνωστό σε όλους τί μεγάλη «επανάσταση» (με την έννοια της αλλαγής τρόπου σκέψης και ζωής) έφερε ή έφευρεση του τηλεγράφου και του τηλεφώνου, όπως επίσης και των πρώτων μαζικών μέσων επικοινωνίας, που ήταν το ραδιόφωνο και ή τηλεόραση.

Όταν ήμουν ακόμη μικρό παιδί και κατοικούσα με τους γονείς, τ' αδέρφια και τους λοιπούς συγγενείς και φίλους κάπου στην Πελοπόννησο, βίωσα προσωπικά την αλλαγή αυτή του τρόπου της μέχρι τότε παραδοσιακής μορφής επαρχιακής ζωής μας, όταν είδα και παρακολούθησα τον έρχομό της τηλεόρασης. Ήταν το μοντέρνο έπιπλο με την μαγική εικόνα, που αντικατέστησε την μεγάλη όθονη, στην οποία περιστασιακά βλέπαμε —συνήθως σε κάποια πλατεία, εδώ ή εκεί— παλιές και πάντα καλές ελληνικές ταινίες.

Από μικρό παιδί επίσης, είχα την ευκαιρία να επισκέπτομαι μιὰ θεία μου, ή οποία είχε στο σπίτι της γραφομηχανή. Έτσι, εξοικειώθηκα και με το αντικείμενο αυτό, το οποίο είναι βέβαια —κατά κάποιον τρόπον— ο πρόγονος του ηλεκτρονικού υπολογιστή.

Όταν ήλθα στην Μεγ. Βρετανία (Αύγουστος 1987), και διορίστηκα Ίερατικός Προϊστάμενος της ιστορικής Κοινότητας Αγ. Νικολάου στο Κάρδιφ της Νότιας Ουαλίας, αντιλήφθηκα την ανάγκη για συνεχή επίσημη επικοινωνία με τὰ Γραφεία της Ίερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς και με ἄλλα γραφεία και άτομα, καθώς επίσης και την ανάγκη για προετοιμασία κοινοτικών φυλλαδίων.

Παρεκάλεσα τότε τὸν κ. Νίκο Πούλιο, Ἀρχιγραμματέα της Ίερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς μας τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, νὰ με διευκολύνει στὴν ἐξεύρεση και προμήθεια μιᾶς ἐλληνικῆς γραφομηχανῆς. Ὁ κ. Πούλιος (ὅς εἶναι καλὰ ὅπου κι ἂν βρίσκεται σήμερα), μοῦ ἀναψε τότε στο μναλὸ και τὴν καρδιά μου μιὰ φλόγα. Μοῦ πρότεινε νὰ ξεχάσω τὴν γραφομηχανή και νὰ προμηθευτῶ ἕναν ηλεκτρονικὸ ὑ-

πολογιστή, γιατί —ὅπως μοῦ τόνισε χαρακτηριστικά— «αὐτὴ εἶναι ἡ τεχνολογία τοῦ μέλλοντος». Πολὺ σύντομα εἶχα βρεῖ και ἀγοράσει τότε τὸν πρώτο μου ὑπολογιστή. Έτσι, λοιπόν, ἄρχισα κι ἐγὼ σιγὰ σιγὰ νὰ εἰσέρχομαι στὰ μυστικά της νέας αὐτῆς και συνεχῶς ἀναβαθμιζόμενης τεχνολογικῆς ἐποχῆς.

Αὐτὸ τὸν ἕνα ὑπολογιστὴ πήγαμε στὸν ἄλλο, μεγαλύτερο και γρηγορότερο. Αὐτὸ τὸν ἄπλὸ ἐκτυπωτὴ προχωρήσαμε σ' ἐκείνον με τὶς ἀκτίνες λέιζερ. Αὐτὸ τὰ ἀπλὰ προγράμματα φτάσαμε στὰ προγράμματα τυπογραφείων, ποὺ ἐτοιμάζουν βιβλία και περιοδικά, σχεδὸν μόνα τους. Καὶ τέλος καταλήξαμε στὴν εἴσοδο στὸ παγκόσμιο δίκτυο πληροφοριῶν, τὸ γνωστὸ ὡς internet - διαδίκτυο.

Ἀνέφερα τὰ παραπάνω προσωπικά στοιχεῖα γιὰ νὰ δείξω τὴν πορεία ἑνὸς συγκεκριμένου ἀνθρώπου μέσα ἀπὸ τὶς κοσμογονικὲς ἀλλαγὲς τῆς ἐποχῆς του. Καὶ τώρα τί γίνεται; Εἶναι ἡ παρούσα κατάσταση ἕνα τέλος, ἡ ἕνα καινούργιο ξεκίνημα; Έχουμε φθάσει κάπου ἢ τώρα ἀρχίζουμε νὰ καταλαβαίνουμε κάποια πράγματα ἀπὸ τὰ μυστήρια ποὺ μᾶς περιτριγυρίζουν;

Εἶναι ἀλήθεια πὼς μπροστὰ σὲ κάθετι καινούργιο και ἐντυπωσιακὸ ὁ ἄνθρωπος στέκεται πάντα με δέος, με διστακτικότητα, κάποτε και με ἄρνηση. Ὅμως ἡ σωστὴ ἀντιμετώπιση θὰ πρέπει τελικὰ νὰ εἶναι ἡ κριτικὴ ἀποδοχή.

Όπωσδήποτε δὲν μπορούμε νὰ ἀρνηθοῦμε τὴν πρόοδο στὸν τομέα της τεχνολογίας και τῶν ἄλλων επιστημῶν. Αὐτὸ ἀποτελεῖ μιὰ δεδομένη πραγματικότητα. Ὅμως δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ἐπιτρέψουμε στὴν «πρόοδο» ἢ στὴν «τεχνολογία», ἢ στὴν «ἐπιστήμη» νὰ κυβερνοῦν τὴν ζωὴ μας και τὴν ἀνθρωπιά μας.

Ὁ πιστὸς Ὁρθόδοξος Χριστιανὸς, ὅπως ἄλλωστε και ὁ κάθε ἄνθρωπος, εἶναι εἰκόνα Θεοῦ. Εἶναι ἕνας δυνάμει κατὰ χάρη Θεός. Ἡ προσωπικότητά του αὐτὴ καθ' αὐτὴ δὲν ἐξαργυρᾶται και δὲν ἀναβαθμίζεται ὄντολογικὰ ἀπὸ τὴν τεχνολογικὴ πρόοδο, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τὴν πνευματικὴ πρόοδο, ἢ ὁποῖα ἐπιτυγχάνεται μέσα στὴν Έκκλησία, διὰ τῶν ἱερῶν μυστηρίων και τῶν ἄλλων ἁγιοπνευματικῶν τρόπων και μεθόδων (ὅπως π.χ. ἡ νηστεία) τῆς γνήσιας χριστιανικῆς ζωῆς.

Ὅμως στὴν ἀναφορὰ μας αὐτὴ δὲν θὰ μιλή-

σουμε για τὰ πνευματικά πράγματα, ἀλλὰ για τὰ τεχνολογικά, καὶ τὴν ἐπίδρασή τους στὴν ζωὴ τῆς σύγχρονης Ἐκκλησίας.

Β. ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΣΤΗΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΖΩΗ

Πολλοὶ χριστιανοὶ σήμερα χρησιμοποιοῦν τὸ διαδίκτυο, γιὰ πολλοὺς καὶ διάφορους λόγους. Γιὰ παντὸς εἶδους πληροφορίες, γιὰ εἰδήσεις, γιὰ παιχνίδια κ.ἄ. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς χρήστες τοῦ διαδικτύου ἐπισκέπτονται συχνὰ σελίδες μὲ πνευματικὸ περιεχόμενο, ὅπου μποροῦν νὰ βροῦν τροφὴ γιὰ τὸ πνεῦμα, τὸν νοῦ καὶ ἴσως καὶ τὴν ψυχὴ τους.

Σίγουρα ὁ κυριότερος λόγος ἐπίσκεψης σὲ κάποιες συγκεκριμένες χριστιανικὲς σελίδες εἶναι ἡ πληροφόρηση. Ἀξίζει δὲ νὰ σημειωθεῖ πὼς οἱ περισσότεροὶ χρήστες τοῦ διαδικτύου φαίνεται πὼς εἶναι νέοι ἄνθρωποι. Ἡ Ἐκκλησία μας εἶχε ἀπὸ πάντα μιὰ εὐαισθησία καὶ ἓνα εἰδικὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τοὺς νέους. Προσπαθοῦσε καὶ προσπαθεῖ μὲ πολλοὺς καὶ διάφορους τρόπους νὰ προσεγγίσει τὴ νεολαία καὶ νὰ τῆς μεταφέρει τὸ μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου, τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι ὀρίζεται καὶ προσδιορίζεται ἡ κατηχητικὴ προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας, νὰ μεταδώσει καὶ νὰ ἐρμηνεύσει ὅ,τι ἔχει μέσα στὸ δικό της πνευματικὸ θησαυροφυλάκιο.

Ἀφοῦ, λοιπόν, οἱ νέοι, ἀλλὰ σίγουρα καὶ πολλοὶ ἄλλοι μεγαλύτεροι, ἔχουν αὐτὴ τὴν δεδομένη σχέση μὲ τὸ διαδίκτυο, ἀποτελεῖ ἡθικὴ ὑποχρέωση γιὰ τὴν Ἐκκλησία μας, νὰ ἐξασφαλίσει καὶ μέσω αὐτοῦ τοῦ νέου καὶ σύγχρονου τρόπου ἐπικοινωνίας, τὴν δική της πνευματικὴ ἐπικοινωνία μέσω τοῦ διαδικτύου. Ὁ σκοπὸς παραμένει ὁ ἴδιος (ὅπως περιγράφηκε παραπάνω), ἀπλὰ οἱ μέθοδοι ἀλλάζουν, ἐκσυγχρονίζονται καὶ ἀναθεωροῦνται, γιὰ νὰ εἶναι πιδ ἀποτελεσματικοὶ καὶ καρποφόροι.

Βέβαια ὁ νέος τρόπος ἐπικοινωνίας δὲν μπορεῖ σὲ καμιά περίπτωση νὰ ἀντικαταστήσει τὸν παλιὸ καὶ γνώριμο, ποὺ εἶναι ὁ ἐκκλησιασμός, ἡ Θεία Κοινωνία, ἡ ἐξομολόγηση καὶ ὅτιδήποτε ἄλλο ἐξασφαλίζει στὸν πιστὸ τὴν διαπροσωπικὴ του σχέση μὲ τὸν Ἱερέα, μὲ τοὺς ἄλλους πιστοὺς καὶ τὴν Ἐκκλησία γενικότερα.

Εἶναι ἀνάγκη, ἐπίσης, νὰ τονισθεῖ ὅτι ὁ κάθε χριστιανὸς θὰ πρέπει νὰ εἰσέλθει στὸ διαδίκτυο μὲ ἰδιαίτερη προσοχὴ καὶ χριστιανικὴ συνέπεια, ὅπως εἰσέρχεται καὶ στὴν ἴδια τὴ ζωὴ. Τὸ διαδίκτυο δὲν εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν ζωὴ. Περιέχει ὅπωςδήποτε ὅλα τὰ καλὰ στοιχεῖα τῆς ζωῆς μας, ὅπως —δυστυχῶς— δὲν ἔχει ἀποφύγει καὶ ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ κακὰ καὶ τὶς ἀμαρτίες τῶν δημιουργῶν καὶ τῶν χρηστῶν του.

Γιὰ τοῦτο θὰ θέλαμε νὰ συστήσουμε στοὺς νέους —ἀλλὰ καὶ στοὺς παλαιότερους— χρήστες, νὰ εἰσέρχονται καὶ νὰ περιεργάζονται τὰ δεδομένα του μὲ διάκριση. Ὁ σατανᾶς караδοκεῖ παντοῦ

καὶ πάντοτε, γιὰ νὰ προσελκύσει κοντὰ του ἰδιαίτερα τοὺς ἀδύνατους καὶ τοὺς ἀπρόσεκτους.

Ὅμως τὸ διαδίκτυο, θὰ τολμοῦσα νὰ ἀναφέρω πὼς μᾶς βοηθᾷ καὶ νὰ ταπεινωθοῦμε, ἀφοῦ βλέπουμε μπροστὰ μας τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, πληροφοροῦμαστε γιὰ τὶς δραστηριότητες τῶν ἄλλων ἀδελφῶν μας, ποὺ μπορεῖ νὰ εἶναι σκαλοπάτια ἀνώτερες ἀπὸ τὶς δικές μας, καὶ ἔχουμε τὴν δυνατότητα νὰ ἐπικοινωνοῦμε μαζί τους, μὲ εἰκόνα, ἤχο καὶ ἠλεκτρονικὴ ἀλληλογραφία.

Ὅλες σχεδὸν οἱ Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες, Πατριαρχεῖα καὶ Αὐτοκέφαλες (Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, Ἐκκλησία τῆς Κύπρου, τῆς Ἑλλάδος κ.ἄ.) καὶ Τοπικὲς (Ἱερὰ Μητρόπολη Πειραιῶς, Ἱερὰ Μητρόπολη Δημητριάδος, Ἱερὰ Μητρόπολη Ἀττικῆς, Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς κ.ἄ.) ἔχουν πᾶς σήμερα τὶς δικές τους σελίδες στὸ διαδίκτυο. Ἀκόμη καὶ μεμονωμένες Ἑνορίες καὶ Κοινότητες, ὅπως τοῦ Ἀγ. Παντελεήμονος Harrow στὸ ΒΔ Λονδίνο, καὶ οἱ Ἀντιοχειανὲς Ὁρθόδοξες Ἑνορίες στὸ Ἡνωμένο Βασίλειο, ἔχουν κι αὐτὲς σήμερα ἓναν δικό τους χώρο στὸ παγκόσμιο δίκτυο.

Ἡ παρουσία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στὸ διαδίκτυο δὲν εἶναι βέβαια ἐγωκεντρικὴ, οὔτε διαφημιστικὴ, οὔτε ἀκόμη προσηλυτιστικὴ, ἀλλὰ εἶναι μιὰ παρουσία μὲ διπλὸ πνευματικὸ περιεχόμενο, τὸ ὁποῖο ὀρίζεται ἀπὸ τοὺς ὅρους «διακονία» καὶ «μαρτυρία». Ἀξίζει νομίζω νὰ προσεγγίσουμε αὐτοὺς τοὺς ὅρους πιδ λεπτομερειακά.

Γ. «ΔΙΑΚΟΝΙΑ» ΜΕΣΩ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

Οἱ Ὁρθόδοξοι πιστοὶ ποὺ ἔχουν πρόσβαση στὸ διαδίκτυο μποροῦν νὰ πληροφορηθοῦν τὰ νέα καὶ ὅτιδήποτε ἄλλο χρειάζονται ἀπὸ τὶς ἠλεκτρονικὲς σελίδες τοῦ παγκοσμίου δικτύου. Στὶς περισσότερες, ἂν ὄχι σὲ ὅλες, τὶς Ὁρθόδοξες καταχωρήσεις, ὁ χρήστης τοῦ διαδικτύου θὰ βρεῖ τὰ στοιχεῖα ἐκείνα ποὺ θὰ τὸν ὀδηγήσουν σὲ μιὰ πιδ ἄμεση καὶ διαπροσωπικὴ ἐπικοινωνία μὲ ἐκείνους ποὺ ἔχουν ἐτοιμάσει τὴν (ἢ τὶς) σελίδα (-ες).

Ἐχουμε περιπτώσεις ἀτόμων ποὺ ζητοῦν νὰ μάθουν περισσότερες πληροφορίες γιὰ κάτι ποὺ εἶδαν στὸ διαδίκτυο. Ἄλλοι προμηθεύονται ἓνα βιβλίο γιὰ νὰ ἐμβαθύνουν σὲ κάτι ποὺ τοὺς κίνησε τὴν περιέργεια. Πολλοὶ ἀπλὰ ἐπιθυμοῦν νὰ δοῦν τὴν δική τους τὴν Ἐκκλησία, ἢ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ὀργάνωση στὴν ὁποία ἀνήκουν, νὰ ἔχει τὸν δικό της χώρο στὸ διαδίκτυο. Αὐτὴ ἡ ἐπιθυμία τους δὲν σχετίζεται μὲ τὴν διαφήμιση, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐπικοινωνία. Ἐπιθυμοῦν ὄχι τόσο νὰ προβάλλουν σ' ὀλόκληρη τὴν οἰκουμένη τὰ δικά τους ἐπιτεύγματα, ὅσο νὰ μοιρασθοῦν τὶς δικές τους ἐμπειρίες καὶ ἀγωνίες μὲ ἄλλους ἀνθρώπους, ποὺ μπορεῖ νὰ σκέπτονται ἀνάλογα.

Ἐτσι, ἡ Ἐκκλησία μας μπορεῖ νὰ προσφέρει μὴ σύγχρονη, ἠλεκτρονικοῦ τύπου, διακονία, στοὺς πιστοὺς της. Θὰ ἐπαναλάβουμε βέβαια — γιὰ ἄλλη μὴ φορὰ — πὼς ἡ διαπροσωπικὴ ἐπικοινωνία δὲν μπορεῖ νὰ ἀντικατασταθεῖ, ἀλλὰ βέβαια καὶ κανεὶς δὲν προτείνει κάτι τέτοιο. Ἀπλὰ, εἶναι δυνατὸ καὶ πιθανὸ ξεκινώντας κανεὶς ἀπὸ κάποια ἐναύσματα ἠλεκτρονικά, νὰ ἐπανασυνδεθεῖ μὲ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν παράδοσή του.

Δ. «ΜΑΡΤΥΡΙΑ» ΜΕΣΩ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

Οἱ δυτικοὶ χριστιανοί, ἔχοντας διαφορετικὲς ἐκκλησιαστικὲς καὶ κοινωνικὲς ἐμπειρίες ἀπὸ τοὺς ἀνατολικούς Ὁρθόδοξους, ἔχουν συνηθίσει — ἰδιαίτερα τὰ τελευταῖα χρόνια — καὶ θεωροῦν πλέον ἀπόλυτα φυσιολογικό, νὰ ἀνατρέχουν στὸ διαδίκτυο γιὰ ὅτιδήποτε χρειαστοῦν. Ἀναφέρομαι βέβαια σὲ βιβλιογραφίες, σὲ παντὸς εἶδους πληροφορίες, σὲ εἰδήσεις καὶ γεγονότα, καθὼς καὶ σὲ ἠλεκτρονικὴ ἐπικοινωνία.

Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ εἶναι πολὺ χρήσιμο νὰ ἔχουμε πολλὲς καὶ ποικίλες Ὁρθόδοξες καταχωρίσεις, μὲ τὸ σκεπτικὸ ὅτι οἱ πλανεμένοι ἀδελφοί μας, εἴτε συνειδητά, εἴτε ἀκόμα καὶ «κατὰ λάθος», μπορεῖ νὰ βρεθοῦν μπροστὰ τους. Καὶ τότε θὰ ἔχουν τὴν διακριτικὴ εὐχέρεια, σὲ κάποια ὥρα δική τους, ἀναπαύσεως ἢ ἔστω καὶ ἐργασίας, νὰ γευθοῦν διάφορα ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, Παράδοσης καὶ ζωῆς.

Τί πὺδ ὁμορφο, νὰ ἀνοίγει ἓνας δυτικὸς ἀδελφός μας μὴ ἠλεκτρονικὴ σελίδα, σὲ μὴ διεύθυνση ποὺ θὰ τοὺς ἔχουμε προμηθεύσει ἐμεῖς, ἢ ποὺ πιθανὸν νὰ τὴν ἔχει ἀνακαλύψει μόνος του στὸ διαδίκτυο, ψάχνοντας καὶ ἐρευνώντας, καὶ νὰ βρεθεῖ μπροστὰ σὲ μὴ θαυμάσια βυζαντινὴ εἰκόνα, πλαισιωμένη ἀπὸ λόγια Πατερικὰ καὶ μουσικὴ βυζαντινὴ. Ἄς μὴν παραθεωροῦμε τὴν δύναμη ποὺ μπορεῖ νὰ ἀσκήσει μὴ τέτοια παράσταση, καὶ τὰ μηνύματα ποὺ μπορεῖ νὰ μεταφέρει στὴν ψυχὴ ἐνὸς ἀνθρώπου, ποὺ ἔχει ἐνδιαφέρον νὰ γνωρίσει — ἔστω καὶ γνωσιολογικά — τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας. Κι ἂς μὴν ξεχνοῦμε ὅτι οἱ προσήλυτοι, σὲ ὅλες τὶς ἐποχές, προσέρχονται στὴν Ὁρθόδοξία, ὅχι γιατί εἶχαν διαβάσει καὶ συγκρίνει τὴν θεολογία της, τὴν ὁποία τὴν εὑρίσκαν ἀνώτερη ἀπὸ ὅποια-δήποτε ἑτερόδοξη ἢ ἀλλόθρησκη θεολογία, ἀλλὰ κυρίως γιατί ἐνίωθαν ἓνα πλημμύρισμα συναισθημάτων νὰ τοὺς γεμίζει τὴν ψυχὴ, ὅταν ἀντίκρυζαν τὶς ἱ. εἰκόνες καὶ ὅταν ἀκούσαν τὴν θεσπέσια καὶ οὐράνια βυζαντινὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ μας.

Ε. ΜΕΡΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

Ἡ ἀναφορά μας δὲν θὰ ἦταν ὁλοκληρωμένη ἐὰν δὲν προσφέραμε καὶ κάποιες χαρακτηριστικὲς διευθύνσεις ἠλεκτρονικῶν κόμβων καὶ σελίδων,

στὶς ὁποῖες παρουσιάζονται Ὁρθόδοξα θέματα. Οἱ παρακάτω διευθύνσεις εἶναι ἐνδεικτικὲς καὶ δὲν ἐξαντλοῦν τὸ θέμα. Ὅποιος ὅμως θὰ ἤθελε νὰ συνεχίσει τὴν περιήγηση σὲ Ὁρθόδοξους χώρους τοῦ διαδικτύου θὰ βρεῖ πολλὲς διασυνδέσεις (links) μέσα στὶς παρακάτω διευθύνσεις:

<http://www.patriarchate.org/>

<http://www.epnet.gr/>

Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο

<http://www.greece.org/gopatalex/index.html>

Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας

<http://www.russian-orthodox-church.org.ru/en.htm>

Πατριαρχεῖο Μόσχας

<http://www.church.cy.net/>

Ἐκκλησία τῆς Κύπρου

<http://www.ecclesia.gr/>

Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος

<http://www.goarch.org/>

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς

<http://www.eastorthodox.ariadne-t.gr./eastorthodox/PirChur.html>

Ἱερά Μητρόπολις Πειραιῶς

<http://www.duth.gr/Athos/>

Ἅγιον Ὄρος

<http://www.idryma-oroys-sinai.gr/>

Ἰδρυμα Ὁρους Σινᾶ

<http://www.antiochian-orthodox.co.uk/index.htm>

Britisch Antiochian Orthodox Deanery

<http://www.ofsjd.org/>

Orthodox Fellowship of St. John the Baptist

<http://www.btinternet.com/~sobornost-albanand-sergius/>

Fellowship of St. Alban and St. Sergius

<http://www.assumptionscottsdale.org/Lent/Lent.htm>

Studies in Orthodoxy

<http://www.goarch.org/worldnews/>

Orthodox World News

<http://www.ichthys.org/panteleimon/>

Ἑλληνορθόδοξη Κοινότητα Ἀγ. Παντελεήμονος Harrow.

ΜΙΑ ΕΥΧΗ

Εὐχὴ ὅλων μας εἶναι τὸ διαδίκτυο νὰ λειτουργήσει ὡς βῆμα, μέσω τοῦ ὁποῖου ἡ Ἁγία Ὁρθόδοξία θὰ προσφέρει σὲ ὁλόκληρη τὴν Οἰκουμένη τὴν δική της εἰλικρινὴ καὶ ἀληθινὴ θεολογικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ἀποψη, τὴν ἀποψη τῆς Παράδοσης καὶ τὴν Θεολογία τῶν Ἁγίων Πατέρων, ἀλλὰ πάνω ἀπ' ὅλα νὰ διακηρύξει καὶ νὰ διατρανώσει τὴν πίστη της στὸν Ἐνα καὶ Ἀληθινὸ Θεό, τὸν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό, τὸν Σωτῆρα τοῦ σύμπαντος κόσμου. ΑΜΗΝ.

Η ΝΕΑΝΙΚΗ ΕΣΤΙΑ

ΤΗΣ ΕΝΟΡΙΑΣ

ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΠΟΛΥΔΡΟΣΟΥ

Τὴν 5ῃ Ἰανουαρίου 1999 ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος ἀπέστειλε στὸν Πρόεδρο τῆς Νεανικῆς Ἑστίας τῆς ἐνορίας Ἀγ. Ἀθανασίου Πολυδρόσου αἰδεσιμολ. π. Λάμπρον Ἀνδρεάκην ἐπιστολὴν, μὲ τὴν ὁποία, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τοῦ ἀπευθύνει «γραπτῶς θερμὰ συγχαρητήρια διὰ τὴν ὑπὸ τὴν ἄψογον καθοδήγησίν» του «λίαν ἐπιτυ-

χῇ ἐμφάνισιν τῶν Χορωδιῶν τῆς ἐνορίας» του «κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Χριστουγενιάτικης ἐορταστικῆς ἐκδηλώσεως, ποὺ πραγματοποιήσαμε σὲ συνεργασία μὲ τὸν Δήμο Ἀθηναίων στὸ Θέατρο τοῦ Κολλεγίου Ἀθηνῶν... Ἡ ἐμφάνισις αὐτὴ κατεγοήτευσε τοὺς παρόντας, συνεκίνησε καὶ ὠφέλησε, δίδοντας πνευματικὰ καὶ οὐσιαστικὰ μηνύματα γιὰ τὴν ὀρθὴ βίωση τοῦ κοσμοϊστορικοῦ μηνύματος τῆς θείας Γεννήσεως, ὅπως αὐτὸ διατυπώνεται στὴν πολυαἰώνη πολιτιστικὴ παράδοση τοῦ Γένους μας». Στὴ συνέχεια ὁ Μακαριώτατος συνεχάρη ἄλλην μίαν φορὰν τὸν π. Λάμπρον «γιὰ τὶς προσπάθειές του» καὶ ἐπήνεσε «μετὰ πατρικῆς στοργῆς τὰ μέλη τῶν Χορωδιῶν καὶ ὅλους τοὺς συνεργάτες» του «στὸ ποιμαντικὸ - νεανικὸ ἔργο τῆς ἐνορίας» τοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου Πολυδρόσου.

Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ τοῦ Μακαριωτάτου δίδει ἀφορμὴ στὸ νὰ φέρωμε στὸ νοῦ μας ὅλο τὸ πολισχιδές, πολύπτυχο καὶ ποικιλόμορφο ἀνακαινιστικὸ ἔργο τῆς «Νεανικῆς Ἑστίας»

τῆς ἐνορίας αὐτῆς, ποὺ ἐμψυχώνεται ἀπὸ τὸν π. Λάμπρο. Γιὰ τὸ ἔργο αὐτὸ μᾶς δίδει μερικὲς πληροφορίες ἓνα θαυμάσιο καλλιτεχνικὸ πολύχρωμο βιβλίο 65 σελίδων μεγάλου σχήματος (σχ. 28X21 ἐκ.) ποὺ ἐτοιμάσθηκε μὲ ἐπιμέλειαν τοῦ συγγραφέως καὶ διδασκάλου κ. Ἰωάννου Ἀλεξανδράκη καὶ ἔχει τίτλο «Ἡ Νεανικὴ Ἑστία Ἑνορίας Ἀγ. Ἀθανασίου Πολυδρόσου - Μόρφωση, ψυχαγωγικά, δημιουργικὴ ἔκφραση, Πολύδροσο 1999»). Τὸ βιβλίο ποὺ ἀρχίζει «μετὰ θερμῶν ἐπαίνων καὶ πατρικῶν εὐχῶν» τοῦ Μακαριωτάτου. Στὸν Πρόλογο ὁ ἐμψυχωτὴς τοῦ ὅλου ἔργου π. Λάμπρος Ἀνδρεάκης, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, σημειώνει τὰ ἑξῆς:

Ἄν ἡ Ἑνορία, ποὺ εἶναι τὸ κύτταρο τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, ὀφείλει νὰ μεριμνᾷ γιὰ ὅλες τὶς ἡλικίες, ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον πρέπει νὰ δείχνει γιὰ τὴ νεότητα, ποὺ εἶναι τὸ μέλλον τῆς κοινωνίας μας. Ὅπως μιὰ οἰκογένεια εἶναι ἀτελής χωρὶς παιδιὰ, ἔτσι καὶ ἡ ἐνορία, δηλαδή ἡ ἐκκλησία, δὲν εἶναι πλήρης, ἐὰν ἀπομακρύνουμε τοὺς νέους ἀπ' αὐτήν.

Γι' αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία, ὅπως ἄλλωστε καὶ ἡ οἰκογένεια, φροντίζει νὰ ἐπαναφέρει στοὺς κόλπους της καὶ τὰ παιδιὰ ἐκεῖνα ποὺ βρίσκονται μακριὰ, ὅχι γιατί ἐγκατέλειψαν τὸ σπίτι τοῦ Πατέρα-Θεοῦ, ἀλλὰ κυρίως γιατί ποτὲ δὲν αἰσθάνθηκαν τὴν ἐνορία ὡς πατρικὸ σπίτι καὶ ὡς πνευματικὴ οἰκογένεια.

Τὰ νεανικὰ κέντρα ἔχουν ὡς βασικὸ στόχο νὰ γίνουν εἰσοδικὰ στὴν ὅλη ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ γι' αὐτὸ τὰ κατηχητικὰ καὶ οἱ διάφορες νεανικὲς συναντήσεις ἀνήκουν στὶς προτεραιότητες τῆς κάθε ἐνορίας. Κληθήκαμε νὰ διακονήσουμε τὴ Νεανικὴ Ἑστία τῆς ἐνορίας ἁγίου Ἀθανασίου Πολυδρόσου καὶ νὰ συντελέσουμε στὴν οἰκοδομὴ τοῦ σώματος τῆς ἐνορίας.

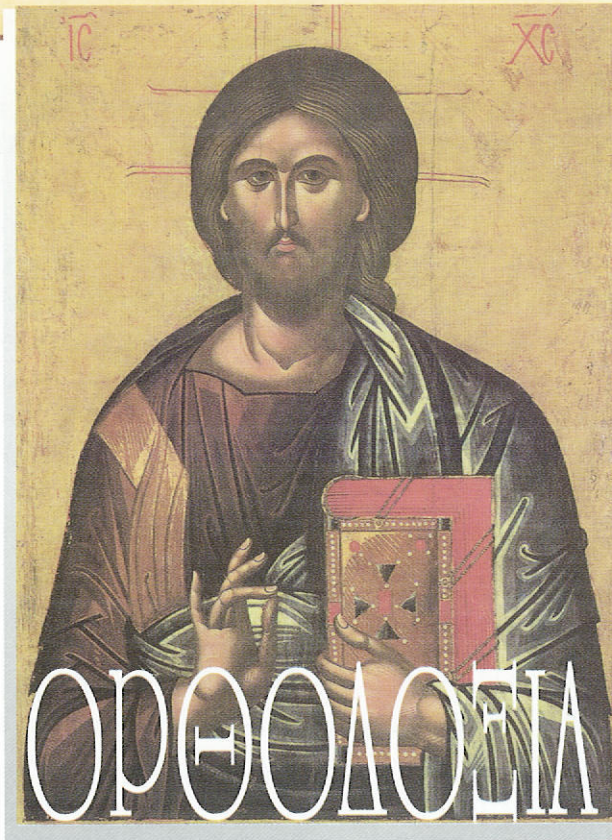
Ποτὲ δὲ λησμονήσαμε πὼς ὁ Θεὸς μᾶς ἔκανε τὴ μεγάλη τιμὴ νὰ ἐνεργεῖ μὲ τὰ δικὰ μας χέρια, ἀπὸ τὰ μυστήρια μέχρι τὴ διακονία τῆς νεότητας.

Εἶναι πράγματι ἱερὸς ὁ θεσμὸς τῆς διακονίας τῶν νέων καὶ ἔχει ριζοβολήσει μέσα στὴ συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι «μυσταγωγία» ἡ κατήχηση τῶν νέων μιὰ καὶ ὁ ὅρος «μυσταγωγικός» εἶναι ὅρος ποὺ χρησιμοποιήθηκε στὴν Πατερικὴ Γραμματεία ὅπου ἔχουμε καὶ τὶς λεγόμενες «μυσταγωγικὲς κατηχήσεις» τοῦ Ἀγίου Κυρίλλου τῶν Ἱεροσολύμων, διότι ὅπως εἶπε ἀπὸ τὴ Δύση ὁ Μπορζὲ «ἐκεῖνος ποὺ σπέρνει τὸν Χριστιανισμό μέσα στὴν καρδιὰ ἐνὸς παιδιοῦ, αὐτὸς καλλιεργεῖ ἓνα ἄνθος, ἓνα δένδρο γιὰ τὸν παράδεισο τοῦ οὐρανοῦ».

Καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴ εἶπε «Ἄν εἰς ἀπαλὴν οὖσαν ἔτι τὴν ψυχὴν ἐντυπωθῇ τὰ καλὰ διδάγματα, οὐδεὶς ἐξελεῖν δυνήσεται, ὅταν σκληρὰ γένηται ὡς τύπος, ὥσπερ καὶ ὁ κηρός».

Γιὰ νὰ παρουσιασθῇ πλήρως τὸ ρηξικέλευθο ποιμαντικὸ - νεανικὸ ἔργο τῆς ἐνορίας τοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου Πολυδρόσου δὲν θὰ ἦταν ἀρκετὰ μερικὰ ὀλόκληρα τεύχη τοῦ «Ἐφημερίου». Ἐπιφυλασσόμενοι νὰ παρουσιάσωμε σὲ προσεχῇ τεύχη μερικὲς χαρακτηριστικὲς πτυχὲς τοῦ ἔργου αὐτοῦ, περιοριζόμεθα μέσα στὶς σελίδες αὐτὲς στὴν παρουσίασι μερικῶν εἰκόνων - φωτογραφιῶν, ποὺ εἰσαγωγικῶς δίδουν μίαν ιδέα γιὰ μερικοὺς τομεῖς τοῦ ὅλου ποιμαντικοῦ - νεανικοῦ ἔργου τῆς ἐνορίας τοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου Πολυδρόσου. Ἄλλωστε εἶναι γνωστὸν, ὅτι μία φωτογραφία - εἰκὼν ἰσοδυναμεῖ μὲ χίλιες λέξεις.

Ε. Α. Θ.

ΤΟ ΠΛΗΡΩΜΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

ΤΟΥ ΠΡΕΣΒ. Π. ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΖΑΜΠΕΛΗ

Ἐξάλλου, «κάθε χριστιανός, ὅταν ἐνώνεται μὲ τὸν Χριστό, θεοῦται, ἀγιάζεται καὶ χαριτώνεται ὅλη ἡ ὑπαρξή του, ὅπωςδήποτε δὲ καὶ ἡ ἐλευθερία του, ἡ ὁποία ὑποτάσσεται πάντοτε στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Μὲ αὐτὴν τὴν ἔννοια λέμε ὅτι ὁ Χριστὸς μὲ τὴν ἐνανθρώπησή Του μᾶς χάρισε τὴν ἐλευθερία. Μᾶς ἐλευθέρωσε ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, τὸν θάνατο καὶ τὸν διάβολο καὶ ἀπολαμβάνουμε αὐτὴ τὴν ἐλευθερία μέσα ἀπὸ τὴν πνευματικὴ μας ἀναγέννηση»³⁶.

Αὕτη ἡ ἀληθινὴ ζωὴ, ἡ ζωὴ τῆς ἐλευθερίας, δὲν ὑπάρχει ἔξω ἀπὸ τὸν χώρο τῆς Ὁρθοδοξίας ἢ τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Ἐδῶ βιώνεται τὸ θαῦμα τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ ἀποτελεῖ τὸ ἀπόσταγμα μιᾶς ἀδιάκοπης ἀγωνιστικῆς περιπέτειας τῆς ἐλευθερίας του μέσα ἀπὸ τὶς χαριτογόνες στρόφιγγες τῆς ὁποίας ἀναβλύζει ἡ ἀγάπη³⁷. Ἀφοῦ ἡ ἀγάπη εἶναι ὁ σπόρος τῆς ἐλευθερίας καὶ ὄχι βέβαια κάποιας ἀνάγκης. Πόσο ὁμορφα τὸ ἐπισημαίνει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης: «Ἀδέσποτον γάρ τι χρῆμα ἡ ἀρετὴ καὶ ἐκούσιον, τὸ δὲ καταναγκασμένον καὶ βεβιασμένον ἀρετὴν οὐ δύναται»³⁸.

Ἡ ἐλευθερία τοῦ προσώπου διασώζεται ἀπὸ τὸν κίνδυνο τῆς νοθεύσεώς της μὲ τὸ μαρτύριο τῆς ἐλπίδος καὶ τὴν κοινωνία τῆς ζωῆς. Μαρτύριο ἐλπίδος εἶναι τὸ διαρκὲς «Ναὶ» τοῦ ἀνθρώπου στὴν πρόκληση τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ τὸ «Ναὶ» δὲν εἶναι ἐγκόσμιο σχῆμα ἢ ἀνθρώπινος λόγος. Εἶναι ἀδιάκοπη πορεία μεταμορφωτικῆς ζωῆς «καλῆς ἀλλοιώσεως». Ἀγώνας ἡθικῶν καὶ πνευματικῶν χαρακωμάτων· «αὐξηση» ἐσωτερικῆς ποιότητος· προσέγγιση στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Θεοῦ· ἀποδοχὴ τῶν θείων ἐντολῶν καὶ σταθερὸς βηματισμὸς μέσα στὸ πνευματικὸ περιβάλλον τῆς Ἐκκλησίας μας. Εἶναι ἡ διακινδύνευση τῆς — θολῆς ἔστω — ἀγάπης τοῦ κόσμου γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ποὺ σώζει. Ὁ Θεὸς μὲ ἀγωνία περιμένει αὐτὸ τὸ «Ναὶ» τοῦ ἀνθρώπου. «Τὸ Ναὶ ποὺ κλείνομε μέσα μας, τὸ Ναὶ ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὰ χεῖλια μας αἰῶνες, τὸ Ναὶ τῆς ζωῆς, τῆς ἐλπίδος, τῆς εἰρήνης, τὸ Ναὶ τὸ σωτήριο ποὺ εἶπε ὁ Χριστὸς στὸ λαὸ τοῦ Πατέρα Του, τὸ Ναὶ τὸ ἡμερον, τὸ ταπεινόν, τὸ ὠραῖον, τὸ Ναὶ τὸ φιλόνητον»³⁹.

Εἶναι ὅμως καὶ κοινωνία ζωῆς. Δηλαδή, ἓνα ἀνόθευτο καὶ ἀμάραντο ἄπλωμα μέσα στοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς, γιὰ τὴν ἀπαραίτητη συνοδοιπορία στὶς ὁ-

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 352 τοῦ ὑπ' ἀρ. 21/1998.

μορφιές της πνευματικής ζωής, αλλά και στις δυσκολίες της καθημερινότητας. Στο βάθος της αυτή ή κοινωνία ζωής είναι αναγνώριση του άλλου, σάν περιούσιου κτήματος του Θεού. Ἀποτελεῖ ἄρνηση τῆς βλασφημίας, πού ἐκτοξεύθηκε, πῶς «ὁ ἄλλος εἶναι αὐτή ἡ κόλαση».

Θὰ παρατηρήσει σχετικὰ ἀείμνηστος θεολόγος: «Τὸ νὰ ἐξοντώνεις τοὺς ἀντιπάλους ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τοὺς δικούς σου, εἶναι ἴσως ἓνα ἐπίτεδο ἀγάπης. Τὸ νὰ σκοτώνεις ὁ ἴδιος γιὰ νὰ ζήσουν οἱ φίλοι σου, εἶναι ἀσφαλῶς ὑψηλότερο. Δὲν ὑπάρχει ὅμως μεγαλύτερη ἀγάπη ἀπὸ τὸ νὰ σκοτώνεις ὁ ἴδιος γιὰ νὰ ζήσουν, τρεφόμενοι ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα σου, αὐτοὶ ἀκριβῶς πού σὲ σκοτώνουν»⁴⁰. Αὐτὸ τὸ λυτρωτικὸ ξέσπασμα τῆς ἀγάπης προϋποθέτει γόνιμο ἔδαφος ἐλευθερίας. Ἡ ὁποία προσατεύεται καὶ ἐνισχύεται ἀπὸ μία συνεχὴ καὶ σταθερὰ μετάνοια⁴¹. Μία συγκλονιστικὴ καὶ ἀποτελεσματικὴ ἀλλαγὴ στὸ ὕφος καὶ τὸ ἦθος· ὁλοκληρωτικὴ ἀλλαγὴ στὴν «λογικὴ» τῆς ζωῆς. Ἡ μετάνοια εἶναι θάνατος καὶ ἀνάσταση. Θάνατος στὸν παλαιὸ ἄνθρωπο, τὸν ὑποταγμένο σὲ σκληρὲς καὶ ἀνάληπτες δυνάμεις τῆς φθορᾶς· στὸ ἄτομο, πού βρίσκεται δέσμιος φτηνῶν δυνάμεων. Ἀνάσταση τοῦ προσώπου, πού ζεῖ τὴν ἀναγέννηση καὶ τὴν μεταμόρφωση μέσα στὴν ζωοποιὸ Χάρη τῆς Ἀγ. Τριάδος. Ἐτεῖ ὁλόκληρος ὁ ἄνθρωπος διαποτίζεται ἀπὸ τὴν Χάρη, τὴν δωρεὰ καὶ τὴν εὐλογία τῆς ἐλευθερίας τοῦ Χριστοῦ. Αἰσθάνεται τὴν μυστικὴ εὐωδία τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ καὶ βιώνει τὴν ἀπλότητα, τὴν ἐσωτερικὴ καθαρότητα, τὴν γαλήνη μέσα ἀπὸ τὴν ὁλοπρόθυμη αὐτοπαράδοσή του σ' Ἐκεῖνον. Ἐτεῖ ὁμως ἀντέχει νὰ ἐλπίζει, ἔστω καὶ ἂν τὰ ἐρείπια ἀποτελοῦν τὴν μόνιμη συντροφιά του. Μπορεῖ νὰ ἀγκαλιάζει ὁλόκληρο τὸν κόσμον, ἔστω καὶ ἂν ζεῖ στὴν ἐλευθερία τοῦ δωματίου του. Ἀγαπᾷ δίχως περιορισμοὺς καὶ συμπερόντα κι ὅταν ἡ ἀντίδραση ἀποτελεῖ ὀργανωμένη ἐπιχείρηση τοῦ «μισόκαλον». Παραμένει ὀρθιος, μὲ ξάγρυπνη καὶ γρηγοροῦσα συνείδηση, γιατί «τρέφεται» ἀπὸ τὴν μοναδικὴ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τὸν περιλούζει τὸ ἄδυτο φῶς της, δηλαδὴ ὁ Χριστός, πού εἶναι «χθὲς καὶ σήμερον ὁ Αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας»⁴².

Μέσα σὲ μιὰ τέτοια κοινωνία ὅλα — ἡ ζωὴ καὶ ὁ ἄνθρωπος — φωτίζονται, ἐξαγιαζονται, εὐλογοῦνται. «Τὸ ξύπνημα τῆς συνειδήσεως ἀνοίγει στὸν ἄνθρωπο τοὺς δρόμους τῆς ἀληθινῆς ἐλευθερίας... Κι ἡ ἐλευθερία αὐτὴ δὲν εἶναι ταλάντευση ἐκλογῆς, ἀλλὰ προσχώρηση στὴν ἀλήθεια καὶ τὴν ἀγάπη, στὴν ἀλήθεια τῆς ἀγάπης ... Τὸ φῶς τῆς συνειδήσεως ξυπνᾷ ταυτόχρονα στὸν ἄνθρωπο τὸ αἶσθημα τῆς εὐθύνης του καὶ τὴν ἱκανότητα νὰ ξεπεράσει τὸν ἑαυτό του»⁴³.

Ὁ κόσμος μας σήμερα βιώνει τὴν συγκλονιστικότερη ὥρα τῆς κρίσεώς του. Ἀνάστατες οἱ κοινωνίες δοκιμάζονται στὴν πύρινη χόβολη τῆς καθημερινότητος. Κι ὁ ἄνθρωπος κατήντησε «σπασμὸς ὁδύνης μέ-

σα στὸ σύμπαν». Οἱ λόγοι τοῦ Ἡσαΐου ἐπιβεβαιώνονται δραματικά. «Ὡς ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, οὕτως ἀπέχει ἡ ὁδός μου ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν καὶ τὰ διανοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς διανοίας μου» (59,9).

«Σήμερα ἡ ἔρημος, ἡ “κατοικία τῶν δαιμόνων”, ἔχει μετατεθεῖ στὴν ἴδια τὴν καρδιὰ τῶν λαῶν, πού ζοῦν ὡς “ἐλπίδα μὴ ἔχοντες καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσῳ”» (Ἐφεσ. 2,12).

Μποροῦμε νὰ μιλοῦμε γιὰ μία πορεία αὐτοκτονίας τοῦ κόσμου.

Μέσα, λοιπόν, στὴ σκοτοδίνη καὶ τὸν τρικυμισμὸ τῆς ἐποχῆς μία εἶναι ἡ ἐλπίδα σωτηρίας τοῦ ταραγμένου ἀνθρώπου καὶ τῆς μολυσμένης δημιουργίας. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μ' ὁλόκληρη τὴν ζωηφόρο δύναμή της. Αὐτὴ, σάν ζωντανὸ Σῶμα Χριστοῦ, μεταγίξει τὴν ἀληθινὴ ζωὴ στὰ ραγισμένα ὑπαρξιακά μας ἀγγεῖα. Προσφέρει τὸν φωτισμὸ καὶ τὴν ἐνίσχυση τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Ἐλευθερώνει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν βιασμὸ καὶ τὴν διαλυτικὴ πρόκληση τῆς ἀμαρτίας. Ἐμπλουτίζει καὶ ὁλοκληρώνει τὶς ἐξασθενημένες ὑπάρξεις.

Ἀς ἀφήσουμε τοὺς πειραματισμοὺς καὶ τὰ ἀνώφελα παιχνιδίσματα μὲ τὸν ἄστατο καὶ νοσογόνον κόσμον τῆς πολύμορφης καὶ πολύφερρης ἀσωτείας. Ἀρκετὰ μᾶς μόλνε ὁ θάνατος.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀδιάκοπα μᾶς προσκαλεῖ στὸν μυστικὸ δεῖπνο τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐλευθερίας της. Ἀνύστακτα στέκεται δίπλα μας χτυπώντας τὸ σήμαντρο τῆς ζωῆς. Σταθερὰ μᾶς προκαλεῖ μὲ τὸν Σταυρὸ καὶ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ.

Θὰ τολμήσουμε νὰ ἀπαντήσουμε θετικὰ στὴν πρόταση τῆς ἀγάπης Της, γιὰ νὰ ζήσουμε ἐλεύθερα καὶ ἀληθινά;

Ἀπὸ μᾶς ἐξαρτάται.

36. Ἀρχμ. Ἱεροθέου Βλάχου, Τὸ πρόσωπο..., σελ. 298.

37. «Καὶ διὰ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ τὴν πολλήν, οὐκ εὐδόκησε τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν βιάσασθαι, κἀν δυνατὸς εἶ ποιῆσαι, ἀλλὰ τῇ ἀγάπῃ τοῦ φρονήματος ἡμῶν πλησιάσαι αὐτῷ» (Ἰσαὰκ Σύρου, Τὰ εὐρεθέντα ἀσκητικά, Λόγος πα', ἐπιμ. Ι. Σπεταιέρη, ἐκδ. Β. Ρηγοπούλου, Θεσ/κη 1977, σ. 307-8).

38. Περί κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου, ΙΣΤ', Ρ.Γ. 44,184Β.

39. Δάμπτρον Καμπερίδη, Τὸ Ναὶ τὸ γλυκὺ... τὸ πρᾶον, ἐκδ. ΔΟΜΟΣ, Ἀθήνα 1982, σελ. 69.

40. Παναγιώτη Νέλλα, «Πάντα περιβαλὼν καὶ ἐνυποστήσας ἑαυτῷ», Ἀντί, 239 (1983), σελ. 27.

41. «Ἡ μετάνοια δὲν εἶναι συμμόρφωση πρὸς τὸ νόμο, εἶναι συγκλονιστικὴ συνάντηση μὲ τὸ Χριστό, μεταμόρφωση τοῦ ἔρωτα μέσα στὴ φωτιὰ τοῦ Πνεύματος (...). Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν διαδραματίζεται ἀνάμεσα στὸ καλὸ καὶ στὸ κακὸ τῆς “Ἠθικῆς”, ἀλλὰ ἀνάμεσα στοὺς δύο ληστές, πού ἡ κοινωνία τοὺς κατεδίκασε στὸ χειρότερο μαρτύριο. Ἀνάμεσα στοὺς δύο ληστές, δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ στὸν Ἰησοῦ: “Κύριε μνήσθητί μου ἐν τῇ Βασιλείᾳ σου” “Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ Παραδείσῳ”. Olivier Clement, Ἡ Θεολογία «μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Θεοῦ», σελ. 64-65.

42. Ἐβρ. 13,8.

43. Olivier Clement, Τὸ πνεῦμα τοῦ Σολζενίτσιν, μτφρ. Ἑλένης Δαλαμπίρα, ἐκδ. Ἑστίας, Ἀθήνα, σελ. 60.

ΙΕΡΕΙΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΕΣ

Σημ. Ὁ «Ἐφημέριος» θὰ δημοσιεύῃ εἴτε ἐκλεκτὰ λογοτεχνικὰ ἔργα (διηγήματα, ποιήματα κ.τ.τ.), εἴτε θὰ προβάλλῃ δημοσιευμένα ἐκτενῆ λογοτεχνικὰ ἔργα τους, ὅπως εἶναι τὸ κάτωθι προβαλλόμενο.

Πρωτοπρεσβυτέρου **Παναγιώτη Λουκέρη**, Θεολόγου - καθηγητοῦ, «ΟΙ ΔΕ ΕΝΝΕΑ ΠΟΥ;», Ἀθήνα 1996, σχ. 24Χ16 ἐκ., σσ. 336.

Συγγραφεὺς τοῦ μυθιστορήματος αὐτοῦ εἶναι ὁ αἰδεσιμολογιώτατος πρωτοπρεσβύτερος πατήρ Παναγιώτης Λουκέρης, ποὺ ὑπηρετεῖ ἀπὸ τὸ 1961 κατ' ἀρχὰς ὡς Διάκονος καὶ στὴ συνέχεια ὡς Πρεσβύτερος στὴν ἐνορία τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν (Ἀθήνα), ἐνῶ ἀπὸ τὸ 1978 ἐργάζεται καὶ ὡς Θεολόγος Καθηγητὴς στὴν Μέση Ἑκπαίδευσι. Στὴν ἐνορία του ἔχει ἀναλάβει τὸν τομέα τῆς φιλανθρωπικῆς καὶ κοινωνικῆς δράσεως καὶ ἔχει ἀναπτύξει ἀξιοπρόσθετη δραστηριότητα (συγκρότησι παιδικῆς μαντολινάτας - χορωδίας μὲ ἐπιτυχεῖς ἐμφανίσεις σὲ πολλὰς πόλεις τῆς πατρίδας μας, ἱδρύσι καὶ ἀνέγερσι στέγης γερόντων, γενικώτερο φιλανθρωπικὸ ἔργο κ.ἄ.).

Ὁ π. Παναγιώτης Λουκέρης εἶναι γνωστὸς καὶ ὡς συγγραφεὺς. Ὁ γράφων ἔχει παρουσιάσει κατὰ παρελθὸν τὸ ἀξιόλογο ἐπιστημονικὸ θεολογικὸ του ἔργο μὲ τὸν τίτλο «*Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης καὶ ἡ θέσις του εἰς τὸ μυστήριον τῆς θείας Οἰκονομίας*». Τὸ ἔργο του «*Οἱ δὲ ἐννέα ποῦ;*», ποὺ ἔχει καλαίσθητη ἐμφάνισι μὲ ὠραῖο τετράχρωμο ἐξώφυλλο, δὲν εἶναι ἐπιστημονικὸ θεολογικὸ ἔργο, ἀλλὰ συμβολὴ στὴ νεοελληνικὴ λογοτεχνία. Πρόκειται γιὰ ἐκτενὲς μυθιστόρημα, ποὺ κατοπτρίζει ἀξιόλογη ποιμαντικὴ πείρα, τὸ χάρισμα τοῦ λόγου καὶ γνῶσι τῆς κοινωνικῆς πραγματικότητος καὶ τῶν προβλημάτων αὐτῆς. Ὁ ἀναγνώστης, πέρα ἀπὸ τὴν ἀπόλαυσιν τῆς συναρπαστικῆς πλοκῆς τοῦ ἔργου, πολλὰ μπορεῖ νὰ διδαχθῇ ἀπὸ τοὺς πρωταγωνιστὰς του, εἴτε μιμητικὰ εἴτε ἀποτρεπτικὰ. Οἱ ἥρωες καὶ οἱ ἀντὶήρωες του δὲν εἶναι ἐξαγῆνοι καὶ ἐξωπραγματικοί, ἀλλὰ πρόσωπα τῆς καθημερινότητος, στὶς πράξεις τῶν ὁποίων ὑλοποιοῦνται καὶ ἐνσαρκώνονται οἱ ἐννοίαι τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κα-

κοῦ, τὸ μεγαλεῖο τῆς ἀγάπης καὶ ἡ μικρότης τῆς ἀνθρώπινης πλεονεξίας, ἡ εὐγνώμοσύνη καὶ ἡ ἀχαριστία.

Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παρουσιάσωμε ἐδῶ τὴν ἐνδιαφέρουσα πλοκὴ τοῦ ἔργου, ποὺ — ὅπως γνωρίζομε — μελετᾶται καὶ ἀπὸ σεναριογράφους, πρὸς τηλεοπτικὴν καὶ κινηματογραφικὴ παρουσίαν.

Ὁ σ. παρουσιάζει μὲ γλαφυρότητα τὸσον τὸν χριστιανικὸ χρυσὸν κανόνα συμπεριφορᾶς, ὅσον καὶ διάφορες μορφές ἐκτροπῆς ἐκ τοῦ ἠθικοῦ νόμου καὶ τῆς ἐλλείψεως τῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία ἔλλειψις καθιστᾷ ἀδύνατη τὴ διευθέτησιν καὶ ἐπίλυσιν τῶν διαφορῶν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

Ὅπως σημειώνει ὁ σ. στὸν Πρόλογον τοῦ βιβλίου, «*τὸ ἔργο τοῦτο ἀποτελεῖ συστηματικὴ προσπάθεια κοινωνικῆς θεωρήσεως καὶ ἀντικειμενικῆς καθαρῆς προβολῆς τῶν περισσοτέρων, κατὰ τὸ δυνατόν, προβλημάτων τῆς νεώτερης κοινωνίας. Πρὸς τοῦτο ἐξετάζονται καὶ ἀξιολογοῦνται τόσο τὰ αἷτια ποὺ δημιουργοῦν τὰ διάφορα κοινωνικὰ προβλήματα, ὅσον καὶ οἱ τρόποι καὶ οἱ μέθοδοι ποὺ ἐφαρμόζονται γιὰ τὴν ἀντιμετώπισή τους.*

» Ἀκόμη ἐπιδιώκεται, μὲ τὴν παράθεσιν διαφόρων γεγονότων ἢ ἐπεισοδίων καθ' ὅλην τὴν πορείαν τοῦ ἔργου, νὰ καταστοῦν μέτοχοι καὶ κοινωνοὶ οἱ ἀναγνώστες, ἀναγνωρίζοντας ὅτι κάποιο ἀναπτυσσόμενο γεγονός θὰ ἔχει ὅπωςδήποτε ὁμοιότητες μὲ ὀρισμένα προσωπικά τους βιώματα ἢ καὶ προβλήματα... Τὰ βασικὰ στοιχεῖα ποὺ συμβάλλουν στὴν ἱκανοποιητικὴ ἐξέλιξιν τοῦ ἔργου εἶναι ἡ ἀπεριόριστη προσφορὰ τῆς ἀγάπης σὲ ὅλες τὶς μορφές τῆς καὶ ἡ συστηματικὴ, ἐπίμονη καὶ πολλὰς φορὲς προγραμματισμένη ἀγνομοσύνη πρὸς τὸν παραδεδεγμένο εὐεργέτη» (σσ. 13-14).

Στὸ βιβλιοκριτικὸ αὐτὸ δημοσίευσμά μας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παρουσιασθῇ ἡ συναρπαστικὴ πλοκὴ τοῦ ἔργου, τὴν ὁποία πρέπει νὰ τὴν ἀπολαύσῃ

μόνος του ό αναγνώστης. Μόνον σημειώνομε ότι τό έργο αυτό είναι έλπιδοφόρος άπαρχή συμβολής του π. Παναγιώτη Λουκέρη στην περαιτέρω ανάπτυξη νεοελληνικής λογοτεχνίας, πού προέρχεται από τη γραφίδα λειτουργών της Έκκλησίας. Ευχόμεθα νά συνεχίση ό π. Παναγιώτης Λουκέρης τήν προσπάθειά του πρὸς τήν ίδια κατεύθυνσι, επιδιώκοντας τή συνεχή αναβάθμισι τοῦ λογοτεχνικοῦ του ταλάντου διὰ τῆς έπαφῆς του με̐ έκλεκτά είδο-λογικά πρότυπα τοῦ πεζοῦ λόγου τῆς ελληνικής καί ξένης λογοτεχνίας καί άφομοιώνοντας τόσον μορφολογικά, ὅσον καί καθ' ὕλην είδοποιά γνωρίσματα αὐτῆς καί άναχωνεύοντας αὐτά μέσα στην πυρακτωμένη κάμινι τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος. Ἐπίσης εὐχόμεθα γενικῶς νά άναδειχθοῦν ἐκ τῶν τάξεων τῶν ιερέων λογοτέχνες, πού θά γράφουν ὄχι κατὰ παραγγελίαν, ἀλλά — ὅπως ό π. Παναγιώτης Λουκέρης — με̐ έμπνευσι καί πηγαῖον αὐθορμητισμό.

Τό βιβλίον τοῦ αἰδεσιμολογιωτάτου πατρὸς έπεφύλαξε στὸν ὑπογραφόμενον καί μιὰ εὐχάριστη έκπληξι. Πρόκειται γιὰ τήν άφιέρωσι, πού βρίσκεται κάτω από ὠραία έγχρωμη φωτογραφία τοῦ προσώπου, στὸ ὁποῖο άφιερώνεται τὸ βιβλίον. Ἡ άφιέρωσις λέγει τὰ ἐξῆς:

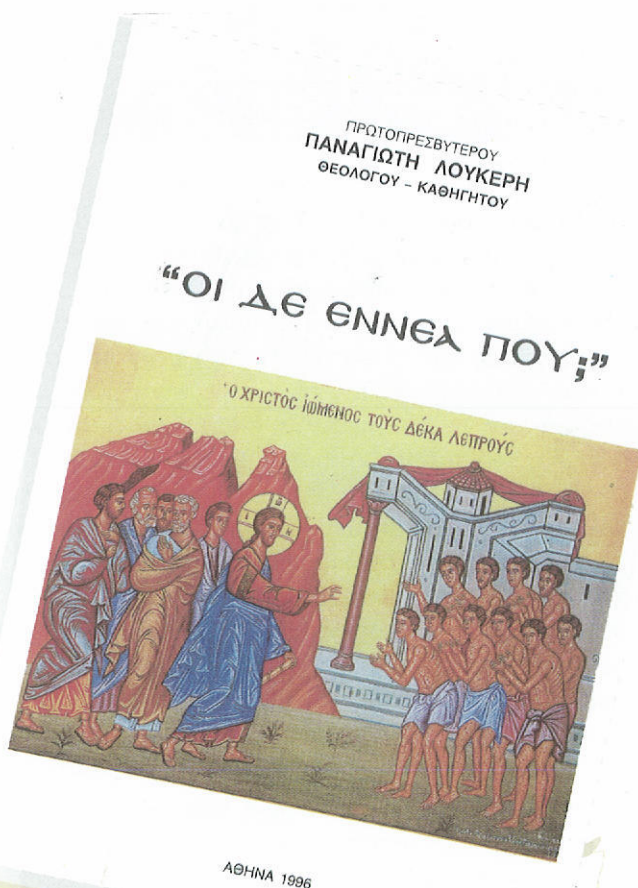
«Με̐ ανακλάλητον χαράν, ἐξόφθαλμον συγκίνησιν καί ἐκ βαθέων άφιερώνω τὸ παρὸν πνευματικόν μου πόνημα εἰς τὸν Ἐθνικόν μας άγωνιστὴν πού τιμᾷ τήν χώραν μας διεθνῶς, μέγαλον εὐεργέτην, θερμόν καί σιωπηρὸν συμπαραστάτην τοῦ ανθρώπινου πόνου, ὅστις κοσμεῖ τήν βαθυτέραν έννοιαν τοῦ Ἀνθρώπου, καί Ἀρχοντα Μεγάλον Ἱερομνήμονα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως κ. Ἰάκωβον Τσοῦνην — Πρωτοπρεσβύτερος Παναγιώτης Λουκέρης».

Τὸ περιεχόμενο τῆς άφιερώσεως εἶναι λιτὴ ὑπόμνησις τῆς παντοειδοῦς ἐκκλησιαστικῆς, κοινωνικῆς, ανθρωπιστικῆς, φιλανθρωπικῆς καί πολιτιστικῆς δραστηριότητος τοῦ έφοπλιστοῦ κ. Ἰακώβου Τσοῦνη, γιὰ τὸν ὁποῖον ό Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλος, ὅταν ἦταν Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ, εἶχε πῆ τὰ ἐξῆς: «Ένας άμετανόητος ιδεολόγος, ένας αληθινὸς Έλληνας. Μιὰ ζωὴ θυσία γιὰ τὴν Πατρίδα... Κάθε τῆς άτύχημα τὸν βοήγε σάν

βόλι στὴν καρδιά. Σὲ Δύση καί Ἀνατολὴ ἐπήγε με̐ τῇ Σημαίᾳ τῶν ἐθνικῶν μας δικαίων ὑψωμένη. Διεκδικώντας γι' αὐτὴν τὴν άναγνώριση, τὴν τιμὴ, τὴν καταξίωση. Καί παράλληλα τὸ ἄλλο πάθος του, ἡ Ὀρθοδοξία, τὰ Πατριαρχεῖα, οἱ Κληρικοὶ μικροὶ καί μεγάλοι... Ἐβοήθησε ὅσον μπορούσε τὰ ἔργα τῆς Ἐκκλησίας. Χωρὶς μικρόνοες συσχετισμοὺς ἢ ὑστεροβουλίες... Ἄς παραμείνει ἔτσι ὅπως τὸν γνωρίζομε: "άμετανόητος", αδιάφθορος, στοχαστικός. Μᾶς χρειάζονται τέτοιοι άνθρωποι, γιὰ νά ἐπιβιώνουν οἱ ἐλπίδες μας».

Ὅπως καί ό γράφων έχει ἐπισημάνει, «δικαίως ὅλα τὰ Ὀρθόδοξα Πατριαρχεῖα καί ἰδίως τὸ Οἰκουμενικόν, Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὲς καί πολλὲς Ἱ. Μητροπόλεις ἔχουν ἐπαναλάβει τρόπον τινὰ γιὰ τὸν κ. Ἰάκωβο Τσοῦνη τὸς λόγους τοῦ ἱστορικοῦ Παλλαδίου: "Ἐπήρκεσε καί ἐκκλησίαις εἰς άναθήματα ἱερουργικά καί μοναστηρίοις καί κοινοβίοις καί πτωχοτροφεῖοις"».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Η ΑΚΟΣΜΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΤΟΥ Κ. ΚΩΝ/ΝΟΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

σώμα Χριστού ή 'Εκκλησία. Και μέσα στην άκοσμία του κόσμου αυτή αποτελεί τὸ στολίδι καὶ τὸ κόσμημα τῆς οἰκουμένης. Ὁ μέγας ἐκκλησιαστικὸς συγγραφέας Ὁριγένης (Β' αἰ. μ.Χ.) θὰ γράψει: «Κόσμος δὲ κόσμου ἡ ἐκκλησία, κόσμου αὐτῆς γενομένου Χριστοῦ, τοῦ πρώτου φωτὸς τοῦ κόσμου»⁷⁴. Μὲ τὴν ἔννοια αὐτὴ ἡ 'Εκκλησία ἀποτελεῖ καὶ τὸ «νέο κόσμος», προσφέροντας στοὺς πιστοὺς τῆς τὴν «καινὴ ζωὴ». Ἔτσι, ὁ σύγχρονος κόσμος, ὅπως ἀποκαλοῦμε τὴν ἐποχὴ μας, μπορεῖ νὰ συμβαδίζει χρονολογικὰ μαζί μας, ἀλλὰ ὅταν ἀποσπᾶται ἀπὸ τὸν καινούργιο κόσμο πὺ βιώνει ἡ 'Εκκλησία, εἶναι κυριολεκτικὰ πεπαλαιωμένος, ἀπαρχαιωμένος καὶ καθυστερημένος.

ια. Τί ἀποτελεῖ γιὰ μᾶς σήμερα ὁ "κόσμος"; Πῶς συμβολίζεται; Συνιστᾷ τὸ ἐρέθισμα γιὰ τὴν ἀσκήση τῆς ἐλευθερίας μας καὶ τὴν ἐκδήλωση τῆς ἀληθινῆς μαρτυρίας. Συμβολικὰ κατανοοῦμε αὐτὸ μὲ τὶς ἀκόλουθες δύο βιβλικὲς διηγήσεις:

α. Μὲ τὴν παραβολὴ τοῦ καλοῦ Σαμαρείτη (Λουκ. 10,25-37). Ἄς ἐσιτιάσουμε τὴν προσοχὴ μας στὴ φράση «ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχὺ, καὶ λησταῖς περιέπεσεν», πὺ συμβολίζει τὴν πορεία τοῦ κάθε ἀνθρώπου πὺ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν τόπο παρουσίας τοῦ Θεοῦ (Ἱερουσαλὴμ) καὶ κατευθύνεται πρὸς τὸν κόσμο τῆς ἀποστασίας (Ἱεριχὺ), ὅπου πέφτει πάνω στοὺς δαίμονες (ληστὲς). Πρόκειται γιὰ τὸν ἄνθρωπο πὺ κατεβαίνει «ἀπὸ τοῦ ἐπουρανίου πολιτεύματος, ἐπὶ τὸ τῆς ἀπάτης τοῦ διαβόλου πολίτευμα». Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ὑπάρχει ὁ Χριστὸς (ὁ καλὸς Σαμαρεῖτης) γιὰ νὰ τοῦ προσφέρει δωρεὰν τὰ μέσα γιὰ τὴ θεραπεία του (τὴ διδασκαλία του) καὶ τὸ πανδοχεῖο (τὴν 'Εκκλησίαν Του), ἀρκεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ τὰ ἀποδεχτεῖ⁷⁵.

β. Μὲ τὴν προσκύνηση τῶν Μάγων (Ματθ. 2,1-12). Οἱ λέξεις Ἱερουσαλὴμ, Ἡρώδης, Μάγοι καὶ ἀστέρας μποροῦν νὰ ἐρμηνευθοῦν ἀλληγορικά. Οἱ Μάγοι, ὡς οἱ πιστοὶ πὺ εἶναι βαπτι-

Κι αὐτὸ πὺ κατανικᾷ τὸ μῖσος τοῦ κόσμου εἶναι ἡ δίχως ὅρια ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ὁ στίχος 3,16 πὺ λέγει: «οὕτως γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον», ἀποτελεῖ τὴν καρδιὰ τοῦ Δ' Εὐαγγελίου. Ἡ ἀγάπη αὐτὴ ἀγκαλιάζει τὰ πάντα, ἀκόμη καὶ τὸν "κόσμο", ὁ ὁποῖος, ἀρνούμενος νὰ πιστέψει στὸν ἀπεσταλμένο τοῦ Θεοῦ, αὐτοκαταδικάζεται. Μποροῦμε λοιπὸν νὰ ποῦμε ὅτι «ὁ ὑπερήφανος καὶ αὐτόνομος ἄνθρωπος, ὁ φθαρτὸς κόσμος, ἡ ἀπανθρωπιά καὶ ἡ σπιλωμένη ζωὴ ἔγιναν τὸ ἀντικείμενο τοῦ πόθου τοῦ Θεοῦ. Σὰν ἡ ἀνταρσία, ἡ ἁμαρτία καὶ ἡ ἀναισθησία νὰ "σαγήνευσαν" τὸ ἄπειρο ἔλεός του καὶ νὰ ἐξῆψαν τὸ ζῆλο τοῦ ἐρωτά του πρὸς τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν κόσμο»⁷³.

ι. Τί ἀποτελεῖ στὴν ἐποχὴ μας «κόσμον κόσμου»; Τὴ «μείζονα ταύτην ἀγάπην» τοῦ Θεανθρώπου —πὺ προαναφέραμε— ἐνσαρκώνει ὡς

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 332 τοῦ ὑπ' ἀρ. 21/1998 τεύχους.

σμένοι καὶ φωτισμένοι, ποὺ ἀναζητοῦν τὸ Χριστό, φτάνουν στὴν Ἱερουσαλὴμ, ἡ ὁποία εἶναι τὸ σύμβολο τοῦ κόσμου τούτου ποὺ δὲν ἀφήνει νὰ λάμψει τὸ καθοδηγητικὸ ἀστέρι καὶ οἱ πιστοὶ χάνουν πρὸς στιγμή τὴν πορεία τους, τὸν προσανατολισμὸ τους, ἐγκαταλείπονται ἀπὸ τὴν ἐμνευση τῆς χάριτος. Ὁ Ἡρώδης συμβολίζει τὸ σαρκικὸ φρόνημα, τὴν ἐξουσία τοῦ κόσμου τούτου, ποὺ ταράζεται καὶ ἀνησυχεῖ γιὰ τὴν ὕπαρξη τοῦ αἰώνιου Βασιλιᾶ, τοῦ Χριστοῦ. Οἱ πιστοί, ὅπως τότε οἱ Μάγοι, ἀν καὶ δοκιμάζεται ἡ ἐλευθερία τους, ὥστόσο ἐπιμένουν, παίρνουν πληροφορίες, βγαίνουν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ, τὴν πολυθρόνη νοστοροπία τοῦ “κόσμου”, κι ἀκολουθοῦν τὴ χριστοκεντρικὴ πορεία τους, ἡ ὁποία φωτίζεται πάλι ἀπὸ τὸν ἀστέρα, τὴν καθοδηγούσα θεία χάρη⁷⁶.

ιβ. Πῶς ἡ Ἐκκλησία ἀντιμετωπίζει τὸν “κόσμο”; Ἄν καὶ ὁ “κόσμος” στὴν παρούσα μορφή του εἶναι ἡ ἀντι-βασιλεία, ἡ Ἐκκλησία, ὅμως, μὲ πνεῦμα φιλόστοργο προσπαθεῖ νὰ τὸν ἀντιμετωπίσει⁷⁷. Ἐπειδὴ ὁ “κόσμος” μισεῖ καὶ ἀντιστρατεύεται τὸ ἔργο της, ἐκείνη ἀρχικὰ θωρακίζει μὲ ὅπλα πνευματικὰ τοὺς πιστοὺς της, ὥστε ἀπὸ πούθεν νὰ μὴν ὑπάρξει μέλος ἀκάλυπτο, οὔτε νὰ πληγωθεῖ μὲ βαθιὰ πληγὴ. Δηλαδή, «σπουδάζει μετὰ ἀκριβείας ἀπάσης περιθεῖναι ἡμῖν ὅπλα πνευματικὰ, ὥστε μηδαμοῦ φανῆναι μέλος γυμνόν, μηδὲ καιρίαν δέξασθαι πληγὴν» (Ἰωάν. Χρυσόστομος)⁷⁸. Μὲ ἄλλα λόγια, ἐπιθυμεῖ νὰ προστατέψει τὰ μέλη της ἀπὸ τὸν “κόσμο”, κι ὄχι νὰ τὰ πάρει ἀπὸ τὸν “κόσμο” (17,15).

Κι ἐπειδὴ μιλάμε γιὰ ὅπλα πνευματικὰ, πέρα ἀπὸ τὴν προφύλαξη τῶν πιστῶν, ἀποσκοπεῖ — μὴ φανεῖ παράξενο — νὰ “χτυπήσει” τοὺς ἀντιθέτους, καὶ ἐν προκειμένῳ τὸν “κόσμο”. Τὸ ζήτημα εἶναι τὸ “πῶς”. Κι ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος πάλι λέγει: «Βάλλων οὐχ ἵνα κατενέγκῃ, ἀλλὰ κειμένους ἀναστήσῃ. Τοιοῦτον γὰρ τῆς μάχης ταύτης τὸ εἶδος· ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τῶν πολεμούντων τρόπαιον ἴστησιν»⁷⁹. Ὑπέροχα λόγια μιᾶς ὑπέροχης καρδιάς! “Χτυπάει” ἡ Ἐκκλησία τὸν “κόσμο” ὄχι γιὰ νὰ τὸν κατανικήσῃ, ἀλλὰ γιὰ νὰ ξυπνήσῃ τοὺς ἀνθρώπους «τοῦ κόσμου τούτου» καὶ νὰ στήσῃ τρόπαιο γιὰ τὴ σωτηρία ἐκείνων ποὺ πολεμᾷ. Καὶ γιὰ νὰ τὸ ποῦμε μὲ βιβλικὰ λόγια, ἡ στάση αὐτὴ δὲν εἶναι ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ «ἵνα οἱ μὴ βλέπωντες βλέπωσι»; (9,39).

ιγ. Ποιὰ ἡ ἀποστολή της ὡς πρὸς τὸν “κόσμο”; Ἡ Ἐκκλησία, ποὺ ἤδη ξεῖ καὶ ταυτόχρο-

να ἀναμένει στὴν πληρότητά της τὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀγωνίζεται νὰ ἀποκαταστήσῃ τὸν “κόσμο” στὴν πρώτη του μορφή, δηλαδή νὰ γίνῃ κι αὐτὸς μέτοχος τῆς ζωῆς, τῆς ὄντως ζωῆς. Ἡ ἀποστολή της αὐτὴ προκύπτει ἀπὸ τὸ περιεχόμενο τῆς προσευχῆς τοῦ Ἰησοῦ γιὰ τοὺς μαθητὲς του, λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ Πάθος Του. Οἱ φράσεις «ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας» (17,21) καὶ «ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι σύ με ἀπέστειλας» (17,23) φανερώνουν τὴν ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας στὴν οἰκουμένη, στὸ χῶρο ποὺ ἐκδηλώνεται μέσω τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας ἡ δραστηριότητα τοῦ Θεοῦ. Ὁ “κόσμος”, ἡ ἀντίθετη δύναμη, ἐπειδὴ βρίσκεται στὸν κόσμο, ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ πιστέψῃ στὸν Ἰησοῦ, παρὰ τὸ μίσος πρὸς τοὺς μαθητὲς καὶ τὴν Ἐκκλησία⁸⁰. (Συνεχίζεται)

73. Ἰωάννου Παναγόπουλου, «Ἡ οἰκονομία τῆς θεανδρικῆς ζωῆς», στὸ συλλογικὸ τόμο: Χριστοῦγεννα, στὴ σειρά: «Ὁρθόδοξη Μαρτυρία», ἀρ. 11 (Ἀθήνα: Ἀκρίτας, ³1991), σελ. 88. «Ὁ γὰρ ἀθάνατος, ὁ ἀναρχος, ἡ μεγαλωσύνη ἡ ἀτέραντος, τοὺς ἀπὸ γῆς καὶ σπουδοῦ, τοὺς μυρίων γέμοντας ἁμαρτημάτων, τοὺς διὰ παντὸς προσκεκρουκτάς τοῦ χρόνου, τοὺς ἀγνώμονας, τούτους ἠγάπησε» σημειώνει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος (Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην, Ὁμιλία ΚΖ', β' Migne, P.G. τόμ. 59, στ. 159).

74. Ὁριγένους, Τὼν εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην, τόμος ς', νθ' (38) Migne, P.G. τόμ. 14, στ. 301C. ΒΕΠΕΣ, τόμ. 12 (1957), σελ. 63, 38-39. Βλ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνού (πρωτοπρ.). «Ὁ “νέος κόσμος” καὶ οἱ δυνατότητες τῆς Ὁρθοδοξίας», στὸ συλλογικὸ τόμο: Ἀνάμεσα σὲ δύο κόσμους. Ἀπὸ τὴ σύγχρονη κρίση στὴ μετανεωτερικὴ προοπτικὴ. Ἐρωτήματα καὶ ἀξίες στὴν πορεία ἀναζήτησης τοῦ νέου ιδεώδους, ἐπιμ. ἔκδ. Στέφανος Ἐλμάζης (Θεσσαλονίκη: ἔκδ. τοῦ Συλλόγου ἐργαζομένων Τράπεζας Μακεδονίας Θράκης, 1998), σελ. 33.

75. Τὶς σκέψεις αὐτὲς διατυπώνει ὁ πρωτοπρ. Θωμᾶς Βαμβίνης στὸ κύριο ἄρθρο (κήρυγμα) τοῦ φύλλου Φωνὴ Κυρίου (βλ. Φωνὴ Κυρίου. Κηρύγματα στὰ Εὐαγγελικὰ ἀναγνώσματα, ἔτος 1994, τόμος 42ος (ΜΒ')) (χ.τ.: Ἀποστολικὴ Διακονία, χ.χ.), σσ. 182-83.

76. Πρωτοπρ. Θ. Βαμβίνης, στὸν τόμο Φωνὴ Κυρίου, 1994, σσ. 207-208.

77. Γιὰ τὸ εὐρὸ θέμα τῆς σχέσης Ἐκκλησίας καὶ κόσμου, βλ. Γεωργίου Π. Πατρώνου, Ἐκκλησία καὶ κόσμος (Ἀθήνα: Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περ. Ἐφημέριος, 1974). Τοῦ ἴδιου, Ἐκκλησία καὶ κόσμος. Θέματα πνευματικοῦ καὶ κοινωνικοῦ προβληματισμοῦ (Ἀθήνα: χ.ἔ., 1983), σσ. 95-119.

78. Ὁμιλία ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ... Εἰς τὸ «Οὐδέποτε ἀφ' ἑαυτοῦ ποιεῖ ὁ Υἱὸς οὐδὲν, ἐὰν μὴ τι βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα», α' Migne, P.G. τόμ. 56, στ. 248.

79. Ἰωάν. Χρυσόστομος, Εἰς τὸ «Οὐδέποτε...», α' Migne, P.G. τόμ. 56, στ. 248.

80. «Ὁ ἐκάστοτε ἱστορικὸς κόσμος ἀναφέρεται καὶ μεταμορφώνεται στὴν ἐκάστοτε ἱστορικὴ “σάρκα” τοῦ Χριστοῦ. Οἱ πιστοί, οἱ “ἐκ τοῦ κόσμου” αὐτοὶ ἄνθρωποι, μέσα στὴν Ἐκκλησίᾳ, ἀπὸ ἀνθρώπινη κοινωνία γίνονται θεανθρώπινη κοινότης, μὴ πραγματικὴ “θεία κοινωνία”, μὴ “εὐχαριστιακὴ σὺναξη” καὶ ἐκκλησιολογικὴ πραγματικότης» παρατηρεῖ χαρακτηριστικὰ ὁ Γ. Π. Πατρώνος (Ἐκκλησία καὶ κόσμος, σελ. 22. Τοῦ ἴδιου, Ἐκκλησία καὶ κόσμος. Θέματα, σ. 111).

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΩΣ

Ίεράς Μητροπόλεως Δράμας, Τὸ ἱερὸν μυστήριον τοῦ γάμου, Δράμα 1997, σχ. 21Χ14 ἐκ., σσ. 288.

Τὸ βιβλίον αὐτό, ποὺ ἐκδόθηκε μὲ τὴ φροντίδα τοῦ Διδάκτορος τῆς Θεολογίας Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας κ. Διονυσίου, πρέπει νὰ ἀναγνωσθῇ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἱερεῖς, οἱ ὅποιοι τελοῦν τὸ μυστήριον τοῦ γάμου καὶ πρέπει νὰ μεταδίδουν κάποιο προσωπικὸ ἐποικοδομητικὸ μήνυμα σ' ἐκείνους καὶ ἐκεῖνες, ποὺ ἔρχονται «εἰς γάμου κοινωνίαν».

Ἡ λαμπρὰ αὐτὴ ἔκδοσις, παρουσιάζει τὸ Χρονικόν, τὶς Εἰσηγήσεις καὶ τὰ Πορίσματα τοῦ Ἱερατικοῦ Συνεδρίου τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Δράμας, τὸ ὁποῖο συνεκλήθη τὸ ἔτος 1997. Εἶναι τὸ 14ο στὴ σειρὰ συνέδριον, ποὺ ἀκολούθησε στὰ προηγηθέντα ἀπὸ τὸ 1985 καὶ ἔξῃς «Ἱερατικά Συνέδρια» τῆς Ἱ. αὐτῆς Μητροπόλεως, τὰ ὁποῖα ὑπὸ τὴν φωτισμένη πνευματικὴ ἡγεσία τοῦ διακεκριμένου καὶ πολυγραφωτάτου Σεβ. Μητροπολίτη Δράμας κ. Διονυσίου, συνετέλεσαν στὸ νὰ ἐκδοθοῦν θαυμάσιοι τόμοι, προβάλλοντες τὰ ἐξετασθέντα θέματα. Τὰ θέματα αὐτὰ καὶ οἱ ἀντίστοιχοι τόμοι, ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ μὴν ἀπουσιάζουν ἀπὸ τὶς βιβλιοθήκες τῶν ἱερέων καὶ τῶν ἐνοριακῶν πνευματικῶν κέντρων, εἶναι οἱ ἑξῆς:

Τὸ ποιμαντικὸν ἔργον σήμερον (1985) — Ἐκκλησιαστικὴ εὐταξία (1986) — Ἡ Ἀγία Γραφή στὴν πίστη μας καὶ στὴ ζωὴ μας (1987) — Βόσκει τὰ ἀρνία μου (1987) — Κλῆρος καὶ λαὸς ὡς σῶμα Χριστοῦ (1988) — Νηστεία καὶ πνευματικὴ ζωὴ (1989) — Χριστιανικὸν Ἑορτολόγιον (1990) — Σύμβολα καὶ συμβολισμοὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (1991) — Ἡ ἀποστολὴ τῆς Ὁρθοδοξίας μέσα στὸν σύγχρονον κόσμον (1992) — Ἡ ἐνορία ὡς κοινωνία πιστῶν καὶ ὡς σῶμα Χριστοῦ (1993) — Οἱ ἀκολουθίαι τοῦ νυχθημέρου (1994) — Ψυχολογικὰ προβλήματα τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου (1995) — Τὸ ἅγιον Βάπτισμα (1996).

Πρέπει ἐπίσης νὰ σημειωθῇ ὅτι ὁ Σεβ. Ἅγιος Δράμας κατὰ ρηξικέλευστον καὶ πρωτοποριακὸν τρόπον καθιέρωσε τὰ «Πνευματικὰ Συνέδρια Πρεσβυτέρων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δράμας», καρποὶ τῶν ὁποίων εἶναι οἱ ἑξῆς ἀντίστοιχοι τόμοι: Σύγχρονες μυροφόρες (1985) — Εὐλογημένη πρωτοπορεία (1986) — Ποίους μακαρίζει ὁ Κύριος; (1987) — Ὁάσεις πνευματικῆς ζωῆς (1988) — Καρπὸς τοῦ πνεύματος (1989) — Τὰ ἱερά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ πρεσβυτέρα (1990) — Ὁ θεσμὸς τῆς οἰκογενείας (1991) — Ἡ πρόκλησις τῶν αἱρέσεων στὴν ἐνορία καὶ ἡ πρεσβυτέρα (1992) — Ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ μέσα ἀπὸ τὸν Δεκάλογον, τόμος Α' (1993) — καὶ τόμος Β' (1994) — Ἡ πρωτοχριστιανικὴ κοινωνία ἀνάγκη τοῦ σήμερον (1995) — Ἡ ἀποκάλυψις στὴν ζωὴ τῶν πιστῶν (1996) — Ἡ χριστιανὴ γυναῖκα μπροστὰ στὸ σύγχρονον φεμινιστικὸ κίνημα (1996).

Στὰ τόσον ὠραία, ἐπικάιρα καὶ ἐποικοδομητικὰ βιβλία, ποὺ καθοδηγοῦν τόσον τὸν ἱερέα, ὅσον καὶ τὴν πρεσβυτέρα, προστίθεται καὶ τὸ βιβλίον γιὰ τὸ «ἱερὸ μυστήριον τοῦ γάμου», τὸ ὁποῖο ἐξετάσθηκε ὑπὸ πολλὰς ὀπτικὰς γωνίας στὸ Ἱερατικὸν Συνέδριον τοῦ 1997.

Μετὰ τὰ Προλεγόμενα τοῦ βιβλίου (σσ. 7-10), ἀκολουθοῦν ἡ «ἐπὶ τῇ ἐνάρξει» θαυμασίᾳ εἰσηγήσει τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας κ. Διονυσίου μὲ θέμα: *Γάμος: «Ἀγάπης Μυστήριον»* (σσ. 11 ἔξ.) καὶ οἱ λοιπὲς ἐξαίρετες εἰσηγήσεις: *Ἡ Θεολογία τοῦ Γάμου* (Γ. Θ. Βεργωτῆ, Δρος Θεολογίας) — *Οἱ συμβολισμοὶ στὴν Ἀκολουθία τοῦ Γάμου* (Παν. Ι. Σκαλτσῆ, Δρος Θεολογίας) — *Προσεγγίσεις στὸ θέμα τῆς κανονικῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας περὶ Γάμου* (Θεοδώρου Ξ. Γιάγκου, Ἐπικούρου Καθηγητοῦ τοῦ Α.Π.Θ.) — *Ὁ Γάμος στὴν Χριστιανικὴ Τέχνη* (μὲ 50 φωτογραφίες χαρακτηριστικῶν εἰκόνων) (Τρύφωνος Τσομπάνη, Δρος Θεολογίας) — *Ἡ ἱερολογία τοῦ Γάμου: Ἱστορικὸ - τελετουργικὴ θεώρησις* (Ἰωάννου Φουντούλη, Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς) — *Ἐπὶ τῇ λήξει: Γάμος: «Μικρὰ Ἐκκλησία»* (τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας κ. Διονυσίου, Δρος Θ.) (σσ. 31-280). Τὸ βιβλίον καταλήγει μὲ *χρήσιμα πορίσματα* (σσ. 281-282) καὶ μὲ Πίνακες μνημονευθέντων Ἱερατικῶν καὶ Πνευματικῶν Συνεδρίων καὶ τῶν ἀναριθμήτων δημοσιευμάτων τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Διονυσίου.

Ἡ σφαιρικὴ καὶ πολύπτυχος ἐξέτασις τοῦ ἱ. μυστηρίου τοῦ γάμου ἀπὸ ὀρθόδοξη ἐκκλησιαστικὴ σκοπιὰ ὑποβοηθεῖ τοὺς ἱερεῖς νὰ κατανοήσουν καὶ νὰ μεταδώσουν στὰ πνευματικά των τέκνα τὴν βιωματικὴν πεποίθησιν, ὅτι — ὡς γλαφυρῶς σὲ ὠραία δημοτικὴ γλῶσσα, ἐπισημαίνει ὁ Ἅγιος Δράμας — «ἡ ἱερολογία τοῦ μυστηρίου (τοῦ γάμου) δὲν εἶναι μιὰ τυπικὴ καὶ συμβατικὴ ἐκκλησιαστικὴ τελετὴ. Δὲν εἶναι μιὰ ἐκκλησιαστικὴ μόνον εὐλογία, οὔτε μιὰ δέηση καὶ προσευχὴ γιὰ ὁμόνοια, εὐτυχία, εἰρήνην καὶ ἀγάπην τοῦ ζεύγους. Εἶναι ἓνα μυστήριον. Καὶ ὅπως συμβαίνει σ' ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ μυστήρια καὶ ἐδῶ ἔχουμε μιὰ «μετάβαση», ἓνα «πέραςμα», μιὰ «μετα-

μόρφωση". Με την παροχή της θείας Χάριτος μεταβάλλεται ή ανθρώπινη σχέση και συνάφεια και συνένωση του άνδρος και της γυναίκας σε σχέση, σε συνάφεια και συνένωση θεανθρώπινη... Η ουσία του γάμου βρίσκεται ακριβώς στο ότι η Χάρη του Θεού διαποτίζει το σύνδεσμο του άνδρα και της γυναίκας στη σωματική, ψυχική και πνευματική ολότητά του» (σσ. 14-16). Ο Σεβ. εισηγητής υπενθυμίζει ότι «ἀρχικά το μυστήριο του γάμου ήταν ένσωματωμένο στην εὐχαριστιακή σύναξη των πιστών και οί νεόνυμφοι κοινωνοῦσαν τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Ὡς ἀνάμνηση αὐτοῦ τοῦ γεγονότος ἔχουμε σήμερα τὸ κρασί, ποὺ δέχονται ἀπὸ "κοινὸν" ποτήρι, μὲ τὸ συμβολισμό τῆς ἀντιμετώπισης τῶν δυσκολιῶν τῆς ζωῆς ἀπὸ κοινού. Ὅμως ἀπὸ παλιούς κώδικες φαίνεται πὼς ἀπλὸ κρασί μὲ κοινὸ ποτήρι προσφερόταν σ' ὅσους δὲν ἦταν ἑτοιμοὶ γιὰ τὴ Θεία Κοινωνία. Δυστυχῶς μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου ἐπικράτησε αὐτὸ τὸ "κοινὸ" ποτήρι καὶ παραμερίσθηκε τὸ "εὐχαριστιακόν", τῆς συμμετοχῆς στὸ Μυστήριο τοῦ Σώματος τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ» (αὐτ.).

Ὅλες οἱ ἀξιόλογες εἰσηγήσεις τοῦ βιβλίου ἐνίσχυσαν τὶς εἰσαγωγικὲς ἐπισημάνσεις αὐτὲς τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας κ. Διονυσίου, ὁ ὁποῖος στὴν «ἐπὶ τῇ λήξει» τοῦ Συνεδρίου δευτέρῃ εἰσηγήσει του μὲ πρωτότυπη θεολογικὴ ἐμβάθυνσι καὶ γνήσιο ὀρθόδοξο φρόνημα τονίζει ὅτι ὁ γάμος δημιουργεῖ μίαν «κατ' οἶκον ἐκκλησίαν». Ἡ ἐκφρασις αὐτή, — ἡ ὁποία ἔχει πρωταρχικῶς ἐκκλησιολογικὴν σημασία, φανερώνοντας «τὴν ὅλη τοπικὴ Ἐκκλησία, ποὺ εἶναι ἐνωμένη, συνέρχεται καὶ φανερόνεται σὲ μιὰ εὐχαριστιακὴ σύναξη, σὲ μιὰ οἰκία εὐρύχωρη ἐνὸς μέλους τῆς» — σήμερα «μπορεῖ νὰ εἶναι δηλωτικὸς τοῦ ἱεροῦ χαρακτήρα, ποὺ ἔχει ἡ οἰκογένεια, ποὺ μπορεῖ νὰ ἀποβεῖ καὶ ἡ μικρογραφία τῆς Ἐκκλησίας, μέσα στὴν ὁποία θὰ καταρτίζονται τὰ μέλη τῆς γιὰ νὰ ἀναδειχθοῦν ζωντανὰ μέλη τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας» (σ. 269). Ἡ οἰκογένεια εἶναι «μικρὰ Ἐκκλησία» (Χρυσόστομος) «ὄχι μόνον, γιατί θεωρεῖται βασικὸς πυρήνας τῆς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ γιατί ἀποτελεῖ τὴ μυστηρικὴ "λειτουργικὴ" ἀρχὴ τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν πραγμάτωση τοῦ σωτηριολογικοῦ καὶ ἀγιαστικοῦ τῆς ἔργου στὴν ἀνθρώπινη κοινωνία» (αὐτ.).

Ἐπομένως, ὡς προσθέτει βαθυστοχάστως καὶ εὐγλωττῶς ὁ Σεβ. Ἅγιος Δράμας, «γιὰ νὰ καταστῇ ἡ σχέση τοῦ Χριστοῦ μὲ τὴν Ἐκκλησία ἀρχέτυπο τῆς σχέσεως τοῦ ἀνδρα μὲ τὴ γυναῖκα, χρειάζεται οἱ δύο σύζυγοι συνεχῶς νὰ ξεπερνοῦν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπο ποὺ κρύβουν μέσα τους, νὰ σταυρώνουν τὸν ἐγωισμό τοῦ καὶ τὰ πάθη τους καὶ νὰ ἀποκοῦν εἰς βάθος τὴν ἀγία ἀρετὴ τῆς ταπεινοφροσύνης... Ὁ Γάμος συμμετέχει στὸ θάνατο καὶ τὴν ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ. Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ζήσει τὴν καινὴν ἀναστημένη ζωὴ τοῦ Χριστοῦ, ἐὰν δὲν σταυρωθεῖ πρῶτα μαζί Του καὶ δὲ θάψει τὸν παλαιὸν ἄνθρωπο. Οἱ δύο σύζυγοι βοηθοῦνται ἀμοιβαίως νὰ σταυρώσουν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπο. Καὶ ἀσφαλῶς αὐτὸ ἦταν καὶ εἶναι πολὺ δύσκολο. Εἶναι εἶδος μαρτυρίου. Δὲν εἶναι τυχαῖο πὼς στὴν ἀκολουθία τοῦ Γάμου ψάλλεται τὸ "ἅγιοι Μάρτυρες, οἱ καλῶς ἀθλήσαντες καὶ στεφανωθέντες...", ἐνῶ γίνεται λιτανεία προηγουμένου τοῦ ἱερέως φέροντος τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Ἡ λιτανεία αὐτὴ μᾶς υπενθυμίζει πὼς ὁ Γάμος εἶναι μιὰ συνεχὴς πορεία τῶν συζύγων πρὸς τὴ "Βασιλεία τοῦ Θεοῦ"» (σ. 271).

Οἱ περικοπές, ποὺ δειγματοληπτικῶς παραθέσαμε ἀνωτέρω, καὶ ποὺ βρίσκονται σὲ συστοιχία πρὸς ὅλα, ὅσα καὶ οἱ ἄλλοι ἐκλεκτοὶ εἰσηγητὲς παρουσιάζουν, δείχνουν πόσον τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος βιβλίον περὶ γάμου εἶναι δυνατόν νὰ ὑποβοηθήσῃ τὸ ποιμαντικὸ ἔργο ἀνάμεσα στὶς τάξεις τῶν ἐγγάμων καὶ τῶν προσερχομένων στὴν κοινωνία τοῦ γάμου.

Ἄς ἐπιτρέψῃ νὰ παραθέσωμε ἀκόμη μίαν περικοπὴ ἐκ τῆς δευτέρας εἰσηγήσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας, ἡ ὁποία ἐκφράζει ἓνα σημαντικὸ γενικὸ δεοντολογικὸ αἶτημα, ποὺ πρέπει νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν στίς ἱερατικὲς συνάξεις καὶ στὸ ἔργο τῆς ἰ. ἐξομολογήσεως. Τὸ αἶτημα αὐτὸ διατυπώνεται ὡς ἑξῆς: «Ἐπιβάλλεται νὰ σημειωθεῖ ἰδιαίτερος πὼς οἱ ἱερατικὲς αὐτὲς συνάξεις, πέραν τῆς ἐπικοινωνίας καὶ τοῦ συμπνευματισμοῦ, ἔχουν σκοπὸ νὰ διερευνήσουν καὶ νὰ ὀριοθετήσουν τὶς θέσεις τῆς Ὁρθοδόξου πίστεώς μας ἐπ' ἀνὰ τὰ διάφορα θέματα, ποὺ συναντοῦμε στὸ πνευματικὸ μας ἔργο. Συχνὰ βρισκόμαστε ἐνώπιον προβλημάτων, γιὰ τὰ ὁποία δὲν ἔχουμε καθαρὰς θέσεις. Μάλιστα κάποτε εἴμαστε κάτω ἀπὸ τὴν ἐπήρεια ἀπόψεων, ποὺ παρεκκλίνουν ἀπὸ τὸ ὀρθόδοξο φρόνημά μας. Ἐτσι ἀνεπαισθήτως, μάλιστα ὅσοι διακονοῦμε στὸ μυστήριον τῆς ἐξομολογήσεως, περνοῦν θέσεις καὶ γίνεται καθοδήγησι στὸς πιστοὺς, ποὺ ἀντὶ νὰ ἀπελευθερώνῃ ἐπιθέτει "φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτῶν". Ἐν προκειμένῳ ἔχει θέση ὁ ἄλλος λόγος τοῦ Κυρίου: "γνῶσεσθε τὴν ἀλήθειαν καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς"» (Ἰωάννου 8,32) (σ. 279).

Τὰ γενικὰ «χρήσιμα πορίσματα» τοῦ βιβλίου καὶ τοῦ σχετικοῦ συνεδρίου περὶ τοῦ ἰ. μυστηρίου τοῦ γάμου θὰ ἠμποροῦσαν μὲ πρώτη εὐκαιρία νὰ παρουσιασθοῦν στοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Ἐφημερίου».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Σημ. Στὸν «Ἐφημέριον», μὲ τὴν ἀνακαινισμένη μορφή του, θὰ παρουσιάζονται, ὅταν ὁ χώρος τὸ ἐπιτρέπῃ, βιβλιοκρισιές, ποὺ θὰ προβάλλουν βιβλία, τὰ ὁποία θὰ ἦταν καλὸ νὰ κοσμοῦν τὴ βιβλιοθήκη τοῦ ἱερέως.

ΑΓΙΟΣ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ο ΧΙΟΠΟΛΙΤΗΣ

(18ος-19ος ΑΙΩΝΑΣ)

ΤΗΣ κ. ΠΟΠΗΣ ΧΑΛΚΙΑ-ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Μετά από την αταλάντευτη και πάλι ἀρνητική ἀπάντηση τοῦ μάρτυρα νὰ ἀλλαξοπιστήσῃ καὶ τὴ σταθερὴ διαβεβαίωσή του γιὰ τὴν πίστη του, ὁ δήμιος τοῦ ἔριξε ἓνα βόλι μὲ τὸ τουφέκι στὴν πλάτη. Ἀμέσως πῆρε φωτιά τὸ φόρεμα τοῦ μάρτυρα, ἐνῶ καυτὸ αἷμα ξεπῆδησε ἀπὸ τὴν πληγὴ του. Ὁ Γεώργιος ἔμεινε γονατιστὸς καὶ ἀκίνητος, σὰν νὰ μὴ συνέβῃ τίποτε καὶ σκυφτὸς πρόσμενε τὸ κτύπημα. Ὁ τύραννος ἄφησε τὸ τουφέκι καὶ πῆρε στὰ χέρια του ἓνα μικρὸ μαχαίρι, μὲ τὸ ὁποῖο χάραξε τὸν λαιμὸ τοῦ μάρτυρα. Ἐπειτα, ποιὸς ξέρει γιατί, ἀπὸ ἀνεπιτηδειότητα ἢ βαναυσότητα, τὸν κτύπησε δυνατὰ στὸ κόκκαλο τοῦ λαιμοῦ, χωρὶς νὰ φέρῃ τὸ τέλος* καὶ ἐπειδὴ τὸ μαχαίρι σφηνώθηκε στὸ κόκκαλο ὁ τζελάτης (δήμιος) χρησιμοποίησε πέτρα γιὰ νὰ τὸ βγάλει, κτυπώντας τὸ κορμὶ τοῦ μάρτυρα μὲ ὅλη του τὴ δύναμη.

«Ὡρες ὁλόκληρες, γράφει ὁ Φώτης Κόντογλου (Κιβωτὸς ὁ.π., σελ. 425) τὸν τυράγνησε ὥς νὰ τὸν τελειώσει. Καὶ σὰν πάνιασε πλὴν τὸ κορμὶ καὶ ἡ ψυχὴ εἶχε πάγει στὸν οὐρανό, ὁ μπόγιας (δήμιος) τὸ παράτησε γιὰ μιὰ στιγμή νὰ σφουγγήσῃ τὰ χέρια του. Κ' ὕστερα χώρισε τὸ κεφάλι ἀπὸ τὸ κορμὶ βαρώντας τὸ σβέρο. Τέλος σηκώθηκε ἀπάνω βαστώντας τὸ ἀψηλά, καὶ ἀφοῦ τῷδειξε στὸν ἀγᾶ, τὸ τριγύρισε ὕστερα νὰ τὸ δοῦνε οἱ χριστιανοί».

Ὁ γενναῖος Γεώργιος ὑπέμεινε καρτερικὰ μέχρι τὸ τέλος τὴ μαρτυρικὴ μὲ ἀποκεφαλισμὸ «τελείωσή» του, προσευχόμενος πάντα καὶ ψελίζοντας ἀδιάκοπα τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς Παναγίας Μητέρας Του. Παρέδωσε τὴν ἀγίαν Του ψυχὴ, ποὺ μὲ τὴν ὁμολογία της σὲ μαρτύ-

ριο, μετάγγισε λάμψη καὶ φῶς στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ τὴ νύκτα στίς 26 Νοεμβρίου τοῦ 1807 σὲ ἡλικία 22 ἐτῶν.

Μετά τὴν τελείωση τοῦ μάρτυρα ὁ κόσμος ἔπεσε ἐπάνω στὸ ξεστομὸ σώμα του, ἄλλος γιὰ νὰ πάρει κομμάτι ἀπὸ τὸ ρούχο του, ἄλλος γιὰ νὰ ἀσπασθεῖ τὸ ἅγιο λείψανο καὶ ἄλλος γιὰ νὰ σπογγίσει τὸ αἷμα καὶ νὰ τὸ κάνει φυλακτό. Οἱ τοῦρκοι, ποὺ εἶδαν τὸ ζῆλο τῶν χριστιανῶν, στράφηκαν ἐναντίον τους, κτυπώντας τους μὲ γυμνά σπαθιά, μὲ ραβδία καὶ μὲ κλωτσιές. Στὸ μεταξὺ ὁ τζελάτης ἔκοψε τὸ σχοινί, μὲ τὸ ὁποῖο ἦταν δεμένα τὰ χέρια τοῦ μάρτυρα καὶ ἔνας τοῦρκος φορτώθηκε τὸ σκῆνωμα, γιὰ νὰ τὸ πάει μέσα στὸ κονάκι. «Μὲ τὸ πάλαιμα νὰ τὸ σηκώσει λύθηκε τὸ ζωνάρι καὶ ἔπεσε ἡ βράκα τοῦ μάρτυρα μέχρι τοὺς μη-

ρούς. Καὶ μαρτυρεῖται τότε, ὅτι ἐκεῖνο τὸ δίχως κεφάλι κορμὶ ἄρπαξε μὲ τὰ χέρια του τὸ βρακί του καὶ ἔδεσε ἓνα κόμπο στίς βρακοθιλιές, γιὰ νὰ μὴ φανεῖ ἡ γυμνότη του» (Κιβωτὸς, ὁ.π., σελ. 425).

Τὸ λείψανο τοῦ μάρτυρα οἱ Τοῦρκοι πέταξαν κατὰ μιὰ ἐκδοχὴ στὴ ρεματιά ἔξω ἀπὸ τὴν πολιτεία (Κιβωτὸς ὁ.π., σελ. 425)* κατ' ἄλλῃ τὸ ἔρριξαν στὴ θάλασσα, γιὰ νὰ ἐξαφανισθεῖ (Θρησκευτικὴ καὶ Ἡθικὴ Ἑγκυκλοπαιδεία, τόμ. 3, στήλ. 451). Ὡστόσο τρεῖς χριστιανοὶ Αἰβελιώτες περισυνέλεξαν τὸ λείψανο, τὸ πέρασαν μὲ ἓνα καΐκι ἀπέναντι σὲ ἓνα ἐρημονήσι, τὴ Νησοπούλα, ποὺ βρίσκεται στὸν κόλπο κοντὰ στοῦ «Δαιμόνου τὴν Τράπεζα», τρία μίλια ἔξω ἀπὸ τὸ Αἰβαλί καὶ τὸ ἔθαψαν ἐκεῖ.

Ἡ ἀρραβωνιαστικὰ τοῦ μάρτυρα ἔζησε καὶ γέρασε. Λένε, πὼς τὸν ἐβλεπε κάθε λίγο στὸν ὕπνο της καὶ τὴν ἐξόρκιζε νὰ μὴν παντρευτεῖ μὲ

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 320 τοῦ ὑπ' ἀρ. 20/1998 τεύχους.

ἄλλον, μόνο νὰ φυλάξει τὸ δακτυλίδι του' καὶ πὼς κάθε βράδυ ὁ Γεώργιος ἔβαζε καὶ ἀπὸ ἓνα φλουρὶ ἐπάνω στὸ τζάκι γιὰ τὴ συντήρησή της. Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ δὲ στάθηκε πιστὴ κι ἄρραβωνιάσθηκε, ἔπαψε πιά νὰ βρίσκει κάθε πρωΐ τὸ φλουρί.

Μετὰ ἀπὸ χρόνια οἱ χριστιανοὶ ἔκαναν ἀνακομιδὴ στὸ ἅγιο λείψανο, ἔβαλαν μαζὶ καὶ τὴν ἁγία κάρα καὶ τὸ ἀσήμωσαν. Τὸ τοποθέτησαν δεξιὰ τῆς Ἀγίας Τράπεζας μέσα στὴ μεγάλη ἐκκλησία, ποὺ ἔκτισαν στὸν τόπο τοῦ μαρτυρίου, ἀφιερωμένη στὸ ὄνομα τοῦ Ἀγίου Γεωργίου τοῦ Νεομάρτυρα ἢ κατὰ ἄλλη ἐκδοχὴ στὸν ναὸ τῆς Ἀγίας Τριάδας στὶς Κυδωνιές.

Μὲ τὸν Μικρασιατικὸ ξεριζωμὸ οἱ Τοῦρκοι διεσκόρπισαν τὰ λείψανα καὶ πούλησαν τὴ λειψανοθήκη τοῦ Ἀγίου. Μικρὸ μέρος τῶν λειψάνων τοῦ μάρτυρα ὑπάρχει σήμερα στὴν Παγιοῦδα τῆς Λέσβου καὶ στὴ Μονὴ τοῦ Προφήτη Ἡλία τοῦ Θεοβίτη στὴ Σαντορίνη.

Στις 25 Αὐγούστου τοῦ 1991 πραγματοποιήθηκε στὴ Χίο μὲ θρησκευτικὴ μεγαλοπρέπεια Παγχιανὴ ὑποδοχὴ τῶν ἱερῶν λειψάνων τοῦ Ἀγίου ἀπὸ τὴν Παγιοῦδα τῆς Λέσβου.

Ἐξάλλου, μὲ πρωτοβουλία ἀξιωματικῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀεροπορίας ἀναγέρθηκε πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀγίου ναὸς στὸ Ἄκτιο τῆς Πρέβεζας, ὁ ὁποῖος σήμερα ἔχει περατωθεῖ. Καὶ στὴ Μυτιλήνῃ ἐπίσης κτίσθηκε ἀπὸ τοὺς ἀπανταχοῦ Κυδωνιᾶτες ναὸς, ἀφιερωμένος στὴ μνήμη τοῦ Ἀγίου' στὸν ναὸ αὐτὸ ὑπάρχει ἡ Εἰκόνα τοῦ Ἀγίου, τὴν ὁποία ἐφιλοτέχνησε ὁ Παναγ. Ζωγράφος τὸ 1865 στὶς Κυδωνιές τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μὲ ἐπίδραση τῆς ζωγραφικῆς τῆς Ἀναγέννησης (Θρησκευτ. καὶ Ἡθικὴ Ἑγκυκλοπαιδεία, τόμ. 4, στήλη 451).

Τὴν Εἰκόνα τοῦ Ἀγίου πρωτοϊστόρησε ἓνας ταπεινὸς καὶ θεοσεβούμενος χριστιανός, ὁ Νάντινας, ποὺ ἔτυχε νὰ εἶναι αὐτόπτης μάρτυρας τῆς ὁμολογίας τοῦ Γεωργίου. «Σὲ αὐτὴν εἰκονίζοταν ἓνα λιγνόκορμο παληκάρι μὲ τὴ βράκα καὶ τὸ ξυνάρι νὰ στέκει παραπονεμένο, κρατώντας τὴν κομμένη κεφαλὴ τοῦ στὸ ἀριστερὸ χέρι, ἐνῶ τὸ δεξιὸ τῷχε ἀπλωμένο κι ἀνοικτοπάλαμο σχῆμα, πὼς παραδίνει τὴ νιότη τοῦ κουρμπάνι γιὰ τὴν πίστη μας» (Κόντογλου Φ., ὁ.π., σελ. 426). Στὸ κάτω μέρος τῆς Εἰκόνας ὑπῆρχαν τέσσερα χωρίσματα καὶ μέσα στὸ καθένα ἀπὸ αὐτὰ

ἱστορεῖτο καὶ ἓνα μαρτύριο. [Α] Ὁ Μάρτυρας μπροστὰ στὸν κριτὴ. [Β] Ἡ Ἀγία Μετάληψή Του στὴ φυλακὴ. [Γ] Ὁ Ἀποκεφαλισμός. [Δ] Ἡ μεταφορὰ τοῦ λειψάνου στὴ Νησοπούλα.

Στὰ τελευταῖα χρόνια τὴν Εἰκόνα τοῦ Ἀγίου, ἱστόρησε ὁ Γιώργης ὁ Ἀγραφιώτης, σπουδασμένος στὴν Ἰταλία, ὅπου ὁ μάρτυρας ἀπεικονίζετο μὲ ἀρχαία ρούχα σὰν τοὺς Ἀγίους τοῦ παλαιοῦ καιροῦ, χωρὶς ὅμως νὰ μπορέσει νὰ δώσει, παρὰ τὴν τέχνη του, τὴν κατάνυξη τοῦ Νάντινα. Τὸ 1953 ὁ ἀγιογράφος Φώτης Κόντογλου ἱστόρησε τὴν Εἰκόνα τοῦ Ἀγίου μὲ τὰ ρούχα τῆς ἐποχῆς ποὺ φοροῦσε καὶ δημοσιεύτηκε στὴν «Κιβωτό». Ἰστορημένη εἰκόνα τοῦ Ἀγίου ἀπὸ τὸν Φώτη Κόντογλου τὸ 1946 ὑπάρχει ἐπίσης στὸν γυναικωνίτη τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς στὴν Παιανία. Ἀπὸ τὶς Κυδωνιές δωρήθηκε στὸ χωριό, ποὺ γεννήθηκε ὁ Ἅγιος, τὸ Πιτύος ἡ παλαιότερη ὑπάρχουσα Εἰκόνα τοῦ Ἀγίου μὲ χρονολογία 1840, ποὺ ἱστορήθηκε ἀπὸ αὐτόπτη μάρτυρα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, πιθανὸν τὸν Νάντινα.

Σήμερα στὴ γενέτειρα τοῦ Ἀγίου, τὸ Πιτύος, καὶ κοντὰ στὴν οἰκία ὅπου γεννήθηκε, ἀνεγείρεται πρὸς τιμὴν τοῦ ναός. Ὁ θεμέλιος λίθος τέθηκε στὶς 22 Αὐγούστου 1995 ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Χίου, Ψαρρῶν καὶ Οἰνουσῶν Διονύσιο Δ'.

Ὁ Ἅγιος Γεώργιος εἶναι Πολιοῦχος καὶ Προστάτης τῶν ἀπανταχοῦ Κυδωνιατῶν. Ἡ μνήμη του τιμᾶται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν μας στὶς 26 Νοεμβρίου. Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἀγίου γράφτηκε ἀπὸ τὸν Ὅσιο Νικηφόρο τὸν Χίο. Ἀλλὰ καὶ ἓνας παπᾶς ἀπὸ τὸ Αἰβάλί, πολὺ γέρος καὶ σοφός, ὁ Κατσαρέλης ἔγραψε τὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἀγίου καὶ τὸ παρακάτω

ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ

*Πλήθος Κυδωνιέων ἐν ὡδαῖς εὐφημήσωμεν,
ἡμῶν τὸν πολιοῦχον καὶ τῆς Χίου τὸ βλάστημα,
τῆς πίστεως πρόμαχον θερμόν,
Γεώργιον ὀπλίτην τὸν στερόδόν.
Ἐπλάκη γὰρ γενναίως τὸν δυσμενῆ
καὶ τούτῳ κατηκόντισεν.
Ὅθεν ἐν οὐρανοῖς στεφηνόφρον,
μάρτυσι συναγάζεται
καὶ ἡμῖν ἐξευμενίζεται
τὸν μόνον φιλόανθρωπον.*

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Ἀρχιμ. Γερβ. Ραπτόπουλου
ΑΙΡΕΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οἱ κακοδοξίες, οἱ διαστρεβλώσεις, οἱ πλάνες, οἱ αἵρέσεις καὶ οἱ ἀποπροσανατολισμοὶ τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν ποὺ ἐπιχειρεῖται τὰ τελευταῖα χρόνια εἶναι ἓνα σοβαρότατο πρόβλημα, ποὺ ἔχουμε χρέος ὅλοι νὰ τὸ ἀντιμετωπίσουμε μὲ εὐθύνη καὶ ἀποτελεσματικότητα.

σεις στὴν Ἑλλάδα» τοῦ Ἀρχιμ. Γερβ. Ραπτόπουλου.

Εἶναι ἓνα κομψὸ βιβλίον ποὺ μὲ ἀπλὰ λόγια, κατανοητὰ ἀπὸ κάθε ἀναγνώστη, ρέουσα γλῶσσα καὶ μαστορικὴ διάταξη τῆς ὕλης, δίνει μία πλήρη εἰκόνα, ὁλοζώντανη, ὅλων τῶν αἱρέσεων, τῶν δογμάτων, τῶν «ἐκκλησιῶν» καὶ ἰδιαίτερα τοῦ Παπισμοῦ καὶ τῆς Οὐνίας. Καὶ ἐπισημαίνει μὲ ἀνάγλυφο τρόπο, τίς παμμέγιστες διαφορὲς ποὺ ἔχουν στὴν οὐσία, στὸν τύπο καὶ στὸ πνεῦμα ὅλες αὐτὲς οἱ ἐχθρικές γιὰ τὴν Ὀρθοδοξία καὶ τὸ Ἔθνος μας, ψευτιές μὲ τὸ ὀρθόδοξο δόγμα.

Πραγματικὰ τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶναι ἓνα πνευματικὸ ἐγχειρίδιον ποὺ καταθέτει ὅλες τίς ἀπαραίτητες γνώσεις γιὰ τὸ θέμα ποὺ διαπραγματεύεται. Συνάμα ὅμως σφυρηλατεῖ τὴ σχέση μας μὲ τὴν ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας, τὴν παράδοσή της καὶ τὴ θεολογία της. Καὶ κατατοπίζει ἐπαρκῶς τὸ χριστιανὸν πᾶν ὅταν ζητήματα τῶν αἱρέσεων μὲ πληρότητα καὶ ἀνεση.

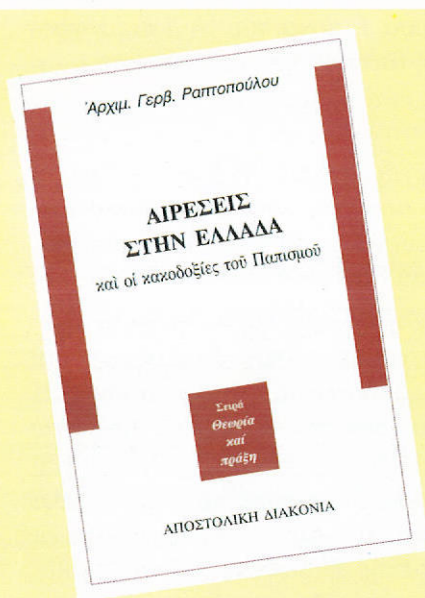
Ἀθανασίου Κοτταδάκη
ΙΕΡΩΣΥΝΗ ΑΝΟΙΧΤΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἐπιτέλους, ἔστω καὶ μετὰ ἀπὸ πολλὰ χρόνια, γράφτηκε καὶ δημοσιοποιήθηκε ἡ ζωὴ, ἡ λειυτική ἱστορία, τὸ ἔργο καὶ ἡ πνευματικὴ προσφορὰ τοῦ μακαριστοῦ Πρωτοπρ. Ἐμμανουὴλ Γ. Μυτιληναίου, ἀπὸ τὸν ἄξιο καθηγητὴ καὶ συγγραφέα Ἀθανασίου Κοτταδάκη.

Πρόκειται γιὰ τὸ χρονικὸ μιᾶς ἐκκλησιαστικῆς προσωπικότητας, ἡ ὁποία ἀφησε πολυσήμαντα, βαθιὰ τὰ ἴχνη της στὸ κοινωνικὸ, πνευματικὸ, ἐκκλησιολογικὸ καὶ λειτουργικὸ ἔργο τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ὑπῆρξε ἓνας δραστήριος, ἐμπνευσμένος «Κληρικὸς ποὺ εἶδε καὶ ἐξέφρασε τῆς ἱερωσύνης τὴν ὑψηλὴ τιμὴ ὡς πρόκληση ἀνοικτῆς διακονίας τοῦ χριστιανοῦ καὶ τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου εὐρύτερα».

Ὁ π. Ἐμμ. Μυτιληναῖος, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἦταν καὶ ἓνας ἀπὸ τοὺς πρωτεργάτες, ὀργανωτὲς καὶ στυλοβάτες τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Καθὼς καὶ πλήθους ἐντύπων, ὅπως εἶναι ἡ «Φωνὴ Κυρίου» «Τὰ χαρούμενα παιδιὰ», «Τὸ χαρούμενο Σπίτι», ὁ «Ἐφημέριος», ἡ «Ἐκκλησία» καὶ ἄλλων ποὺ κυκλοφοροῦν στὴν ἐπαρχία καὶ στὴν Ἀθῆνα ἀκόμα ἕως σήμερα.

Ὁ κ. Κοτταδάκης εὐτύχησε νὰ ἔχει στὰ χέρια

Πρόκειται γιὰ ἓνα ὁρατὸ κίνδυνο ἀποχρωματισμοῦ τῆς πίστες μας καὶ ἓνα κίνδυνο ποὺ μεγαλώνει καθημερινὰ καὶ σκοπὸ ἔχει νὰ σκλαβώσῃ τὸν ἄνθρωπο στὸ ψέμα, ἀν ἀπὸ ἀγνοία, ἀπὸ ἀδιαφορία ἢ καὶ ἐπιπολαιότητα δὲν ἀντιδράσῃ ἐγκαίρως καὶ μεθοδικῶς.

Εὐτυχῶς ὅμως ποὺ ἡ Ἐκκλησία ἀλλὰ καὶ μεμονωμένοι ζηλωτὲς τῆς Ἀλήθειας τοῦ Χριστοῦ δίνουν καθημερινὴ μάχη μὲ τὸ λόγο, μὲ τὴν πένα, μὲ τὴν πράξη, μὲ τὴ θεωρία καὶ ἰδιαίτερα μὲ τὴ λειτουργικὴ καὶ ἀγιαστικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Μία τέτοια ἀκριβῶς προσφορὰ γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ καυτοῦ καὶ ἐπικάιρου προβλήματος εἶναι καὶ ἡ ἐκδοσὴ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας «Αἱρέ-

του ὅλο τὸ ὑλικὸ ποὺ τοῦ ἐμπιστεύθηκε ἡ οἰκογένεια τοῦ π. Ἑμμανουήλ. Ἀλλὰ μὲ ἐμπειρία, σεβασμό, τέχνη, ἀγάπη καὶ γνώση ἔκανε τὴν καλύτερη ἀξιοποίηση ποὺ θὰ μπορούσε νὰ γίνει. Ἐκανε δηλαδὴ ἓνα συγγραφικὸ κατόρθωμα.

Ἔτσι βλέπει κανεὶς καὶ θαυμάζει, σὰν σὲ κινηματογραφικὴ ταινία, ἀκόμα καὶ εἰκονικὰ μὲ τὶς θαυμάσιες φωτογραφίες, νὰ παρουσιάζεται ὁλοζώντανα μία ζωὴ μεστή ἀπὸ καρποὺς πνευματικῶν, ἀπὸ ἱεραποστολικὸ πάθος καὶ ὁραματισμοὺς.

Μὲ γλώσσα μεστή, ρέουσα καὶ λογοτεχνικὰ ἀρτια, ὁ κ. Κοτταδάκης δίνει, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ πλούσια γεγονότα καὶ ὅλο τὸν παλμό, τὸν ἐσωτερικὸ καὶ ἐξωτερικὸ ἀγώνα, τὶς πνευματικὲς συγκρούσεις καὶ συγκυρίες, τὶς ἀναζητήσεις καὶ τὴν ἀνάταση μιᾶς πάλλουςας ψυχῆς ποὺ πάσχει, ὑποφέρει, ἀγωνιᾷ γιὰ τὸν ἄνθρωπο, τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν κοινότητα.

Γι' αὐτὸ καὶ ὅλοι — ἡγέτες καὶ λαὸς — παραδέχονται ὅτι ὁ π. Ἑμμ. Μυτιληναῖος ὑπῆρξε μία ἐξαιρετικὴ μορφή. Ποὺ εὐδοκίμησε σὲ ὅλο τὸ φάσμα τῶν καθηκόντων του. Προσφέροντας — νύχτα καὶ μέρα — τὸν ἑαυτὸ του «ὑπὲρ τῶν προβάτων αὐτοῦ». Στούς νεότερους χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους ἔλαμψε μία δυναμικὴ ἐκκλησιαστικὴ καὶ πνευματικὴ ἀναγέννηση, ὁ π. Μυτιληναῖος ὑπῆρξε πρωτεργάτης καὶ στυλοβάτης. Ἀποδεικνύοντας μὲ ἔργα καὶ μόχθο ὅτι μόνον μέσα στὴν Ἐκκλησίαν καὶ κάτω ἀπὸ τὸ τιμημένο ὀρθόδοξο ράσο τῶν ἐκπροσώπων της, μπορεῖ νὰ ἀρθρωθεῖ ὁ ἐγγυημένος σωτηριολογικὸς λόγος. Καὶ γι' αὐτὸν ἔδωσε τὴ ζωὴ τοῦ ὁ π. Ἑμμανουήλ.

Ἔτσι ἡ ζωντανὴ παρουσία τῆς μορφῆς καὶ τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου ἀπὸ τὴν πένα τοῦ κ. Κοτταδάκη εἶναι μία προσφορά τιμῆς, μνήμης καὶ δικαίωσης. Συνάμα ὅμως εἶναι καὶ μία ἐξαιρετικὴ διδασχὴ γιὰ τοὺς νεότερους, ὅσοι ἀναζητοῦν ὑπόδειγμα καὶ ὁραμα πορείας μέσα στὴν Ἐκκλησίαν καὶ στὴ ζωὴ τους.

Π. Μ. Σωτήρχου Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΥΠΑΚΟΗΣ

Ἡ ὑπακοὴ μέσα στὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἓνα μεγάλο ζήτημα ποὺ ἀπασχόλησε τοὺς πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀπασχολεῖ τὴν ὀρθόδοξη θεολογία.

Προκειμένου γιὰ μία πνευματικὴ ὑπέρβαση, ποὺ μόνον ὁποῖος βρίσκεται στὸ σωστὸ δρόμο προσέγγισης τοῦ Θεοῦ, μπορεῖ νὰ κατανοήσῃ καὶ νὰ ἀποδεχθεῖ. Γιατὶ εἶναι ἀρετὴ ποὺ θέλει ἀσκήση, βίωση καὶ ταπείνωση ὅχι τὴ συνηθισμένη.

Αὐτὸ τὸ ἐγγεῖρημα κάνει μὲ τὸ νέο βιβλίον τοῦ ὁ πολυγραφότατος συγγραφέας καὶ δημοσιογράφος Π. Μ. Σωτήρχος. Καὶ πετυχαίνει ἄριστα μὲ τὸ βιβλίον του «Ὁ Δρόμος τῆς ὑπακοῆς» ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις «Ἀστέρως». Εἶναι μάλιστα εὐστοχος ὁ τίτλος, γιατί πραγματικὰ πρόκειται γιὰ δρόμον ποὺ πρέπει ὁ χριστιανὸς νὰ πεζοπορήσῃ ὥσπου νὰ φτάσῃ κάποτε

στὴν πλήρη ταύτισή του μὲ τὴ μεγάλη Ἀλήθεια.

Ὁ Π. Σωτήρχος εἶναι μάστορας τῆς γραφῆς. Γι' αὐτὸ καὶ γνωρίζει ἄριστα κάθε φορὰ νὰ δίνει ἐκεῖνον ποὺ ἀρμόζει καὶ χρειάζεται ὡς πνευματικὴ τροφή.

Βασικὰ ὁ σ. μὲ τὸ βιβλίον αὐτὸ θέλει νὰ μᾶς κατατοπίσῃ μὲ σαφήνεια, ρεαλισμὸ καὶ συντομία σὲ τρία πράγματα:

1. Στὸ νὰ μᾶς διδάξῃ τὸ νόημα καὶ τὴ διαδικασία τῆς ὑπακοῆς.

2. Στὸ νὰ μᾶς δώσῃ ἀπτὲς περιπτώσεις καὶ ὑποδείγματα ὑπακοῆς μέσα ἀπὸ τὴν Ἀγίαν Γραφή καὶ τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ

3. Νὰ μᾶς προσφέρει τὸ λόγο «Περὶ τῆς μακαρίας καὶ ἀειμνήστου ὑπακοῆς» τοῦ μεγάλου Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου ποὺ περιλαμβάνεται στὸ ἔργο του «Κλίμαξ». Καὶ νὰ μᾶς ἀναλύσῃ μὲ τρόπο εὐληπτο τὰ διδάγματα καὶ τὴν τροφὴ ποὺ πηγάζουν ἀπ' αὐτή.

Δηλαδὴ εἶναι ἓνα βιβλίον - ἐφόδιο πνευματικῆς κατάρτισης, ποὺ βαθαίνει τὴ σκέψη στὸ μεγάλο μυστήριον τῆς ὑπακοῆς. Καὶ ἀναπαύει τὴν ψυχὴ μὲ τὰ πνευματικὰ του εὐρήματα. Ἀξιο γιὰ τοῦτο νὰ διαβαστεῖ ἀπὸ καθένα χριστιανὸ ποὺ ἐπιθυμεῖ νὰ φτάσῃ κάποτε τὴν ἀγιότητα κοντὰ στὴν Ἐκκλησίαν.

Εἰρήνης Οἰκονομίδου Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΙΕΡΕΜΙΑΣ Β' ΑΠΑΝΤΑ ΣΤΟΥΣ ΛΟΥΘΗΡΑΝΟΥΣ

Πολυγραφότατη καὶ δραστήρια ἡ Εἰρήνη Οἰκονομίδου — Θεολόγος - Ξεναγὸς — μᾶς προσφέρει κάθε τόσο κι ἓνα βιβλίον - ἐγχειρίδιον ἱστορίας, ξενάγησης καὶ ἱστορικῆς παιδείας.

Σ' αὐτὸ τὸ πλαίσιο εἶναι καὶ τὸ βιβλίον της μὲ τίτλο «Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰερεμίας Β' ἀπαντᾷ στοὺς Λουθηρανούς».

Πρόκειται γιὰ μεταγλώττιση ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα ἐλληνικά στὴν ὀμιλούμενην, τῆς πρώτης ἐπιστολῆς τὴν ὁποία ἔστειλε ὁ Πατριάρχης Ἰερεμίας Β' κατὰ τὸ 1576 στοὺς διαδόχους τοῦ Λούθηρου, γιὰ νὰ τοὺς ἐξηγήσῃ τί εἶναι ἡ Ὁρθόδοξη. Καὶ νὰ στιγματίσῃ βέβαια τὶς κάκοδοξίες τῆς Διαμαρτυρήσεως ποὺ τότε εἶχε ἀρχίσει νὰ διαδίδεται στὴ Δύση.

Τὸ κομψὸ αὐτὸ βιβλίον εἶναι ἓνα πολὺ σημαντικὸ κείμενον τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἐπειδὴ δὲν εἶναι μία φωνὴ τῆς ἱστορίας ποὺ ἔρχεται μόνον ἀπὸ τὸ τουρκοκρατούμενον παρελθόν. Ἀλλὰ καὶ μία ἐπικαίρη προσφορὰ στὶς μέρες μας, καθὼς ὁ Προτεσταντισμὸς προσπαθεῖ μὲ θράσος καὶ ἀλαζονείαν νὰ ἐπιβάλλῃ τὶς αἰρετικὲς ἀπόψεις του σὲ ὀρθόδοξους χώρους.

Ἐξάλλου στὸ ἴδιον βιβλίον περιέχεται καὶ εἰδικὸ ἄρθρον τοῦ π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ ποὺ ἐξηγεῖ τὴ μεγάλη σημασίαν αὐτῆς τῆς ἀλληλογραφίας.

Τελικὰ εἶναι ἓνα βιβλίον πολὺ χρήσιμο γιὰ τὶς μέρες μας ποὺ ἀνανεώνει τὶς σκέψεις μας γιὰ τὰ δόγματα καὶ τὴν ἀγάπην τῶν πιστῶν στὴν Ὁρθόδοξίαν.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Διάθλαση του αιωνίου!

Πρώτες μέρες του νέου έτους. 'Ο άνθρωπος φιλοσοφεί. 'Ο χρόνος περνά. «Τὰ πάντα ρεῖ».

Γι' ἄλλη μιὰ φορὰ προσφέρεται τὸ πολύτιμο κεφάλαιο τοῦ χρόνου. Ἡ τέταρτη αὐτὴ διάσταση ἀποβαίνει ἀξία ἠθική, γιὰ ὅποιον τὴν ἀξιοποιήσει. 'Ο χρόνος εἶναι χρῆμα, εἶπαν. Στὴν πραγματικότητα, κάτι ἀπείρως σπουδαιότερο συμβαίνει. 'Ο χρόνος, αὐτὸ τὸ κατ' οὐσίαν ἀνύπαρκτο, τὸ κατὰ συνθήκην, ἀποκτᾷ ἀξία τεράστια καὶ μάλιστα αἰώνια, φτάνει νὰ τὸ θελήσουμε. Ἡ ζωὴ εἶναι μία στιγμή, μὰ ἡ στιγμή αὐτὴ εἶναι ἱκανὴ νὰ κάνει πράξεις αἰώνιες! 'Ο χρόνος εἶναι τὸ ὑφάδι τῆς ζωῆς μας. 'Οχι ἐπομένως πόσες εἶναι οἱ στιγμές, ἀλλὰ πὼς χρησιμοποιοῦνται.

Ἐμεῖς οἱ θνητοὶ ἱερουργοῦμε στὸ χρόνο. Μυσταγωγία εἶναι ἡ ζωὴ. Ἄν δώσουμε στὶς στιγμές τῆς περιεχόμενου ὑψηλό, ἃς κάνουμε τὸ χρόνο ἀναβαθμὸ πρὸς τὴν αἰωνιότητα. Ἦδη ἀπὸ τούτῃ τῇ ζωῇ ἔχουμε διάθλαση τοῦ αἰωνίου μέσα στὸ παροδικό. Εἶναι ζήτημα μὲ σημασία τεράστια. Κι αὐτὴ ἡ αἰωνιότητα δὲν μπορεῖ νὰ ἐπανορθώσει τὴν ἀπώλεια τῶν στιγμῶν. Ἐνῶ, μία μόνο στιγμή μπορεῖ νὰ ἐξαγοράσει τὴν αἰωνιότητα.

Λίγο πρὶν τὸ 2000...

Τραγικὸς εἶναι ὁ ρυθμὸς τῆς ζωῆς μας. Μὴ μᾶς ἐξαπατᾷ ἡ ἐπιφάνεια. Μὴ μᾶς θαμπώνουν τὰ «φῶτα» τοῦ πολυμήνητου πολιτισμοῦ, ἡ «πρόοδος» καὶ ἡ «εὐημερία». Εἶναι ὅλα —ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον— κατ' εὐφημισμὸν. Στὰ βάθη τῶν ψυχῶν χαίνει τραγικὰ τὸ κενό.

Διπλὴ ἡ διάσπαση καὶ ἡ ἀπομάκρυνση: τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο (τὸ δεύτερο, ἀποτέλεσμα τοῦ πρώτου). Πρόκειται γιὰ μία ἀπὸ τίς πολλὰς ἀντινομίες τῆς ἀποστατημένης ἐποχῆς μας. Οἱ ἐπιστημονικὲς πρόοδοι καὶ τεχνικὲς ἐφευρέσεις, ἐνῶ ἔχουν συντάμει τίς ἀποστάσεις στὸν ὑλικὸ χῶρο, ἀντίθετα στὸν ἠθικὸ ἔχουν διευρύνει τὸ χάσμα μεταξὺ τῶν ψυχῶν...

Ἐνας χρόνος πρὶν τὸ 2000 μ.Χ. καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀναζητεῖ ἀκόμη τὸ στίγμα του...

Ἀνάβλυσμα τῆς ψυχῆς μας ἃς εἶναι ἡ εὐχὴ —ὄχι τυπικὴ— «γιὰ τὸ καλὸ τοῦ χρόνου»: Νὰ ῥθει ἡ εὐτυχία καὶ ἡ χαρὰ στὸν κόσμον μας. Καὶ προπαντὸς εἰρήνη. Αὐτὴ ἀποτελεῖ τὴν προϋπόθεση ὅλων τῶν ἄλλων ἀγαθῶν. Γι' αὐτὸ εἶναι τὸ ἀκοίμητο νοστάλγημα τῶν γενεῶν, ἡ ἐπὶ γῆς εἰρήνη.

Γιὰ νὰ πάψει ἐπιτέλους νὰ μᾶς πιέζει ἡ τραγικότητα τοῦ σήμερα καὶ ἡ ἀβεβαιότητα τοῦ αὔριο. Σὲ ὅλα τὰ μήκη καὶ πλάτη τῆς γῆς.

Ἄς εὐχηθοῦμε!...

Θὰ τιμήσουμε καὶ φέτος τοὺς «τρεῖς μεγίστους φωστήρας τῆς τρισηλίου θεότητος». Τοὺς προστάτες τῆς Παιδείας καὶ τῶν Γραμμάτων. Θὰ ὑποκλιθοῦμε στοὺς ἐπιφανεῖς Ἱεράρχες καὶ Οἰκουμενικοὺς Διδασκάλους Βασίλειο, Γρηγόριο, Χρυσόστομο. Ἐπίλεκτα μέλη τῆς πνευματικῆς ἀριστοκρατίας τῆς ἀνθρωπότητας. Οἱ γενιὲς γονατίζουν εὐλαβικὰ στὰ μνήμη τους. Ὑπῆρξε ἐποχὴ —οἱ αἰῶνες τῆς μαύρης δουλείας— ὅποτε ἡ μνήμη τους ἦταν τῶν Ἑλλήνων ἡ ἐθνικὴ γιορτὴ. Τοὺς τιμοῦμε καὶ σήμερα, ὅστερ' ἀπὸ 16 ὁλόκληρους αἰῶνες. Ἰδιαίτερα τοὺς τιμᾷ ὁ ἐκπαιδευτικὸς καὶ ὁ μαθητικὸς κόσμος ὡς πρότυπα δασκάλων φωτεινὰ καὶ αἰώνια. Ἄς εὐχηθοῦμε, ἡ ἐθνικὴ μας Παιδεία νὰ ἔχει σταθερὴ τὴν ἀναφορὰ τῆς στὸ ἱερὸ τρίπρόσωπο καὶ νὰ ἐμπνέεται ἀπ' αὐτὸ γιὰ χάρι τοῦ σήμερα καὶ —πολὺ περισσότερο— τοῦ αὔριο τοῦ ἔθνους μας.

Τοὺς τὸ ὀφείλουμε...

Ἀνωτέρας πνοῆς ὁδηγοὶ ψυχῶν στὴ ροὴ τῶν αἰώνων. Τὰ βαθυστόχαστα ἔργα τους ἀποτελοῦν κεφάλαια ὑπερεποχικά. Πρώτοι ἐκεῖνοι δημιουργοὶ τῆς προϋποθέσεως ὥστε νὰ συναντηθεῖ τὸ ἐλληνικὸ πνεῦμα καὶ τὸ χριστιανικὸ στὴν προσγείωση τὸ ἓνα, στὴν ἀπογείωση τὸ δεύτερο.

Τιμώντας τὴν μνήμη τους, συλλαμβάνουμε τὸν ἑαυτὸ μας νὰ στέκεται κοντὰ στὸ σημεῖο συναντήσεως δύο λεωφόρων τῆς ἱστορικῆς πορείας καὶ νὰ παρακολουθεῖ μὲ δέος τὴν ἐπαφὴ δύο κόσμων. Στὴν τριάδα τῶν μεγάλων Ἱεραρχῶν, συναντιοῦνται σὲ πρωτοφανὴ σύνθεση παγκόσμιας ἀκτινοβολίας, ἡ πεμπτουσία τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος μὲ τὸ ἀνέσπερο φῶς τῆς Φάτνης καὶ τὴν κορυφαία παρουσία τοῦ καινοῦ Τάφου.

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι, γνήσια τέκνα τῆς ἐλληνικῆς Ἀνατολῆς, γνωρίζουν ὅτι πέρα ἀπὸ τίς ἐπιφανειακὲς συγκρούσεις, στὸ βάθος ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἡ ἀπλὴ συνέχεια τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Μὲ τὴν ἐμφάνισή του ἀνοίχτηκε μιὰ ἀτέλειωτη προοπτικὴ βάθους ἐντελῶς ἄγνωστη καὶ ἀκατάληπτη γιὰ τὸν ἐλληνικὸ στοχασμό. Ὁ πολιτισμὸς ποὺ ἐκεῖνοι θεμελίωσαν ἀπέτελεσε τὴν βάση τοῦ ἐλληνοκεντρικοῦ δυτικοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὴν πηγὴ ποὺ ἐξασφάλισε στὸ ἔθνος μας τὴν ἐπιβίωση.

Μ. Μελ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΝ ΤΟΥΣ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥΣ

ΤΟΥ Κ. ΕΑΓΓΕΛΟΥ Π. ΛΕΚΚΟΥ

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΚΑΤΩΤΑΤΑ ΟΡΙΑ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΠΡΩΗΝ TAKE

«Λόγοι νομικοί, έφαρμογής της απόφασης του Συμβουλίου της Έπικρατείας, αλλά και λόγοι χρηστής και εύρυθμης διοικήσεως και ίσης μεταχειρίσεως, συνηγορούν υπέρ του γεγονότος να έξισωθούν οι συντάξεις των συνταξιούχων του πρώην TAKE με την κατωτάτην του ΙΚΑ, που είναι σήμερα δρχ. 110.000 περίπου».

Με τα λόγια αυτά ο Μακ. Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χριστόδουλος, ως πρόεδρος του Ταμείου Προνοίας Όρθοδόξου Έφημεριακού Κλήρου Ελλάδος (πρώην TAKE), ζητεί με έγγραφό του από τους Υπουργούς Έθν. Οικονομίας και Οικονομικών, Έθν. Παιδείας και Θρησκευμάτων, και Έργασίας και Κοιν. Ασφαλίσεων, να εξετάσουν το θέμα και να το ρυθμίσουν όπως επιτάσσει ο νόμος, οι 3395/1990 και 3654/1991 αποφάσεις του Συμβουλίου της Έπικρατείας και ή 2263/1993 απόφαση του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών. Το όλο θέμα έχει ως εξής:

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 2084/1992 άρθρο 21 και της υπ' άρ. πρωτ. 2081123/1189/0092/11.11.92 έρμηνευτικής έγκυκλίου του Υπουργείου Οικονομικών, από την 1η Ιανουαρίου 1993 τη συνταξιοδότηση των ασφαλισμένων και των συνταξιούχων του TAKE ανέλαβε το Δημόσιο. Με τα ανωτέρω προβλέφθηκαν και τα έπόμενα: «Όσοι φέρουν ή θα αποκτήσουν την ιδιότητα του ασφαλισμένου ή του συνταξιούχου του TAKE μέχρι την 31.12.1992 θα εξακολουθήσουν ως προς τις προϋποθέσεις συνταξιοδοτήσεως, τα όρια ηλικίας, τον χρόνον ασφαλίσεως, την αναγνώριση των προϋπηρεσιών τους κ.λπ., να διέπονται από τις καταστατικές διατάξεις του TAKE, όπως αυτές ισχύουν δια τους ίδιους και τα μέλη των οικογενειών τους κατά την ανωτέρω ήμερομηνία».

Πριν όμως να εφαρμοσθεί ο Νόμος 2084/1992 είχαν εκδοθεί οι υπ' άρ. 3395/1990 και 3654/1991 αποφάσεις του Συμβουλίου της Έπικρατείας, καθώς και ή υπ' άρ. 2263/1993 απόφαση του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών. Οι τρεις αυτές αποφάσεις αναγνώριζαν ότι «το TAKE υπεχρεούτο να αναπροσαρμό-

σει, εις το προβλεπόμενον υπό του ΙΚΑ κατώτατον όριον τας συντάξεις, που καταβάλλει». Έπειδή, στο μεταξύ, την 31.12.1992 καταργήθηκαν οι κλάδοι συντάξεων και ασθενείας του TAKE και οι ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι του υπήχθησαν στο Δημόσιο, δεν υλοποιήθηκαν οι παραπάνω δικαστικές αποφάσεις, με αποτέλεσμα ή κατώτατη σύνταξη που απονέμει σήμερα το μέν πρώην TAKE να είναι 56.500 δρχ., το δέ ΙΚΑ 110.000 δρχ.

Στο έγγραφο του Μακ. Αρχιεπισκόπου περιέχεται και ή πληροφορία ότι οι συνταξιούχοι του πρώην TAKE την 13.11.98 ήταν 4.502, από τους οποίους 410 χήρες πρεσβύτερες και 152 όρφανά τέκνα ιερέων με κατώτατη σύνταξη 56.500 δρχ. Πολλοί άλλοι συνταξιούχοι παίρνουν σύνταξη μεταξύ 56.500 και 100.000 δρχ. Και το αρχιεπισκοπικό έγγραφο καταλήγει ως εξής:

«Οι συνταξιούχοι αυτοί έχουν την έλπίδα ότι κάποτε ή Πολιτεία θα τους δικαιώσει, αφού ζούν εις το όριον της λιμοκτονίας. Εύελπιστούμεν ότι θα εξετασθε το ζήτημα εύμενώς και θα τύχωμεν χαρμοσύνης από απαντήσεώς σας».

ΚΛΗΡΙΚΟΛΑΪΚΕΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ

Παραθέτουμε, όπως απέστáλη στον «Έφημεριο» δελτίο Τύπου από το Γραφείο Έκκλ. Ειδήσεων (10.1.1999):

«Επιθυμούμε την ούσιαστική συμμετοχή του λαϊ-

κού στοιχείου στα δρώμενα της 'Εκκλησίας και γι' αυτό συγκροτούμε τις Κληρικολαϊκές συνελεύσεις σε κάθε ένορία προωθώντας συμμετοχικές διαδικασίες στη λήψη των αποφάσεων, διαφάνεια στη διαχείριση και έλεγχο των πεπραγμένων».

Με αυτά τα λόγια ο Μακ. 'Αρχιεπίσκοπος 'Αθηνών και πάσης 'Ελλάδος κ. Χριστόδουλος έγκαινιάσε το βράδυ της Κυριακής 10.1.99 την πρώτη Κληρικολαϊκή Συνέλευση στην ένορία του 'Αγ. 'Ελευθερίου Κ. Πατησίων. Κατάμεστος ο ναός από ένοριτες που είχαν κατακλύσει και το προαύλιο και που υπεδέχθησαν τον Μακαριώτατο με χειροκροτήματα ένθουσιασμού όταν έφθασε στις 6 μ.μ. 'Η τελετή άρχισε με άπολογισμό του Πνευματικού και Κοινωνικού έργου της ένορίας που έκανε ο Προϊστάμενος αιδεσμι. πρωτ. Κων. Παναγιωτόπουλος, ο οποίος έτόνισε τις πρωτοβουλίες της ένορίας χάριν των ένοριτών με την κατασκευή έργων κοινής ωφελείας σε όλη την ένορία. 'Ακολούθησε στο βήμα ο αιδεσμι. π. Γεώργιος, υπεύθυνος για τη Νεολαία, που παρουσίασε το νεανικό έργο της ένορίας, ή οποία έχει μετατραπεί σε νεανική κψέλη. Κυρίες του ένοριακού Φιλοπτώχου Ταμείου έκαναν άπολογισμό των διατεθέντων ποσών σε άναξιοπαθείς καθώς και προγραμματισμό για το 1999. Μεταξύ άλλων ο Πρόεδρος του 'Εκκλ. Συμβουλίου άνέφερεν ότι προγραμματίζεται για το 1999 ή άγιογράφηση του ύπογειου παρεκκλησίου.

»Στη συνέχεια μίλησε διά μακρών ο Μακαριώτατος που άνέλυσε το περιεχόμενο του νέου θεσμού των Κληρικολαϊκών Συνελεύσεων, τονίσας τα δικαιώματα του λαού τόσο στη λατρεία όσο και στα ένοριακά έργα, και ύπογραμμίσας την άνάγκη νά επανέλθει ή παλαιά τάξη που ήθελε το λαϊκό στοιχείο με δυναμική συμμετοχή στα ένοριακά δρώμενα. 'Ακολούθως ο Μακαριώτατος διέκρινε το ένοριακό έργο σε α) Πνευματικό - ίεραποστολικό, β) Κοινωνικό και γ) Φιλανθρωπικό, και παρουσίασε τις διάφορες πτυχές αυτού του τριπτύχου που άγκαλιάζει ψυχές και σώματα των ανθρώπων. 'Ο Μακαριώτατος είπεν ότι το πνευματικό έργο εύρίσκεται στην πρώτη προτεραιότητα και αναλύεται στη θ. λατρεία, στη μελέτη της 'Αγ. Γραφής, στα ί. Μυστήρια, στην Κατήχηση κ.λπ., ενώ με το κοινωνικό έργο επιδιώκεται ή κοινωνική παρέμβαση σε κρίσιμους τομείς της ζωής, όπως π.χ. ή οικογένεια, τα ναρκωτικά, ή βία κ.λπ. Τέλος με το φιλανθρωπικό της έργο ή κάθε ένορία προσφέρει άνακούφιση σε άτομα άναξιοπαθούντα με τη βοήθεια των φιλανθρώπων που έμπιστεύονται την 'Εκκλησία.

»'Ο Μακ. διευκόλυνε τους παρισταμένους νά λάβουν άκολούθως τον λόγο και νά κρίνουν ή νά προτείνουν, γεγονός που έδωσε την εύκαιρία σε πολλούς ένοριτες, άνδρες και γυναίκες και νέους νά εκδηλώσουν τη χαρά τους για το νέο θεσμό και νά καταθέσουν τη μαρτυρία τους ή την άποψή τους για την παρουσία της 'Εκκλησίας στη ζωή τους. Οί προ-

τάσεις κατεγράφησαν και θα μελετηθούν άρμοδίως.

»Πρέπει νά όμολογηθεί ότι ο νέος θεσμός έχει έκτιμηθή και άναμένεται ότι θα συσπειρώσει στην 'Εκκλησία μεγάλα λαϊκά στρώματα. Αυτή άλλωστε είναι και ή επιδίωξη του Προκαθημένου της, που εύελπιστεί ότι το σύστημα θα εξαπλωθή σιγά σιγά σε όλη την 'Ελλάδα».

ΚΑΙ ΣΥΝΑΞΕΙΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Σε 25 ένορίες της 'Αρχιεπισκοπής 'Αθηνών λειτουργούν ήδη Συνάξεις φοιτητών και νέων έπιστημόνων, με «διαλόγους άνοιχτής καρδιάς». Τα όσα συζητούνται σ' αυτές καλύπτουν εύρύ φάσμα έπιστημονικών, κοινωνικών και πνευματικών θεμάτων. Με δήλωσή του ο Μακ. 'Αρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος εξέφρασε την ίκανοποίησή του, συγχάρηκε τους ιερείς και τους έθελοντές συνεργάτες στη διακονία αυτή και κάλεσε τους νέους, όσοι ακόμα μένουν μακριά από την 'Εκκλησία μας, «νά πλησιάσουν με σταθερά βήματα την ένορία τους και νά έμπιστευθούν τη ζωή τους στον λυτρωτή και έλευθερωτή Χριστό».

Η ΑΚΙΝΗΤΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΕΚΚΛ. ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Την άνάκληση του ύπ' άρ. Ε5α/οϊκ. 824/4.11.1998 έγγραφου του κ. Θ. Κοτσώνη, ύφυπουργού 'Υγείας και Πρόνοιας, ζήτησε με το 5452/2022/29.12.1998 έγγραφό του ο Μακ. 'Αρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος, ως Πρόεδρος της 'Ιεράς Συνόδου, «άλλως νά παρασχεθούν έπαρκείς διευκρινίσεις έξ έπόψεως νομικής θεμελιώσεως...».

Σύμφωνα με το ύπουργικό έγγραφο, για κάθε πράξη που άφορά στην άξιοποίηση της άκίνητης περιουσίας των Νομικών Προσώπων, άπαιτείται έγκριση της Διεύθυνσης 'Αξιοποίησης Περιουσίας και Κτηματολογίου του άνωτέρω ύπουργείου, κατά τη διάταξη του άρθρου 23 του Π.Δ. 138/1992 και μάλιστα «έπί ποινή άκυρότητας της σχετικής δικαιοπραξίας». 'Επειδή το ύπουργικό έγγραφο κοινοποιήθηκε και στην 'Εκκλησία της 'Ελλάδος, που σημαίνει ότι κατά την άποψη των άρμοδίων του 'Υπουργείου 'Υγείας και Πρόνοιας στην άνωτέρω ρύθμιση ύπάγονται και τα άκίνητα των εκκλ. νομικών προσώπων, ο Μακ. 'Αρχιεπίσκοπος με το μνησθέν έγγραφο έπισημαίνει τα έπόμενα: «Περιορισμοί έπιβαλλόμενοι εις την διοίκηση και διαχείριση της άκίνητου περιουσίας νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, ή μη τήρησις των όποιών μάλιστα νά συνεπάγεται άκυρότητα της σχετικής δικαιοπραξίας, συνιστούν φαλκίδευσιν του συνηγορητικώς κατοχυρωμένου (άρθρ. 17 του Συντάγματος) δικαιώματος κυριότητας και συνεπώς δέν ήδύναντο νά θεσμοθετηθούν διά του ως άνω Προεδρικού Διατάγματος, το όποϊον μάλιστα στερείται και νομοθετικής, έν τούτψ, έξουσιοδοτήσεως. 'Όσον άφορά τους ιερούς ένοριακούς ναούς, οί όποιοι άπο-

τελούν, κατά νόμον (άρθρ. 1 παρ. 4 Ν. 590/77) νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, ή έπιβολή τών ως άνω περιορισμών, όσον άφορά την άκίνητον περιουσίαν των, προσκρούει και είς την ώσαύτως συνταγματικώς κατοχυρωμένην αυτόδιοίκησιν τής Έκκλησίας τής Έλλάδος και ώς έκ τούτου αποκλείεται έκ τού λόγου τούτου, ιδίως μάλιστα εάν πρόκειται περί περιορισμών έπιβαλλομένων δια Προεδρικού Διατάγματος τó όποϊον στερεΐται νομοθετικής έξουσιοδοτήσεως».

ΤΟ ΕΠΙΔΟΜΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ

Άπό την έκλογή του στόν άρχιεπισκοπικό θρόνο ό Μακ. κ. Χριστόδουλος δέν έπαυσε νά ένεργεί πρòς την πλευρά τής Κυβέρνησης, ώστε νά χορηγηθεί — έπι τέλους — και στούς έφημερίους τó «έπίδομα παραγωγικότητας», πού καταβάλλεται στούς δημοσίους υπαλλήλους, μέ βάση τó ισχύον μισθολόγιο.

Έτσι, μετά άπό τó ύπ' άρ. 2637/19.6.1998 έγγραφό του πρòς τόν ύπουργό Έθν. Παιδείας και Θρησκευμάτων, τίς προφορικές του παραστάσεις και την δημόσια άναφορά πού έκανε κατά την μεγαλειώδη ύποδοχή του όταν τó φθινόπωρο έπισκέφθηκε έπίσημα τή Χαλκιδική, μέ νέο έγγραφο (ύπ' άρ. 5292/1952/11.12.98), ύστερα μάλιστα άπό συνοδική άπόφαση τής 1.12.98, άπευθύνθηκε στόν ύπουργό κ. Γερ. Άρσένη και μεταξύ άλλων τού γράφει:

«Η Διαρκής Έρρά Σύνοδος, έν όψει τού ύποβληθέντος είς την Βουλήν τών Έλλήνων πρòς ψήφισιν προϋπολογισμού τού οίκ. έτους 1999, έκφράζει την πικρίαν της, διότι δέν έλαβεν είσέτι την διαβεβαίωσιν, ότι τó έν λόγω θέμα θα διευθετηθή, θεωρούσα ότι είναι πάνυ άδίκον νά έξαιρούνται τού οίκονομικού τούτου εύεργετήματος οί Έρεΐς και αί οίκογένειαι των».

Αίτιολογώντας την έπιμονή του γιά χορήγηση τού επιδόματος, έπισημαίνει ότι οί έφημερίοι είναι «βιγλάτορες τής πίστεως...», φυλάσσουν τά όρια τής πατρώας γής, είς τά χωρία τών άπομεμακρυσμένων περιοχών και νήσων τής πατρίδος ήμών, άνευ ώραρίου, άλλα καθ' όλην την διάρκεια τού νυχθημέρου και άγωνίζονται δια νά διατηρήσουν είς τó άρτοφόριον τών ψυχών τών έμπεπιστευμένων είς αύτούς χριστιανών, την φλόγα τής πίστεως και τών έθνικών ιδεωδών».

Καταλήγει δέ τó έγγραφο μέ την έκφραση τής έλπίδος ότι ό κ. ύπουργός θα πράξει τά δέοντα γιά την χορήγηση τού επιδόματος παραγωγικότητας, άποδεικνύοντας έτσι ότι τιμά τó έργο τών κληρικών και άναγνωρίζει την προσφορά τους στην κοινωνία.

ΔΙΚΤΥΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Δύο νέοι κληρικοί τής Άρχιεπισκοπής Άθηνών, οί

πατέρες Εύάγγελος Μαρκαντώνης (Άγίου Θωμά Άμπελοκήπων) και Εύάγγελος Πριγκιπάκης (Άγίου Παντελεήμονος όδοϋ Άχαρνών) έκπροσώπησαν την Άρχιεπισκοπή Άθηνών στα πλαίσια τού προγράμματος «Νεολαία γιά την Εύρώπη». Τó πρόγραμμα αύτό περιλαμβάνει την άνταλλαγή έθελοντών έργατών κοινωνικής διακονίας μεταξύ Έλλάδος, Κύπρου και Όλλανδίας και χρηματοδοτείται άπό την Εύρωπαϊκή Ένωση.

Έπταμελής ομάδα έθελοντών — μεταξύ τους και οί άνωτέρω δύο κληρικοί — έπισκέφθηκαν άπό 27 έως 31 Ίανουαρίου τó Ρότερνταμ τής Όλλανδίας, ένώ άργότερα Όλλανδοί έθελοντές θα έρθουν στην Έλλάδα. Η ομάδα έπισκέφθηκε έκκλησιαστικά και κρατικά ιδρύματα στην εύρύτερη περιοχή τού Ρότερ-

νταμ και ένημερώθηκε γιά τó άσκούμενο εκεί έργο άνάμεσα σέ νέους, άνεργους, άστεγους και κοινωνικά προβληματικές ομάδες, συζήτησε δέ τίς δυνατότητες συνεργασίας στόν τομέα τής κοινωνικής προσφοράς.

ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ Γ' ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ

Μέ κοινή ύπουργική άπόφαση τής 12.10.1998, πού ύπογράφεται άπό τούς ύφυπουργούς Έσωτερικών και Οίκονομικών και τόν ύπουργό Έθν. Παιδείας και Θρησκευμάτων, άπό 1.8.1998 άντικαταστάθηκε ή ύπ' άρ. 2052614/8044/0022/27.8.1997 κοινή ύπουργική άπόφαση. Άπό την παραπάνω, λοιπόν, ήμερομηνία οί Κληρικοί τής Γ' κατηγορίας κατατάσσονται και έξελίσσονται στα μισθολογικά κλιμάκια 28ο μέχρι 11ο.

Όπως είναι γνωστό ώς την ήμερομηνία αύτή ή εξέλιξη γινόταν μέχρι τó 12ο κλιμάκιο.

